

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

«Актуальні проблеми міжнародних відносин»

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-теоретичної конференції молодих вчених

ЧАСТИНА II

26 жовтня 2017

Київ – 2017

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Копійка В.В., директор Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Заступник голови комітету:

Павлюк Я.В., голова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 3 курсу спеціальності «міжнародне право»;

Члени оргкомітету:

Кориневич А.О., координатор з наукової роботи Інституту міжнародних відносин, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права;

Сморжевська А.Г., співголова Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, аспірантка кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби;

Дайнеко В.В., завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, професор;

Даниленко С.І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент.

Дорошко М. С., заступник директора Інституту з наукової роботи, завідувач кафедри країнознавства, доктор історичних наук, професор;

Мицик В.В., завідувач кафедри міжнародного права, доктор юридичних наук, професор;

Калакура В.Я., завідувач кафедри міжнародного приватного права, кандидат юридичних наук, доцент;

Манжола В. А., завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, доктор історичних наук, професор;

Матвієнко В.М., завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби, доктор історичних наук, професор;

Муравйов В.І., завідувач кафедри порівняльного і європейського права, доктор юридичних наук, професор.

Расшивалов Д.П., завідувач кафедри міжнародного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;

Рижков М. М., завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор;

Рогач О.І., завідувач кафедри міжнародних фінансів, доктор економічних наук, професор;

Шнирков О. І., завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор;

Чижик О.С., заступник голови Наукового товариства студентів та аспірантів Інституту міжнародних відносин, студент 2 курсу спеціальності «міжнародне право».

Актуальні проблеми міжнародних відносин: Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції молодих вчених. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2017. – Ч. 2. – 198 с.

До збірника увійшли тези аспірантів та молодих вчених, представлені на міжнародній науково-теоретичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми міжнародних відносин», яка відбулася 26 жовтня 2017 року в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Роботи опубліковані в авторській редакції. Оргкомітет не несе відповідальності за достовірність інформації та будь-яких відомостей, поданих в рукописах.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Жага Ю.В.¹

ТРАНСКОРДОННА ВЗАЄМОДІЯ – «ДИПЛОМАТІЯ МІСТ» – ТА ЗАЛУЧЕННЯ МІСТ НА МІЖНАРОДНИЙ РІВЕНЬ СПІВПРАЦІ

Транскордонна співпраця міст на рівні місто-місто відбувалася протягом усієї історії, у другій половині ХХ століття вона активізувалася та втілювалася в розвитку практики міст-побратимів. Основні сфери взаємодії – культурна, спортивна та освітня; нововведеннями у співпраці на межі тисячоліть є обмін знаннями у сфері містопланування, захисту довкілля, навчальних тренінгів, інтеграції людей з обмеженими можливостями та іммігрантів у спільноту, боротьби з наркотиками [1, с. 23-26]. Сфери взаємодії та її глибина залежать винятково від домовленостей сторін та їхнього бажання співпрацювати.

Явище співпраці на рівні місто-місто стали називати «дипломатією міст» або «парадипломатією» (від «паралельна дипломатія»), термін наголошує на можливості існування діяльності міст у зовнішній сфері паралельної з державною на території однієї ж держави [2, с. 484]. Так, транскордонні двосторонні зв'язки між містами сформували стабільну практику відносин між суб'єктами одного рівня, які підпорядковуються різним державам.

Слово «дипломатія» у понятті «дипломатія міст» доцільно використовувати через наступні фактори: (1) представники міст поєднують на міжнародному рівні виборчі округи та проводять переговори від імені своїх виборців; (2) «дипломатія міст» включає в себе залучення місій та посланників, а також голів місцевих урядів; (3) вона включає посередницьку діяльність та угоди між безпосередньо містами або ж містами та третіми сторонами [3].

¹ Студентка 4 курсу відділення «Міжнародні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С.В.

Однак, практика обмінів міст-побратимів обмежується взаємодією на одному рівні без артикуляції інтересів у міжнародну систему, що виявилось неефективним для вирішення проблем, епіцентром яких є міста, та для більш ефективного втілення проектів на локальному рівні. Це стало поштовхом до створення об'єднань міст, що на початку нагадували форуми для обговорення та донесення інтересів до визнаних міжнародних акторів.

Процес набуття містами міжнародної суб'єктності – перехід від латентного потенціалу до явної можливості дії у міжнародній системі – необхідно розглядати як два паралельні процеси: висхідний та низхідний [2, с. 486-493]. Так, у висхідному процесі утворення можна класифікувати за наступними критеріями:

(1) за ініціатором створення групи: створені центральним урядом – Міжнародний союз місцевих органів влади (the International Union of Local Authorities (IULA)); створені безпосередньо містами – Всесвітня федерація поріднених міст (World Federation of United Cities (WFUC-UTO)), Metropolis (World Association of the Major Metropolises – Всесвітня асоціація метрополісів); створені шляхом інтеграції вже існуючих мереж міст – Об'єднані міста та місцеві уряди (United Cities and Local Governments (UCLG));

(2) за метою створення: для обміну досвідом – IULA, WFUC-UTO, Metropolis; для артикуляції інтересів міст на глобальному рівні – IULA з 1950-х, UCLG;

(3) за сферами діяльності: універсальна – IULA, WFUC-UTO, Metropolis, UCLG; нішева – Міжнародна рада з локальних ініціатив із навколишнього середовища (International Council for Local Environmental Initiatives (ISLEI)), C40.

Розглядаючи низхідний процес надання містам суб'єктності варто розглянути діяльність ООН. 1994 року було узгоджено створення комітету координування міст G4+, який переріс у Світову асамблею міст та органів місцевої влади (The World Assembly of Cities and Local Authorities (WACLA)) [4, с. 217]. Форма взаємодії міст та ООН була узгоджена 1999 року шляхом створення Комітету місцевих органів влади ООН (United Nations Advisory Committee of Local Authorities (UNACLA)) у рамках Програми ООН з населених пунктів (із 2002 – ООН-Хабітат) для зміцнення діалогу системи ООН із місцевою владою з усього світу.

Так, спостерігаємо, що відбувається не лише висхідна артикуляція інтересів міст або ж парадипломатично співпраця, але й ініційований міжурядовою міжнародною організацією діалог з державами для розширення потенціалу міст. Певною мірою ООН виступає захисником міст у міжнародній системі.

Об'єднанням мереж міст займаються не лише урядові або похідні від державного уряду структури. Глобальна оперативна група місцевих та регіональних урядів (The Global Taskforce of Local and Regional Governments) – координаційний механізм, який об'єднує найбільші міжнародні мережі органів місцевого самоврядування для здійснення спільної інформаційно-пропагандистської діяльності. Механізм був створений в 2013 році за ініціативою Президента UCLG, тодішнього мера Стамбула Кадіра Топбаша. Це означає, що мережі міст об'єднують самостійно зусилля для досягнення своїх цілей, які зазвичай корелюються з глобальними цілями.

Підсумовуючи, бачимо певні форми розвитку як висхідного, так і низхідного залучення міст у міжнародну систему. Можна виокремити наступні: парадипломатична співпраця (FMCO-UTO); парадипломатична співпраця з висхідним елементом (IULA, Metropolis, UCLG, C40), а також з рівноправною співпрацею з традиційними акторами міжнародних відносин (ICLEI); низхідні ініціативи міжнародних міжурядових організацій, спрямовані на співпрацю з парадипломатичними мережами (UNACLA); механізми для ефективною координації парадипломатичних мереж (Global Taskforce).

Існування такої кількості різноманітних форм залучення міст у міжнародну систему свідчить про зростання їх ролі як впливових гравців на міжнародній арені. Усе ж міста та навіть їх мережі досі не стали рівноправними державам. Прогрес, який відбувся за останні 20 років свідчить про тенденції посилення суб'єктності міст та міських структур у міжнародній системі. Найбільш доцільно буде вести дискусію не про порівняння величини впливу міста та держави, а розглядати взаємодію як таку, що відбувається на різних площинах із можливим перетином різнорівневих суб'єктів.

Список використаних джерел

1. European Commission. A Europe of towns and cities / European Commission, 1997. – 265 p.

2. Acuto M. City Leadership in Global Governance / Michele Acuto. // Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations. – 2013. – pp. 481–498.
3. Constantinou C. City Diplomacy / C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp // The SAGE Handbook of Diplomacy / C. Constantinou, P. Kerr, P. Sharp. – London: SAGE Publications, 2016.
4. Borja J. Local and Global: The Management of Cities in the Information Age / J. Borja, M. Castells, M. Belil. – London: Earthscan Publication Ltd, 1997. – 277 p. – P. 217 – 218.

ЕВОЛЮЦІЯ КОНФЛІКТІВ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

З часу розпаду Радянського Союзу його колишні республіки довгий час пережили період нестабільності. Виражалася вона не лише в кризових явищах в економічній та соціальній системі, що було характерним для країн з перехідним станом, але й у сфері міжнародних відносин.

Радянська система, як виявилось, не лише не змогла ліквідувати першопричини конфліктних ситуацій, але й підсилила багато з них, зважаючи на тоталітарний характер системи свого управління. Загальна конфліктогеність регіону, підсилена наростанням внутрішніх протиріч у новоутворених державах і погіршенням соціально-економічного стану призвели до виникнення подібних кризових явищ майже в усіх частинах регіону [1].

Одним з найбільших значних чинників дестабілізації у регіоні після 1991 року стала активна та часто агресивна політика найбільшого гравця пострадянського простору – Росії[2]. Починаючи з розпаду радянської системи, головним завданням політичної еліти Росії стало збереження та утримання не лише її регіональної ролі лідери, але й тих світових позицій, які мав Радянський Союз в свої найкращі часи. З цією метою, окрім укладення низки односторонньо вигідних договорів із колишніми союзниками державами та проголошенням себе основним (проте, важливо відмітити, не єдиним) правонаступником СРСР, Російська Федерація зробила усі можливі кроки задля створення серед країн колишнього союзу системи вимушеної залежності від політики Росії шляхом підсилення проросійського елемента населення ННД [1].

В багатьох випадках це призвело не лише до ускладнення внутрішніх соціальних та етнічних протиріч, але й до прямих протистоянь, в яких Російська Федерація, займаючи вигідне положення «третьої сторони» мала можливість вивести на арену штучно створеного «актора» (організація, територіальне об'єднання, анклав, т.п. – в залежності від кожної конкретної ситуації та шансів на успіх), який відповідно від-

² Студент 4 курсу відділення «Міжнародні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.п.н., доц. Ковтун О. Ю.

стоював усіма необхідними засобами її інтереси. Так відбувалося в ситуаціях з Осетією, Абхазією та Придністров'ям, і, на жаль, є можливість спостерігати, що подібний інструмент зовнішньої політики перекочував із перехідного періоду 1990-х до відносно стабільних 2010-х.

Одним з кричущих випадків подібної активності Російської Федерації на арені регіональної політики була інтервенція у Грузії у серпні 2008 року. Ця криза стала продовженням фактично незгасаючого конфлікту кінця 1990-х щодо самопроголошених республік Південної Осетії та Абхазії. Новим поворотом конфлікту стало бажання (та політична необхідність) нового президента Грузії повернути втрачені території (причому перші спроби не покладались на військову силу). Що не вписувалось у стратегічну політику Росії у регіоні. Конфлікт надзвичайно швидко переріс у фазу активного збройного протистояння зі значним залученням регулярних збройних сил Російської Федерації та значними переміщенням важкого озброєння (з порушення Договору про звичайні збройні сили у Європі та його флангові обмеження). Результатом короткого серпневого протистояння стала де-факто відновлення контролю невизнаних республік над своєю територією, продовження замореного стану існування конфлікту та виявлення неспроможності Заходу напряду впливати на конфліктні стани у регіоні (примітка: надалі Грузія обрала мирний шлях урегулювання протиріч із республіками, так званий «план Саакашвілі» [3]).

Багато спільного цей конфлікт має і з більш сучасними нам явищами, а саме із існуючою кризою на сході України. З одного боку, одразу стають очевидними схожі стартові позиції та цілі сторін. З однієї сторони маємо відносно молоду пост-радянську республіку (Україну), яка в результаті значних та почас драматичних внутрішніх змін та реформ змінила вектор своєї зовнішньої політики на про європейський з потенційним бажанням вступу до Північноатлантичного Союзу. Відповідно, подібні зміни не вписувались у стратегію домінантного гравця у регіоні, для якого збереження загального контролю та створення своєї зони впливу в регіоні на всьому протязі часі після розпаду Союзу не переставало втрачати своєї актуальності (а у конкретному випадку з Україною – ще й було питанням значного вкладу ресурсів, як людських так і матеріальних). І надалі, відповідно, сценарій розвивався схожим чином: створення «проблемного» регіону шляху актуалізації культурних, соціальних та інших розбі-

жностей між ним та рештою країни, розширення територіального та об'єктного поля конфлікту (поява місцевих збройних формувань, територіальне збільшення і водночас дроблення конфліктної території, т.п.). Однак в той же час саме на прикладі цих двох криз чи не найлегше відобразити еволюцію тих кризових явищ, які, на жаль, стали типовими для пострадянського простору.

По-перше, на сьогодні можна констатувати еволюцію самого формату протистояння. Якщо раніше квазі-актори зі сторони Російської Федерації грали більше другорядну роль [4], передаючи більше простору для діяльності самим збройним силам Росії, то наразі вони є де-юре «основним» гравцем конфлікту (хоча їх роль у прикритті відкритої замученості російських військових залишилась незмінною). Окрім цього, не зважаючи на однаковий статус невизнання для усіх таких акторів, на сучасному етапі робиться набагато більше спроб їх легітимізації.

По-друге, відповідно до технологічного прогресу, наразі набагато більша увага та роль приділяється замученості інформаційного сектору в конфлікт. Якщо ще 2008 року ми можемо казати лише про загальні інформаційні кампанії з обох сторін, то вже у ситуації 2014 року мала місце добре спланована та продумана інформаційна політика. Звісно, не будемо відкидати і певні особливості (до прикладу, більш ретельну попередню роботу з цільовою аудиторією, реально кращі вихідні умови для використання інформаційних засобів, сприйнятливість матеріалу в силу очевидних лінгвістичних та культурних умов, тощо), проте не можна відкидати реально зроблений «прогрес» в аспекті інформаційного супроводу дій політичного та військового характеру. Де-факто, саме інформаційний аспект є визначальною характеристикою цього конфлікту з точки зору його сприйняття та його подальшої інтернаціоналізації.

По-третє, аспект залучення третьої сторони та загалом інтернаціоналізації конфлікту є не менш важливим. В обох випадках третьою стороною виступив «умовний» Захід у вигляді США та провідних європейських держав-членів НАТО. В кожному з випадків основним елементом врегулювання конфлікту вбачався формат переговорів, а з «неофіційної» тактики – застосування показових здатностей американського флоту у Середземному морі. Однак в жодному з випадків Захід з об'єктивних причин не брався до прямої конфронтації. Цікавішим в контексті цього аспекту є сучасний нам конфлікт, що дає більше підґрунтя – з огляду на геополітичні умови, політичне оточення

та передісторію – для подальшого розвитку стратегії реагування Заходу на такого роду загрози.

Список використаних джерел:

1. Алексєйченко О.В. «Заморожені» конфлікти на пострадянському просторі: геополітичний аналіз. – К.: ІМВ, 2009;
2. Капітоненко М.Г. Україна в постбіполярному світі // Актуальні проблеми міжнародних відносин – Вип.. 57, ч.1. – К.: ІМВ, 2005.;
3. Міхеєва Н.М., Плотніков В.А.. Сучасна зовнішня політика Росії в глобальному та європейському вимірі, 2010;
4. Капітоненко М.Г. Міжнародні конфлікти : навч. посіб. / М. Г. Капітоненко. - К. : Либідь, 2009. - 352 с. - Бібліогр.: с. 344. - укр..

ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ У ПОСТБІПОЛЯРНУ ДОБУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

XXI століття – це час, коли дипломатія та формування різного роду союзів є запорукою успіху стримування різного роду воєнних конфліктів, проте все ж виключити ймовірність таких збройних сутичок в сучасному світі теж не можна і яскравим прикладом цього є агресія Росії проти України. Тому ця проблема залишається актуальною і зараз. Тож ж спробуємо з'сувати сутність збройного конфлікту у міжнародно-політичній науці.

Насамперед, зазначимо, що збройний конфлікт - це форма вирішення політичних, соціальних, територіальних, етнічних, релігійних та інших протиріч між конфліктуєчими сторонами із застосуванням воєнної сили з різними політичними цілями і масштабом воєнних дій [1].

Дослідник В. Насіновський пропонує, в свою чергу, таку типологію збройних конфліктів:

1. Територіальні конфлікти: прикордонного характеру або ж збройні зіткнення і суперечки за володіння певною територією.

2. Міжетнічні, міжплеменні, міжконфесійні конфлікти - тобто такі, що виникають через ксенофобські настрої та нетерпимість.

3. Збройні зіткнення на економічному ґрунті – конфлікти, які перейшли в стадію збройного протистояння і зіткнення, конфлікти на ґрунті економічного впливу, що перейшли у стадію збройного протистояння. Їх джерелами можуть бути ринки збуту, маршрути транзиту енергоносіїв.

4. Громадянські війни – боротьба класів, соціальних і політичних угруповань за владу, за домінування в суспільстві, повстання проти диктатури, певного політичного режиму.

5. Сепаратистські війни – результат «суверенізації» нових державних утворень через реалізацію права на самовизначення націй.

³ Студент 3 курсу спеціальності Політологія, МНУ ім. В.Сухомлинського, м. Миколаїв
Науковий керівник: д.п.н., проф. Седляр Ю.О.

6. Ідеологічні війни – (війни ідеологій).

7. «Війни за національні інтереси (захист інтересів великими державами в різних точках земної кулі).

8. «Війни (операції) з підтримки миру» – захист демократичними країнами, регіональними союзами або світовою спільнотою демократичних цінностей, які відповідають загальноприйнятим нормам міжнародного права.

9. «Війни-казуси» – локальні, як правило, короткочасні, навмисні або ненавмисні зіткнення військових підрозділів і об'єктів, які належать різним країнам і перебувають в режимі бойового чергування, плавання, польоту, прикордонного нагляду тощо[2].

Школа політичного реалізму (Г. Моргентау) пояснює війну як засіб боротьби за світову гегемонію та захист національних інтересів; школа природного детермінізму (Дж. Блейнін, А. Меерло) вважає її наслідком притаманної психологічному стану людини агресивності; школа технологічного детермінізму (Т. Веблен, А. Тоффлер) – розглядає її як прояв іманентних сучасній зброї властивостей. У тій же марксистсько-ленінській теорії війна зумовлена наявністю класової боротьби.

Після закінчення «холодної війни» і припинення епохи біполярного світу з'явилося багато нових конфліктів (особливо внутрішньодержавних). Тенденція показала, що в постбіполярну добу кількість воєнних конфліктів не тільки не зменшилася, а й зросла. Наприклад, в період з 1990 по 1999 рік кількість конфліктів із застосуванням воєнної сили зросла до 40. В даний період відбувалися такі події як громадянська війна в Югославії, спалах конфліктів в Грузії, Молдові, Росії (в Чечні), також події, що порушили суверенітет України, а саме - конфлікт на Донбасі й анексія Криму Росією.

Сучасні збройні конфлікти часто поділяють за такими критеріями:

1. За масштабами:
 - Регіональні;
 - Обмежені;
 - Локальні;
2. За кількістю учасників:
 - Внутрішньодержавні;
 - Міждержавні;

- Коаліційні;
- 3. За тривалістю:
 - Швидкоплинні (до 2,5 місяців);
 - Довготривалі (від 3-х років)
- 4. За засобами ведення воєнних дій.
- 5. За інтенсивністю:
 - Середньої інтенсивності;
 - Низької інтенсивності;
- 6. За кількістю сил, що застосовуються (від окремих військових формувань до значних військових контингентів) [4].

Війна несе за собою якісну зміну суспільства, адже державні інститути починають виконувати специфічні ролі, головною метою яких є перемога над ворогом. Під час же збройного конфлікту політична мета більш обмежена і вона провокує докорінну зміну державного механізму на військовий лад. Початок війни має такі наслідки для ворогуючих сторін як:

- Припинення дипломатичних відносин;
- Усі двосторонні договори між ними втрачають юридичну силу;
- Торгові судна, що знаходяться на момент війни в порту ворожої сторони, можуть бути затримані;
- До громадян держави-противника застосовується особливий статус.

Поняття «збройний конфлікт» досить гнучке, якщо це стосується міждержавних суперечностей. При цьому слід сказати, що воєнні дії не повинні порушувати прав нейтральних держав та принципи відкритого повітряного простору та моря.

Виділяють такі основні шляхи вирішення збройних конфліктів:

- Капітуляція однієї зі сторін і відповідно перемога іншої;
- Досягнення компромісу через підписання миру на основі компромісу.

Але так чи інакше припинення збройних конфліктів завершується документальним підтвердженням цього – підписанням міжнародно-правового документу про припинення воєнних дій.

Резюмуючи вище вказане, варто зазначити, що будь-який збройний конфлікт – це руйнація, величезна кількість жертв, чисельні зламані життя. І багатьом сучасним

політикам слід замислитися, чи варто це того? Адже мир - це те, до чого має прагнути людство.

Список використаних джерел:

1. Воєнний конфлікт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauch.com.ua/other/86182/index.html> (23.09.2017).
2. Сутність понять «локальна війна» і «воєнний конфлікт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9605/11-Sirui.pdf?sequence=1> (24.09.2017)
3. Локальна війна та воєнний конфлікт: сутність понять та їх типологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17123/> (24.09.2017). – Назва з екрану.
4. Сучасні війни та військові конфлікти, їх психологічні особливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrreferat.com/chapters/pedagogika/plan-konspekt-suchasni-vijni-ta-vijskovi-konflikti-ih-psihologichni-osoblivosti.html> (25.09.2017).

РОЛЬ КНР В ПІВНІЧНОКОРЕЙСЬКІЙ КРИЗИ

Курс Північної Кореї на нарощування ядерних озброєнь, безперечно, становить загрозу для безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону і всього світу. Так, в липні цього року КНДР провела випробування міжконтинентальної балістичної ракети Хвасон-14, теоретичний радіус дії якої, за підрахунками експертів, складає 10 400 км. Це означає, що в зоні її досяжності знаходиться весь світ, окрім східного узбережжя США, Латинської Америки, Західної Африки та Антарктики.[1]

Після виходу Північної Кореї з ДНЯЗ у 2003 році було вироблено шестисторонній формат переговорів між Північною Кореєю, Південною Кореєю, Японією, США, Росією та Китаєм. Переговори склалися з шести раундів, останній з яких відбувся у 2007 році. Прогрес перемовин звели нанівець відновлені ракетні запуски КНДР.[2]

Шестисторонні переговори проводилися в Пекіні, що вказує на важливість Китаю в цьому процесі. Метою участі КНР в перемовинах було забезпечення стабільності на Корейському півострові та покращення гуманітарної ситуації в Північній Кореї, оскільки Китай завжди побоювався потоку північнокорейських біженців. Крім того, переговорний формат використовувався КНР для покращення двосторонніх відносин з США. Після провалу перемовин Китай неодноразово закликав до їх відновлення.

Починаючи з Корейської війни, КНР надавала політичну та економічну підтримку північнокорейському режиму. Наразі, Китай є найбільшим торговельним партнером Північної Кореї. Однак, зараз Китай дещо обмежив свої зв'язки з диктаторським режимом: тимчасово призупинив імпорт вугілля та продаж палива; знизилася і фінансове співробітництво китайських банків з північнокорейським бізнесом.[3]

З усього вищесказаного випливає, що саме Китай має найбільшу кількість важелів впливу на Північну Корею. Однак, ситуація ускладнюється тим, що погляди Китаю та США – іншого активного гравця в північнокорейській кризі – значно різняться. Так, КНР вважає, що для залагодження конфлікту необхідні взаємні поступки США та

⁴ Студентка 3 курсу відділення “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка
Науковий керівник: доц. Борділовська О. А.

КНДР, а ядерне роззброєння Корейського півострова не є головною передумовою для початку переговорів. Крім того, Китай не хоче вирішувати північнокорейську проблему наодинці: він радше хоче бути посередником у мирному врегулюванні між ворогуючими сторонами – насамперед – КНДР та США.[2] Тим не менш, враховуючи значний китайський вплив на Північну Корею і рішуче несприйняття Китаєм військового шляху вирішення проблеми, КНР можна вважати ключовим актором у поміркованому владнанні кризи.

Список використаних джерел

1. North Korea's nuclear weapons: Here is what we know [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aljazeera.com/news/2017/05/north-korea-testing-nuclear-weapons-170504072226461.html>

2. The Six Party Talks on North Korea's Nuclear Program [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cfr.org/backgrounders/six-party-talks-north-koreas-nuclear-program>

3. The China–North Korea Relationship [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cfr.org/backgrounders/china-north-korea-relationship>

4. What is China's role in the North Korean crisis? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/en/what-is-chinas-role-in-the-north-korean-crisis/a-40029214>

«РОЛЬ КНР У ПРОЦЕСІ ВРЕГУЛЮВАННЯ ЯДЕРНОЇ КРИЗИ НА КОРЕЙСЬКОМУ ПІВОСТРОВІ»

Серед ряду проблем, що стоять сьогодні на порядку денному світової політики, однією з найбільш гострих є необхідність врегулювання ядерної кризи на Корейському півострові. Дії Північної Кореї несуть загрозу не лише для регіональної безпеки, а для глобального порядку в цілому. До процесу розв'язання залучені такі впливові учасники як США, Росія та Китай, Японія. Тим не менш ефективного виходу з кризової ситуації, що склалася, поки що так і не знайдено.

Одним з найбільш поширених тверджень, що стосується шляхів вирішення Корейської кризи є те, що проблему можна вирішити чи то переконавши чи то змусивши Китай накласти жорсткі санкції, використати усі наявні важелі впливу на КНДР. Найактивніше подібні тези висувуються з боку США, особливо після вступу на посаду Президента Д.Трампа. Це твердження породжує одразу два питання: чи справді це так і чи можливо це, змусити Китай проводити ту політику щодо КНДР, яку хоче світова спільнота?

Дійсно, ніхто не буде заперечувати той факт, що Китай має надзвичайно потужний вплив на КНДР. Саме на КНР приходить практично 90% торгівлі Північної Кореї. Але сподівання на те, що Китай кардинально змінить свою політику щодо Північної Кореї, та ще й у відповідності із побажаннями Сполучених Штатів та їх союзників, є абсолютно беззмистовними. Проаналізувавши політику КНР щодо КНДР ми можемо побачити, що вона є цілком послідовною, логічною, виходить з принципово важливих інтересів Китаю, і отже, навряд чи буде зазнавати різких змін. Про це свідчить ряд наступних фактів.

Хоча Китай також підтримує ідею про необхідність якщо не усунення, то принаймні обмеження ядерного потенціалу Північної Кореї, він розуміє, що це, залежно від того, якими будуть умови та засоби досягнення цієї цілі, призведе як мінімум до

⁵ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С.В.

послаблення, а максимум до колапсу та зникнення КНДР, що аж ніяк не влаштовує КНР.

В першу чергу Китай за будь-яку ціну прагне не допустити падіння режиму у Пхеньяні, яке є можливим варіантом розвитку декількох сценаріїв – як то військового втручання до Північної Кореї, так і просто її поступового послаблення, чи то в результаті повної економічної блокади, чи то зовнішнього тиску, коли вона не зможе самостійно забезпечувати власне існування. Це імовірно виллється в об'єднання двох Кореї в одну державу, на основі Республіки Корея. Це змінить розстановку сил на Далекому Сході на користь Південної Кореї та США, які отримають в регіоні більш потужного союзника, тоді як Китай втратить буфер, яким слугує КНДР, який відділяє його від, по факту, американської зони впливу. [1] Особливо небезпечною для КНР є можливість того, що на новій розширеній території новоутвореної Кореї будуть розміщуватися американські бази, війська та озброєння, адже це буде значити, що практично ворожі війська підберуться впритул до китайського кордону. Навіть просто нещодавнє розміщення у Республіці Корея американських систем протиракетної оборони викликало у КНР потужну хвилю обурення.

Не влаштовує КНР і такий варіант розвитку подій, при якому під натиском з боку Сполучених Штатів та їх союзників у регіоні, побоюючись втручання у власні внутрішні справи вирішить вдатися до радикальних дій, які можуть завершитися початком збройного конфлікту. Саме стабільність у регіоні є вкрай важливою для Китаю, адже забезпечує його економічний, політичний розвиток та потенціал для лідерства. Крім того можливість потенційного напливу біженців з територій, на яких будуть точитися бойові дії також не надто подобається КНР. До того ж досі діє договір 1961 р., за яким Китай зобов'язався надати Північній Кореї військову допомогу у разі необхідності. І хоча вірогідність того, що Китай погодиться бути втягнутим у війну через дії КНДР низька, забувати про цей договір також не варто. [2]

Усе це свідчить про те, що КНР докладатиме максимум зусиль для того, щоб підтримувати життєздатність північнокорейського режиму і вберегти його від надмірного тиску з боку Сполучених Штатів та їх союзників.

Проте, це зовсім не значить, що Китай буде підтримувати ядерну програму Північної Кореї чи виступати на її захист. У тому вигляді у якому ситуація існує на Ко-

рейському півострові сьогодні вона не влаштовує і КНР, що означає, що на певному рівні його конструктивна співпраця з іншими учасниками процесу врегулювання є цілком імовірною. Для Китаю існування ще однієї ядерної держави у регіоні, і отже ще одного джерела нестабільності і потенційного конкурента є зовсім небажаним. Постійні ракетні випробування, що проводить КНДР та погрози використати ядерну зброю дестабілізують ситуацію, збільшують загальний рівень недовіри між Північною Кореєю, Південною Кореєю та Японією і зрештою змушують останніх двох переглядати свої підходи до воєнної безпеки. Японія підіймає питання про ремілітаризацію, Республіка Корея звертається за допомогою до США. Це як результат значно погіршує відносини цих країн з Китаєм, послаблює його позиції лідера на Далекому Сході, посилюючи натомість позиції Сполучених Штатів. [3]

Усе це призводить до того, що КНР з одного боку прагне вплинути на дії Північної Кореї, змусивши їх проводити більш обачну та обережну політику, а з іншого – готова підтримувати свого союзника, для того, щоб КНДР продовжувала своє існування, як незалежна держава, на противагу Південній Кореї та Японії.

Говорячи про те, яку політику Китай готовий проводити в рамках процесу врегулювання кризи на Корейському півострові, а яку ні і чому, необхідно зазначити і те, що можливості Китаю щодо впливу на КНДР не є абсолютними на всеохопними. Навіть при великому бажанні Китаю одним своїм кроком змусити Північну Корею, наприклад, сісти за стіл переговорів чи згорнути ядерну програму, навряд чи вдасться. [4] Сьогодні КНДР поступово виходить на самозабезпечення, у країні відбувається модернізація, вона вже далеко відійшла від межі гуманітарної кризи. Це з одного боку грає на користь Китаю, адже він може вводити санкції проти КНДР, як наприклад ті, що були введені у вересні цього року і стосувалися нафти і текстилю, не боючись, що це призведе до падіння Північної Кореї. А це в свою чергу допомагає покращити відносини з Південною Кореєю та Японією і підвищує міжнародний імідж. З іншого ж боку, це робить КНДР менш контрольованою.

Отже, можемо зробити висновок, що хоча КНР дійсно має вагомий вплив на політику Північної Кореї, він, по перше, не є абсолютним, а по друге, Китай не буде використовувати його за бажанням світової спільноти без вигоди для себе, або більше того на шкоду власним інтересам. Наразі вони потребують підтримання існування

КНДР як буфера між Китаєм та союзниками США, як гарантії збереження існуючого балансу сил і переваги Китаю у регіоні. Політика, яку реалізує Китай щодо Північної Кореї розроблена саме з метою забезпечення китайських інтересів, а отже вплинути на неї та змінити її досить не просто.

Список використаних джерел

1. Understanding the China-North Korea Relationship [Електронний ресурс]// - Режим доступу до ресурсу: <https://www.cfr.org/backgroundunder/china-north-korea-relationship>

2. China has key role in resolving North Korean crisis[Електронний ресурс] // - Режим доступу до ресурсу: <http://www.desmoinesregister.com/story/opinion/columnists/iowa-view/2017/08/17/china-north-korea-crisis-key-role-for-beijing/577946001/>

3. What is China's role in the North Korean crisis? [Електронний ресурс] // - Режим доступу до ресурсу: <http://www.dw.com/en/what-is-chinas-role-in-the-north-korean-crisis/a-40029214>

4. What is China's role in the North Korean crisis? [Електронний ресурс] // - Режим доступу до ресурсу: <http://www.dw.com/en/what-is-chinas-role-in-the-north-korean-crisis/a-40029214>

УКРАЇНСЬКО-НОРВЕЗЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Традиційно зовнішня політика України концентрується в основному на кількох центрах сили, залишаючи поза увагою велику кількість важливих акторів. Здається, принаймні на європейському векторі, наша держава активна, проте це лише на перший погляд і стосується насамперед лідерів ЄС, таких як Німеччина та Франція, або т.зв. «нових членів ЄС», наприклад Польща. Проте майже поза увагою залишаються Північна Європа, з Швецією трохи активніші відносини через те, що вона була одним з ініціаторів політики «Східного партнерства», про значення Норвегії часто забувають.

Постає питання, чи дійсно для нас цікава Норвегія, чи може вона допомогти Україні, якщо так, то в яких сферах. По-перше, слід підкреслити, що загалом досвід Норвегії, як країни з особливо тісними відносинами з ЄС, але при цьому без членства є дуже цікавим. По-друге, це високорозвинена країна з високими соціальними стандартами, передовими технологіями, яка приділяє увагу гендерним питанням і проблемі екології, в усіх цих напрямках Україні дуже цікавий досвід цієї країни. По-третє, Норвегія надає кошти країнам, що приєдналися до ЄС пізніше задля швидшої їх адаптації до загальноєвропейських стандартів в рамках спеціальних фондів ЄС.

Активізація нашої двосторонньої взаємодії сталася тільки в 2014-2017 роках, що стало наслідком розгортання Української кризи. Але є кілька моментів, на які треба звернути увагу в цьому контексті.

По-перше, *слід враховувати фактор відносин Росія-Норвегія*: традиційно вони були відносно дружніми, вдалося врегулювати дипломатичними засобами суперечку щодо морського шельфу в Баренцевому морі, у 2010 році відповідна угода підписана. Тим не менше, у вересні 2014 Норвегія заморозила політичні відносини з Росією. Позиція Норвегії полягає в тому, що вона проти порушенням норм МП, держава побоюється, що у випадку серйозної кризи, Росія може захотіти встановити контроль над Кольським півостровом та північною Норвегією, проте загроза відкритого збройного

⁶ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С.В.

конфлікту вважається край низкою, про що неодноразово заявляла Ерна Солберг. Норвегія не визнала окупацію Криму, ввела санкції, посадовці країни завили про неприпустимість їх зняття, допоки не буде відновлено територіальну цілісність України.

Але це відображення суто політичного аспекту, а окремої уваги заслуговує економічний вимір, адже традиційно розвивалися тісні економічні контакти в рамках прикордонного руху, Росія була найбільшим імпортером норвезької морепродукції. Жителі північно-східного регіону Норвегії (наприклад, містечко Вардо) висловлювали своє невдоволення приєднанням Норвегії до санкцій проти Росії, адже ці регіони орієнтовані на торгівлю з Росією, яка у відповідь ввела обмеження на ввезення норвезької морепродукції до Росії, у результаті обсяги двосторонньої торгівлі впали на 80% (£43m)[1]. Крім того, співпрацюють країни і в Арктиці. Безумовно, усе це впливає на позицію Норвегії, яка не готова йти на повний розрив відносин з Росією через українську кризу. Не варто забувати і про те, що Норвегія сподівається використати російську агресію і відповідне загострення відносин Росія -ЄС, як фактор для зростання свого експорту енергоносіїв, позиціонуючи себе, як стабільного та передбачуваного постачальника.

По-друге, варто говорити власне про українсько-норвезькі відносини на сучасному етапі.

В економічному плані, взаємодія залишається на низькому рівні, з 2005 року обсяги торгівлі зросли тільки в 2,4 рази. Усі можливості від підписання Угоди про ЗВТ між Україною та Європейською Асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ) не були використані повністю. Тільки у 2016 році була підписана рамкова угода про технічне та фінансове співробітництво, яка спрямована на зростання заохочення інвесторів. У вересні 2016 р. в м. Осло пройшло перше засідання українсько-норвезької Міжурядової комісії з питань співробітництва у галузі торгівлі, підприємництва та економіки, на якому обговорювалися можливості використання Україною досвіду Норвегії у відновлювальній енергетиці[3].

Норвегія надає *фінансове забезпечення для реформ* в Україні. Ерна Солберг ще в листопаді 2014 року визначили чотири сфери, в яких Норвегія готова надати допомогу, це судова і правоохоронна сфера, енергетика (енергоефективність) та ядерна без-

пека, поліпшення торговельних відносин і гуманітарна допомога[2]. У 2016 році на це виділили 22 млн. євро[3].

Щодо перспектив співпраці у військовій сфері, слід зазначити, що відповідно до внутрішнього закону 1959 року Норвегія не може надавати летальну чи нелетальну зброю країнам, де йде збройний конфлікт. Тим не менше, Норвегія надає сух. пайки, допомагає проводити модернізацію армії. Найбільш вагомим проектом в цій сфері є проект “Україна – Норвегія”, який полягає у професійній перепідготовці звільнених у запас військовослужбовців Збройних Сил України та інших силових структур, членів їх сімей та сприяння їх працевлаштуванню[4]. Він функціонує ще з 2001 року і поступово зростає кількість міст, залучених до нього.

Якщо говорити про двосторонні контакти, то перш за все, треба зауважити про те, що вони були досить нестабільними та здійснювалися на низькому рівні, перший візит Міністра закордонних справ Норвегії до України відбувся лише в 2014 році, тоді обговорювали питання в сфері ядерної безпеки, а у 2016 році Берге Бренде заявив, що «нашим спільним завданням є наповнення такого партнерства конкретним змістом» [5]. Візит Президента України до Норвегії в листопаді 2016 був першим в історії, глава держав назвав Норвегію « надійним другом і стратегічним партнером». Була підписана спільна декларація, в якій засуджувалися дії Росії, сторони домовилися про подальше поглиблення взаємодії, насамперед в сфері економіки, сприяння модернізації української армії, взаємодії в сфері інформаційних технологій. Під час зустрічі з Головою Стортингу також узгоджено необхідність міжпарламентської співпраці.

Ще одним кроком на шляху до активізації двосторонньої співпраці стало започаткування діалогу з питань євроінтеграції між Україною і Норвегію, про що було домовлено в ході зустрічі Іванни Климпуш-Цинцадзе з Міністром Норвегії у справах Європейського Союзу та Європейського економічного простору Франком Бакке-Єнсенном.

Тож наразі створено основну юридичну базу та механізми для співпраці Норвегії та України. Нашим завданням має стати їх реалізація на практиці.

Список використаних джерел

1.Ukraine crisis spells Arctic freeze in Russia-Norway ties. [Electronic resource] // – Mode of access: <http://www.bbc.com/news/world-europe-29465312>

2.Берстад О. Роль Норвегії у світовому політичному та економічному просторі / О. Берстад // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 1–2. – С. 21–24.

3.Українсько-норвезькі економічні відносини: сучасний стан і перспективи [Електронний ресурс]// - Режим доступу до ресурсу: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2016/11/06/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96-%D0%B2%D1%96%D0%B4/>

4.Проект «Україна-Норвегія» [Електронний ресурс]// - Режим доступу до ресурсу: <http://un.loc.lviv.ua/ukraine-norway-project/>

5.Норвегія зацікавлена у поглибленні партнерства з Україною[Електронний ресурс]// - Режим доступу до ресурсу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249167118&cat_id=244277212

ПОБУДОВА РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ КЕРЧЕНСЬКОГО МОСТУ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

На сьогодні в контексті збройної агресії Російської Федерації проти України, а також внаслідок анексії та окупації нею частини українських територій питання національної безпеки постає як ніколи гостро. Одним із факторів порушення РФ не тільки двосторонніх договорів з Україною, а й норм міжнародного права є факт будівництва Керченського мосту.

Постановка проблеми. Спорудження Керченського мосту розглядається в Росії як важливий інфраструктурний проект, що має на меті остаточне завершення «приєднання» Криму та забезпечення повноцінного зв'язку з півостровом. У той час як для України це суттєва загроза, що містить економічні, соціальні, військові та навіть екологічні наслідки. Для світової спільноти ж проблема Керченського мосту може створити небезпечний правовий прецедент, оскільки Москва повністю знехтувала нормами міжнародного морського права, порушивши Конвенцію ООН з морського права від 1982 року. Відповідно, дана проблема набуває все більшої актуальності в контексті розвитку подій та потребує дослідження та швидкого реагування як з боку української влади, так і інших країн.

Основний виклад матеріалу дослідження. Керченський міст – транспортний перехід між через Керченську протоку, що має на меті з'єднати Керченський та Таманський півострів через острів Тузла та Тузлинську косу та перебуває на стадії будівництва Росією з квітня 2015 року. Спорудження Керченського мосту створює суттєві ризики для безпеки України.

Перш за все, йдеться про економічні наслідки. Представники українського уряду стверджують, що міст значно обмежить товарообіг України в Азовському морі в силу закриття доступу великих океанічних суден, що завдасть шалених збитків морським торговельним портам в Маріуполі та Бердянську. Так, за свідченнями Міністерства інфраструктури [1], сумарні річні збитки сягатимуть 1 млрд гривень внаслідок обмежень (висота судноходної арки – 35 м, довжина – 227 м, прохідна осадка суден – 8м) [2] щодо проходження Керченського мосту. Також постає проблема замерзання Азов-

ського моря та скупчення криги в протоці, що також у разі спорудження мосту заважатиме проходженню кораблів. Більше того, матимуть місце й соціально-економічні наслідки в силу та значного скорочення робочих місць та подальшого загострення ситуації в містах, насамперед у прифронтовому Маріуполі.

По-друге, побудова мосту містить в собі воєнно-політичні загрози для України. За словами Ігоря Кабаненка [3], экс-заступника міністра оборони, Керченський міст буде зручним для РФ інструментом політичного тиску на Україну, оскільки на сьогодні, згідно з інформацією на сайті Керченського мосту [4], планується проведення в цій зоні антитерористичних навчань. Таким чином, не можна виключати того, що після завершення побудови мосту російська сторона під приводом терористичної загрози може в будь-який момент перекрити арку, через яку проходять кораблі та здійснити торгівельну блокаду України. А фактична військова присутність російського флоту, безперечно, перешкоджатиме морській комерції, адже іноземні перевізники намагаються уникати мілітаризовані акваторії та місця потенційного конфлікту.

По-третє, екологічні наслідки також мають місце. В екологів немає жодних сумнівів, що такий гігантський інфраструктурний проект порушить існуючу екосистему, зокрема природний водообмін між Азовським та Чорним морем, і завдасть шкоди флорі та фауні [5]. Крім того, за словами старшого наукового співробітника Інституту водних проблем Російської академії наук Юрія Медовара [6], геологічна ситуація в Керченській протоці надзвичайно небезпечна в силу наявності ненадійної для будівництва геологічної формації, що може провалюватися, та грязьового вулканізму. Експерт наголошує, що реально збудувати міст можливо, проте гостро постане питання його життєздатності та експлуатації.

І, нарешті, ситуація навколо Керченського мосту створює для світової спільноти надзвичайно небезпечний прецедент, на який в майбутньому можуть посилатися й інші країни і також порушувати норми міжнародного права, будуючи в односторонньому порядку все, що їм заманеться. Так, РФ порушила статтю 44 Конвенції ООН з морського права від 1982 року, у якій йдеться про обов'язки держав, що межують з протоками, а саме про заборону одностороннього перешкоджання транзитному проходу через протоку. Отже, для України зараз дуже важливо швидко готувати масшта-

бні позови щодо порушення Конвенції та стосовно незаконності будівництва мосту загалом.

Висновок. Таким чином, спорудження Росією мосту через Керченську протоку є суттєвою загрозою національній безпеці України, адже такі дії безпосередньо мають економічні, воєнно-політичні, екологічні наслідки, а також створюють надзвичайно небезпечний міжнародно-правовий прецедент, коли велика держава, член Ради Безпеки ООН, вдалася до порушення основних норм морського прав. А тому врегулювання цієї проблеми значною мірою залежить від України та інших країн, зацікавлених у збереженні світової безпеки, а також їх здатності ефективно реагувати на виклики та здійснювати відповідні для цього заходи.

Список використаних джерел

1. Заява заступника міністра інфраструктури Юрія Лавренюка в інтерв'ю Deutsche Welle. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dw.com> Дата звернення: 14.10.2017
2. Проект строительства моста в Крым. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.most.life/o-proekte> Дата звернення: 14.10.2017
3. Виступ экс-заступника міністра оборони Ігоря Кабаненка в прямому ефірі телеканалу ZIK. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zik.ua/tv/video/104833> Дата звернення: 14.10.2017
4. На строительной площадке Крымского моста прошла антитеррористическая тренировка. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.most.life> Дата звернення: 14.10.2017
5. П'ять загроз Керченського мосту для України і не тільки. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dw.com> Дата звернення: 14.10.2017
6. Ученый РАН о Крымском мосте. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://gordonua.com> Дата звернення: 14.10.2017

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АФРИКАНСЬКИХ ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН

З огляду на зміцнення позицій африканських країн у політичному житті світу, їх поступового включення та збільшення потенціалу їх економічних зв'язків, виникає питання щодо розбудови відносин України з країнами цього регіону.

Незважаючи на досить незначні дослідження цього питання, за останній час проблему африкансько-українських відносин активно досліджували Ч. Огуаманам, О. Ярошко, В. Дергачьов, О. Мішин.

Зовнішньополітична стратегія України визначає встановлення взаємовигідних відносин із країнами Африки. Але у таких основоположних документах, як Стратегія національної безпеки України, Закон України «Про основи внутрішньої і зовнішньої політики», Воєнна доктрина України, Стратегія «Україна-2020» про африканський пріоритет не зазначається. Неодноразово, хоча й поодинокі, проблеми налагодження українсько-африканських торкалися колишній президент, низка політиків та фахівців, що вказує на наявність українського інтересу в Африці, який не закріплюється жодною стратегією у цього відношенні. [1]

В основному, Україна проявляє свою присутність в африканських країнах завдяки діяльності дипломатичних посольств, які переважно визначаються більше формальністю, та миротворчих місій. Але пріоритетом становить розширення економічної співпраці, що змогла б поліпшити статус України у житті цього регіону.

Україна має досить успішне підґрунтя для проникнення на континент, а саме – своє соціалістичне минуле, яке має доволі позитивні асоціації на африканському просторі. Попри це наша держава, на відміну від Росії, не змогла на даний момент використати цей імідж на повну. Плідна інституційна співпраця з урядами держав регіону має посилюватися як дво-, так і багатосторонніми договорами про співпрацю. [2]

⁷ Студентка 2 курсу відділення “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С.В.

Інтерес України до африканського регіону не має достатнього нормативно-правового оформлення, передумовою чого є необізнаність про держави континенту з боку як суспільства, так і української політичної еліти. Пряме посилення на співпрацю з континентом ми можемо знайти тільки в Аналітичній доповіді до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році», яка визначає Африку як джерело «отримання окремих сировинних матеріалів та цінних природних ресурсів» і «потенційним ринком збуту продукції українських виробників».[3]

Україна має великий потенціал реалізувати себе у зазначеному регіоні за рахунок експорту виробництва, що сприяло б заміщенню ніші її торговельних зв'язків із країнами СНД. Зокрема, значний інтерес для Африки становить чорна металургія, а також - аграрна промисловість країни, що могла б забезпечити країни регіону, населення якого стрімко зростає, необхідною харчовою продукцією. Міністерство економічного розвитку і торгівлі наголошує на пріоритеті подальшого підвищення українського експорту. Міністерство аграрної політики активно наголошує веденні активної співпраці з північними країнами континенту, а також має наміри на розширення зв'язків, зокрема – створення зони вільної торгівлі із ECOWAS – країнами західної Африки, що відкрило б доступ до ширшої взаємодії із Нігерією. Основною ж перешкодою до розбудови підприємницької діяльності на африканському континенті є нерішучість з огляду на політичну нестабільність країн регіону.[3][4]

У 2016 році Україна надіслала м'ясо-молочні товарні місії у ПАР, Анголу та Гану. Зокрема, у зв'язку з частими епідеміями захворювання тварин африканські країни зацікавлені в пошуку нових постачальників продукції. [5]

Активізація 2016 року позначилася і на розширенні співпраці українсько-кенійських відносин у сфері медицини, ІТ та торгівлею аграрною продукцією.[6]

Для покращення співпраці Україні слід використовувати формати міжнародних організацій, як от РБ ООН, де наша держава отримала місце непостійного члена. Більше того, отримання 2016 року статусу спостерігача в Африканському Союзі допоможе налаштувати діалог з державами Африки, які не охоплюють українські дипломатичні представництва.

Важливим є культурний обмін, який Україна повинна реалізувати на свою користь. Зокрема, велику увагу слід приділити африканським професійним кадрам, які здобувають освіту у нашій державі, та після повернення у свої країни змогли б становити проукраїнську суспільну та політичну еліти. Вартим уваги є також унікальний українсько-африканський культурний проект Оксани Розумної «Я на тебе чекатиму під каїсе-дра». [7]

Попри незначну частку участі України на африканському континенті, інтерес нашої держави щодо розширення політичних та культурних зв'язків з країнами цього регіону з поглибленою економічною співпрацею стоїть на порядку денному реалізації через розробку ефективних механізмів проникнення та закріплення українського статусу у цьому регіоні.

Список використаної літератури

1. Семененко І. Африка як континент майбутнього економічного та політичного інтересу для України [Електронний ресурс] / І. Семененко – Режим доступу до ресурсу: <http://iac.org.ua/afrika-yak-kontinent-maybutnogo-ekonomichnogo-ta-politichnogo-interesu-dlya-ukrayini/>.
2. Як африканські країни ставляться до «української кризи» [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://african.com.ua/reaction-african-countries-ukrainian-crisis/>
3. Попфалуші Д. Україна-Африка: інституційно-нормативний вимір відносин [Електронний ресурс] / Д. Попфалуші – Режим доступу до ресурсу: <http://iac.org.ua/ukrayina-afrika-institutsiyno-normativniy-vimir-vidnosin/>.
4. Юрій Олійник Українські компанії активніше завойовують ринок Африки [Електронний ресурс] / Юрій Олійник – Режим доступу до ресурсу: <http://african.com.ua/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%97%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B9/>

5. Україна відправляє торгові місії до ПАР, Анголи та Гани [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://african.com.ua/%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%bb%d1%8f%d1%94%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b3%d0%be%d0%b2%d1%96-%d0%bc%d1%96%d1%81%d1%96%d1%97-%d0%b4%d0%be-%d0%b0/>
6. Підсумки торгової місії України до Кенії [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://african.com.ua/ukraine-kenya/>
7. Я на тебе чекатиму під каїсе-дра [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <https://biggggidea.com/project/ya-na-tebe-chekatimu-pid-kase-dra/>

СТРАТЕГІЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Поступова трансформація світу, що супроводжується стрімким розвитком інформаційних технологій, зумовила появу нових загроз для національної та міжнародної безпеки. Кіберзагрози воєнного характеру, кіберзлочинність, шпигунство та тероризм в інформаційній сфері належать до переліку проблем транснаціонального характеру, вирішення яких потребує розробки ефективних національних стратегій, а також тісної міжнародної співпраці.

В умовах зовнішньої агресії Російської Федерації, кіберпростір України стає дедалі більш вразливим до розвідувально-підривної діяльності ворожих спецслужб, а тому актуальність формування Національної системи кібербезпеки лише зростає [1]. Про вразливість стратегічно важливої інфраструктури України свідчать численні кібератаки, здійснювані прямо або опосередковано за сприяння російських спецслужб. Наймасштабніша кібератака – *NotPetya* – сталася напередодні Дня Конституції України, вразила 65 країн та призвела до серйозних збоїв у роботі інформаційних систем державних установ та приватного сектору.[2]

Інші держави теж стають жертвами посягання на їхній суверенітет та безпеку кіберпростору, що, зокрема, простежувалося під час втручання російських спецслужб у виборчий процес США та Франції. [3] В цьому зв'язку стає зрозумілим, що для ефективного втілення Стратегії кібербезпеки України від 2016 р., державна політика у сфері кібербезпеки повинна бути гармонізованою із діяльністю урядів інших держав та міжнародних організацій. *Спільні з міжнародними партнерами зусилля повинні бути спрямовані на зміцнення взаємної довіри у сфері кібербезпеки, вироблення підходів у протидії кіберзагрозам, консолідацію зусиль у розслідуванні та запобіганні кіберзлочинам, а також протидії використанню кіберпростору в протиправних та воєнних цілях.*

⁸ Студент 2 курсу відділення «Міжнародні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., ас. Денисенко К. Ю.

Співпраця з ОБСЄ

У 2015-2016 роках за підтримки ОБСЄ було проведене навчання новоствореної кіберполіції України. Допомога Організації в галузі кібербезпеки в Україні спрямована на розвиток можливостей нової кіберполіції, а також на просування міжнародного співробітництва між різними органами влади у боротьбі із злочинами, скоєними з використанням інформаційних технологій, що зокрема здійснюється через програму ОБСЄ по зміцненню довіри (CBM – Confidence Building Measures) в галузі ІКТ [4][5]

Співпраця з Францією

У липні 2017 року на двосторонній зустрічі Міністра внутрішніх справ України А. Авакова та Надзвичайного і Повноважного посла Франції Ізабель Дюмон було домовлено про розширення співпраці у сфері цивільної безпеки та по лінії протидії кіберзлочинності, що включає організацію тренінгів за участю української та французької сторони для підвищення ефективності діяльності відповідних органів у сфері кібербезпеки.[6]

Співробітництво зі США

Наприкінці вересня 2017 р. було проведено перший двосторонній діалог щодо кібербезпеки між Україною та США, на якому обговорювались захист "критичної інфраструктури" та військових систем, а також зміцнення довіри у сфері кібербезпеки в ОБСЄ. Посол США Марі Йованович зазначила, що Сполучені Штати нададуть понад 5 млн доларів у рамках нової допомоги в галузі кібербезпеки, спрямованої на зміцнення здатності України запобігати, зменшувати вплив та реагувати на кібератаки.[7]

Окрім офіційного Вашингтону, американські приватні компанії теж співпрацюють з Україною у даній сфері. Зокрема, ще 22 грудня 2014 р. Україна підписала угоду про співробітництво державних органів із компанією Microsoft. Згідно з нею, держава отримує доступ до інформації, яка збирається та обробляється у Microsoft Security Response Center, включаючи інформацію про кіберзагрози, джерела мережеских атак та бот-мережі. Окремим елементом програми є також Програма по співробітництву з питань безпеки (SCP – Security Cooperation Program), яка дозволяє урядовим організаціям спільно з Microsoft реагувати на комп'ютерні інциденти та попереджувати наслідки кібератак.[8]

Співпраця з НАТО

Під час відкриття виставки «Україна-НАТО. Формула безпеки» у липні 2017 р. у Києві генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг зазначив, що Організація Північноатлантичного договору прагне тісної співпраці у сфері кібербезпеки з Україною. Йшлося про обмін досвідом, спільні навчання та розробки нових технологій. Важливим є той факт, що НАТО перебуває у процесі надання Україні нового обладнання для забезпечення деяких ключових урядових інституцій від кібернетичних атак та для можливості розслідувати причини тих атак, що відбувалися останнім часом.[9]

Співпраця у рамках Східного партнерства

Важливим прикладом регіонального співробітництва є тристоронні консультації, що відбулись в серпні у Києві як підготовка до П'ятого саміту Східного партнерства. Представники України, Молдови та Грузії обговорили пріоритети співпраці, серед яких особлива увага приділяється протидії спільним загрозам у безпековій сфері, прикордонному співробітництву та посиленню кібербезпеки. [10]

Отже, в умовах зростаючої вразливості світової спільноти до злочинів у кіберпросторі, Україна повинна поглиблювати співпрацю з Організацією з Безпеки та Співробітництва в Європі, Європейським Союзом та НАТО, шляхом координації своєї безпекової політики та реалізації спільних ініціатив. Також важливо розширювати співробітництво у галузі кібербезпеки з іншими зацікавленими сторонами по лінії двосторонніх та багатосторонніх відносин для подолання спільних викликів та досягнення стабільності у всіх сферах суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Стратегія кібербезпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/96/2016/paran11#n11>.

2. 'Petya' Ransomware Hits At Least 65 Countries; Microsoft Traces It To Tax Software [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.npr.org/sections/thetwo-way/2017/06/28/534679950/petya-ransomware-hits-at-least-65-countries-microsoft-traces-it-to-tax-software>

3. Аналітична доповідь «До щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році» – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/book_2017/Poslanya_druk_fin.pdf

4. Служити та захищати: ОБСЄ навчає нове покоління кіберполіції України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.osce.org/uk/ukraine/271451>.

5. DECISION No. 1202 OSCE CONFIDENCE-BUILDING MEASURES TO REDUCE THE RISKS OF CONFLICT STEMMING FROM THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.osce.org/pc/227281?download=true>.

6. МВС ПОГЛИБИТЬ СПІВПРАЦЮ З ФРАНЦІЄЮ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (ФОТО) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://mvs.gov.ua/ua/news/9238_MVS_poglibit_spivpracyu_z_Franciyu_u_sferi_civilnoi_bezpeki_FOTO.htm.

7. США нададуть Україні понад \$5 мільйонів для кібербезпеки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bbc.com/ukrainian/news-41443687>.

8. Делегація Держспецзв'язку та Microsoft підписали угоду про співробітництво у сфері безпеки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247835983&cat_id=244277212.

9. Столтенберг і Цинцадзе відкрили виставку «Україна-НАТО. Формула безпеки» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://frontnews.eu/news/ua/6914>.

10. Представники України, Молдови та Грузії обговорили в Києві пріоритети Східного партнерства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250221618&cat_id=244276429.

ЗАГРОЗА ЗАМОРОЖУВАННЯ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

В силу довготривалості конфлікту на Сході України, постає питання про можливість стагнації процесу переговорів та його замороження. В дослідженні Центру дослідження Росії "Окупований Донбас: економіка, демографія, групи впливу. Стратегії для України" від 24 жовтня 2017 року зазначається, що заморожування конфлікту є неможливим в силу того, що зняття санкцій з Росії внаслідок заморожування спричинить спробу Російської Федерації захопити ті території Донецької та Луганської областей, що зараз підконтрольні Україні. [1] Таким чином, двоякість українського законодавства щодо визначення сторін конфлікту та неефективність переговорного формату залишають питання заморожування відкритим.

Для визначення можливих особливостей процесу заморожування конфлікту на Донбасі наводяться порівняння з «класичними» замороженими конфліктами на пострадянському просторі, серед яких Придністровський конфлікт, Абхазький конфлікт та конфлікт в Південній Осетії. Всі три приклади мають етнічну природу, що стала значним поштовхом до розв'язання конфліктів. [2] Крім того, особливою рисою вищезазначених конфліктів була рівнозначна слабкість як визнаних частин держав, так і сепаратистських угруповань, що унеможливило та відкидало необхідність продовження військового протистояння.

Виходячи з аналізу специфіки конфлікту на Донбасі, можна припустити, що його заморожування є неможливим за сьогоденних умов. Військова перевага України над ресурсами ДНР та ЛНР дозволяє відновити контроль над тимчасово окупованими територіями силовим способом та не вдаватися до сценарію заморожування, необхідного лише в разі паритету сил. Молдавський та грузинський сценарії стали можливим за рахунок відносної слабкості військових сил держав, що і уможливило заморожування.

Практика показує, що переговорний формат не вносить конструктив в процес врегулювання конфлікту та лише сприяє його затягненню. Заморожування конфлікту,

⁹ Студентка 2 курсу відділення "Міжнародні відносини"
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Константинов В.Ю.

в свою чергу, стане причиною для поширення конфлікту на підконтрольні Україні території та буде причиною регулярних військових втрат. З огляду на це, врегулювання конфлікту шляхом застосування сили з боку України залишається ризикованим, але ймовірним за умови вдалого військового планування. Реалізація цього сценарію залежить від політичної волі влади України та її готовності отримати неоднозначні відгуки міжнародного товариства.

Список використаних джерел

1. Окупований Донбас: економіка, демографія, групи впливу. Стратегії для України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dsnews.ua/spec/okupovaniy-donbas-ekonomika-demografiya-grupi-vplivu--24102017120000>
2. Війна Росії з Грузією: чотири важливих уроки для України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://apostrophe.ua/ua/article/politics/2017-08-08/voyna-rossii-s-gruziei-chetyire-vajnyih-uroka-dlya-ukrainyi/13777>

***“UKRAINIAN CONTRIBUTION TO THE INTERNATIONAL COOPERATION
IN THE FIELD OF SPACE”***

Scientific research and exploration in the field of space undoubtedly requires global effort. Ukraine is in the avant-garde of such activities due to producing rocket materials and cooperating with more than 208 countries throughout the world. Since the humanity is standing on the threshold of new discoveries, and since Ukraine obtains sufficient resources, both technical and material, in order to conduct the research for the purpose of advancing these discoveries, it is inevitable for the authorise departments of Ukrainian government to realize the importance of developing relations with other nations with the respect to the realm of scientific cooperation, notably space exploration and cosmic research as a whole.

Essentially, European-Ukrainian cooperation in the field of space is based on two basic treaties, namely Agreement between Ukraine and EU on Scientific and Technological Cooperation and Framework Agreement between Ukraine and the European Space Agency (ESA) on cooperation in the use of outer space for peaceful purposes. [1] In the 2015 Ukraine became an associated member of the EU Framework Programme for Research and Innovation, known as “Horizon 2020”. [2] Leadership in the branches of industry, in which the elaboration of new strategies and materials is financed, and the development of financial instruments for the implementation of innovations regarding space research and exploration are in the list of purposes of this programme. Thus, Ukraine obtains equal status along with its European partners and the opportunity to accelerate economic growth and create sustainable jobs. Furthermore, sessions of Working Group on Ukraine - EU Cooperation in the field of space, held on a regular basis, demonstrate the intensification of cooperation and consolidation of efforts in the cosmic realm between Ukraine and the EU. Undoubtedly, such cooperation is another step towards integration into the European area. What is more, Ukraine is a participant of such navigation and satellite programs as European

¹⁰ Студент 2 курсу відділення “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.п.н., ас. Денисенко К.Ю.

Geostationary Navigation Overlay Service also known as EGNOS and satellite Earth Observation programme – COPERNICUS.

Cooperation between the Government of Ukraine and the Government of China [3] is the main mechanism of conducting Sino-Ukrainian cooperation in the field of space. Having appropriate technology and industry, Ukraine is a promising partner of China in the space sector. Since currently CPR is turning into one of the leading investors in the field of space exploration, Ukraine should strengthen its scientific ties with Chinese government, which adheres to principles of “win-win diplomacy” [4] and thus is ready to fund the production of Ukrainian high-technology rocket components for the purpose of import. In 2016 Ukraine was fulfilling 21 contracts with China worth total of over USD 67 million. [5] The Subcommittee on Cooperation in Space field, held in Ukraine on April 7, 2016, initiated the fourth five-years Program on Space Cooperation (2016-2020) between China and Ukraine. Cooperation in the field of science and technology becomes increasingly intensive and the establishment of Sino-Ukrainian Centre for Scientific and Technical Cooperation [6] in 2016 asserts such progress.

Moreover, Ukraine participates in joint programs with NASA, thus creating another direction of cooperation and mutual assistance with the United States. In 2016, as well as in 2013 and 2014, Ukrainian industry, notably State Design Bureau "Pivdenne", which has been prominent institution since the Soviet times, substantially contributed to the launch of the Antares rocket by elaborating and creating the first stage of this launch system. [7] It shows that NASA, having little experience working with large liquid stages, involved Ukrainian technologies, [8] thus extending boundaries of the Framework Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the United States of America for Cooperation in the Exploration and Use of Outer Space for Peaceful Purposes. Besides Ukraine takes part in the United States programme of Lunar Exploration [9] and spacecraft launch project «Sea Launch». [10]

Nowadays astronomy is the leading direction of science, creating large globe-spanning collaborations and representing science-driven technology, which constitute considerable share in the developed economies. Nevertheless, new projects, such as the construction of the Thirty Meter Telescope, require yet more actors apart from nation-states. That is why such international forums such as International Astronomical Union, of which Ukraine has

been a member since 1993, provide great international platforms for discussion and lobbying Ukrainian national interests in the sphere of space engineering. Such participation is able to create an impetus to develop the field of Ukrainian space industry and expand the presence of Ukrainian enterprises throughout the global space market. Besides, according to the analytical article of the NISS, (The National Institute for Strategic Studies n.d.) «the transparent mechanism of mutual relations of organizations and enterprises in the field of space with foreign companies, which creates an attractive offer for such companies to realize their business ideas in the interest of development of space field». In the respect of creating new vectors, one should not omit the opportunity of developing economic and diplomatic cooperation in the sphere of space with countries mentioned above, meanwhile gradually halting cooperation with the Russian Federation.

The main arguments in favour of developing international cooperation in the sphere of space are, firstly, appropriate background and resources for the development of the such a sphere in our country both through the State Space agency as well as independent institutions and, secondly, the fact that no state or private company, however powerful and advanced, cannot accomplish ambitious goals of circumlunar expeditions, sending humans to an asteroid in 2025 and Mars in the 2030s, creating preconditions for exploration of deep space and utmost corners of the Universe et cetera. That is why, to my mind, Ukrainian government ought to put efforts to develop this promising vector of science, industry and economy particularly with the aid of diplomacy and negotiations.

Список використаних джерел:

[1] Science and Technologies, Cooperation in the Field of Space with the European Union [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/ukraine-eu/sectoral-dialogue/science>

[2] Горизонт 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://mon.gov.ua/activity/mizhnarodni-zvyazki/uchast-u-programax-es-erazmus-ta-gorizont-2020/gorizont-2020.html>

[3] Legal basis of Ukraine and China [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://china.mfa.gov.ua/en/ukraine-cn/legal-acts>

[4] China's Space Diplomacy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://thediplomat.com/2013/12/chinas-space-diplomacy/>

[5] Foreign Policy Audit. How to revive Ukrainian-Chinese relations [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://euromaidanpress.com/2016/12/07/ukraine-china-international-relations-silk-road-trade/>

[6] Scientific and Technical Cooperation between Ukraine and China [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://china.mfa.gov.ua/en/ukraine-cn/science>

[7] Запуск ракети «Антарес» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unian.net/science/1577268-anonsirovan-novyiy-zapusk-raketyi-nositelya-antares-s-ukrainskoj-stupenyu.html>

[8] Antares (100 Series) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://spaceflight101.com/spacerockets/antares-100-series/>

[9] Проблемні питання переорієнтації діяльності космічної галузі в нових умовах". Аналітична записка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2086/>

[10] Південмаш і Sea Launch підписали контракт на 12 ракет-носіїв "Зеніт" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2240818-pivdenmas-i-sea-launch-pidpisali-kontrakt-na-12-raketnosiiv-zenit.html>

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОМУ КОН- ФЛІКТІ

Публічна дипломатія є «процесом комунікації уряду з іноземною аудиторією, маючи на меті донести розуміння останньою своїх ідей та ідеалів, інституцій та культури, а також національних цілей та поточної політики». [1, с.220]

Угорщина найбільш активно застосовує публічну дипломатію в країнах, де розміщена угорська національна меншина, і таким чином доносить свої інтереси на європейську арену. Імідж Угорщини ще з 2000-го року представляє “Hungaricum club” та інші неурядові організації, освітня та культурна зовнішня політика регулюється Міністерством освіти та науки Угорщини. В Україні публічна дипломатія інституційно представлена Управлінням публічної дипломатії МЗС України, і неурядовими організаціями, причому вплив останніх явно більший.

На відміну від України, Угорщина розгорнула активну кампанію з публічної дипломатії на населення Закарпаття – в 2016 створено окрему надміністерську посаду уповноваженого уряду Угорщини зі співпраці із Західною Україною, який координує дії уряду в цьому регіоні; організовано безкоштовні заняття угорської мови для населення; фінансуються та організовуються безліч культурних заходів – концертів, фестивалів, стипендій на навчання в Угорщині, а також активне субсидіювання діяльності шкіл та ВНЗ з угорською мовою викладання. Всі ці заходи, в основному, культурного спрямування, мають на меті зближення угорської меншини з історичним центром а також більш позитивне сприйняття українцями Закарпатської області Угорщини в цьому регіоні.

Починаючи з 2010-их років спостерігається охолодження відносин між Угорщиною та Україною, довгий час не була затверджена посада посла в Будапешті, хоча Угорщина була першою державою, що почала співпрацю з незалежною Україною.

¹¹ Студентка 2 курсу відділення "Міжнародні відносини"
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С. В.

Захист національних меншин є інтересом, що виділений в окремому пункті Конституції Угорщини 2011 року, отже становить один з основних інтересів Угорщини на зовнішній арені, в тому числі, що стосується відносин з Україною, чим і можна частково пояснити причину гострої реакції Угорщини на імплементацію Закону про освіту.

Закарпатська область є значною точкою фокусу у відносинах двох країн; навіть у сфері туризму угорці не мають чіткого уявлення про Україну та українців поза межами Закарпатської області; через недостатній попередній інтерес українського суспільства та академіків, знання про угорські зовнішньополітичні інтереси також не є повноцінними, через що російській пропаганді легше маніпулювати непорозуміннями між суспільствами двох держав, а українській владі важче регулювати суперечки, що зараз виникли між двома державами.

Після підписання Спільної декларації кандидата на пост Президента України Петра Порошенка і Товариства угорської культури Закарпаття 2014 року, де були заявлені широкі свободи для угорської меншини, і невиконання цих умов як засобу впливу на місцеве населення, якість діалогу українського управління та власне угорськомовного населення Закарпаття значно знизилася і у ньому є набагато більше гострих питань, ніж стаття 7 закону, що лише ускладнює перемовини на офіційному рівні між двома державами.

Резолюція ПАРЄ щодо "Закону про освіту" підтверджує, що угорська позиція була підтримана більшістю європейських держав. Це можна пояснити успішністю донесення своєї позиції Угорщиною, і недостатніми зусиллями української публічної дипломатії, з іншої сторони.

Через низький рівень обізнаності населення і відсутність попереднього обговорення закон про освіту став ще одною больовою точкою між двома державами і призвів до погіршення іміджу України в Європі. На думку автора, публічна дипломатія може і має відіграти велику роль у владнанні суперечок та покращення іміджу України, але необхідно виробити моделі розвитку відносин з іноземними суспільствами, що будуть персоналізовані під спільні інтереси та історичне минуле. На даний момент українські високопосадовці та дипломати проводять вдале презентування закону про

освіту як взаємовигідного та такого, що принесе користь насамперед для національних меншин.

Для продовження побудови сприятливого іміджу України в іноземних суспільствах важливо скористатися класичними засобами публічної дипломатії (як, наприклад, “сім принципів публічної дипломатії” К. Росса [3]), але закласти на їх основу ще й історичні та політичні особливості взаємодії між двома державами.

Висновок: в українсько-угорських відносинах спостерігається дисонанс, підсилений напруженням через статтю 7 Закону України про освіту, спричинений та посилений непорозумінням між суспільствами двох держав. Задля цього двом країнам необхідно почати діалог щодо співпраці, взаємного інформування і комунікації, обираючи саме іноземні суспільства як цільову аудиторію. На думку автора, у випадку українсько-угорських відносин саме культурна і публічна дипломатія може відіграти найбільший вплив на зближення двох держав, оскільки визначним аспектом їх відносин є культурні та історичні зв'язки, що підтримуються зараз за рахунок угорської меншини в Закарпатській області. Необхідно збільшити свій вплив на суспільства таких держав, як Угорщина, бо вони і складають ту єдність, яка захищає наші національні інтереси перед іншими акторами в регіоні, насамперед – Росією. Для цього варто скористатися класичними моделями ведення публічної дипломатії, але з пріоритетним врахуванням культурного та історичного підтексту у двосторонніх відносинах.

Список використаної літератури

Christopher Paul, *Strategic Communication: Origins, Concepts and Current Debates* – Praeger, 2011 – 231 с.

Gyorgy Szondi, *Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Difference*, Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’, 2008 - 42

Christopfer Ross, *Pillars of Public Diplomacy: grappling with international public opinion, (Perspectives)*, Harvard International Review, 2003, [Режим доступу]: www.harvardir.org/articles/1117'1

Routledge handbook of public diplomacy / edited by Nancy Snow, Philip M. Taylor, Routledge, 2009,[Режим доступу]: <http://bdinstitute.org/wp-content/uploads/2012/02/A1-handbookofpublicdiplomacy.pdf>

Угорщина хоче перегляду угоди Україна – ЄС через закон про освіту, Українська правда, 10.10.2017, [Режим доступу]: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/10/10/7157842/index.amp>

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПОЛЬЩА-УКРАЇНА-БІЛОРУСЬ

Невід'ємною частиною сучасних процесів глобалізації, інтеграції та регіоналізації є процес транскордонного співробітництва, який поступово охоплює прикордонні регіони України. Важливість використання можливостей прикордонного положення регіонів для активізації співробітництва між сусідніми країнами робить транскордонне співробітництво ваговою складовою зовнішньої політики держави.

Вперше термін «транскордонне співробітництво» було введено у 106 Мадридській Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва.

У Конвенції транскордонне співробітництво визначається як «...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або владними органами, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей»[1].

За останній час наукова розробка проблем транскордонного співробітництва набула лавиноподібного характеру. Питанням транскордонної співпраці присвячені роботи П. Беленького, М. Долішнього, Б. Клімчука, М. Лендъел, П. Луцишина, Ю. Макогона, С. Максименка, Є. Матвєєва, Н. Мікули, В. Павлова, Н. Павліхи, С. Писаренко, Д. Стеченка, І. Студеннікова, С. Федонюка та ін.

Відповідно до попередніх досліджень з питань транскордонного співробітництва, виділяють політико-правову, соціально-економічну, природоохоронну та інформаційну сфери реалізації транскордонного співробітництва:, що наведені на рис.1 [2].

¹² Студент 2 курсу відділення “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.п.н., доц. Андрущенко С.В.

Рис. 1. Сфери реалізації транскордонного співробітництва.

На сьогодні найбільш поширеною й ефективною формою транскордонного співробітництва є єврорегіони, тобто одна з організаційних форм транскордонних відносин, де у межах своєї компетенції місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розподіляти і реалізувати спеціальні комплексні програми економічного, соціального, культурного розвитку та інші проекти. Зокрема, на території прикордонних районів Польщі, України та Білорусі діє єврорегіон «Буг», який заснований у 1995 році, головною метою якого є насамперед взаємовигідна соціально-економічна співпраця. [3].

Продовжується міжнародна співпраця між Польщею, Україною та Білоруссю і нині. Відповідно до Програми транскордонного співробітництва Європейського Інструменту сусідства Польща-Україна-Білорусь 2014-2020, Європейський Союз має на меті підтримку транскордонних процесів розвитку на прикордонних територіях цих держав. Основними стратегічними цілями міжнародної співпраці в рамках даної Програми є:

- сприяння економічному та соціальному розвитку регіонів по обидві сторони спільного регіону;
- вирішення спільних проблем, що стосуються навколишнього середовища, здоров'я мешканців та охорони і боротьби зі злочинністю;
- сприяння створенню кращих умов та інструментів для забезпечення мобільності людей, товарів та капіталу[4].

Програма сприяє досягненню всіх згаданих вище стратегічних цілей і визначених потреб регіонів шляхом фінансування некомерційних проєктів, що відносяться до наступних пріоритетів:

- промоція місцевої культури та охорона історичної спадщини (промоція місцевої культури та історії, а також збереження природної спадщини);
- покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж і систем;
- спільні виклики у сфері безпеки (підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг, а також вирішення спільних проблем безпеки);
- покращення управління кордонами та охорона кордонів, управління безпекою, мобільністю та міграцією.

З української сторони в програмі задіяні Волинська, Львівська та Закарпатська області (основна територія) і Рівненська, Тернопільська та Івано-Франківська області (прилеглі території).

Можливість участі в проєктах даної програми Волинської області, зокрема, повністю узгоджується з Стратегією розвитку Волинської області на період до 2020 р.[5]. Інші регіони аналогічно мають можливість реалізувати свої стратегічні цілі відповідно до вищезазначених пріоритетів.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує актуальність міжнародної співпраці Польщі, України та Білорусі з питань транскордонного співробітництва на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин.

Список використаних джерел

1. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
2. Кулешова Г. Суспільно-географічна сутність транскордонного співробітництва /Г.О. Кулешова //Часопис соціально-економічної географії: Міжрегіональний зб. наукових праць – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – Вип. 7. – С. 195-198.

3. Чучка І. Вплив транскордонного співробітництва на розвиток національної економіки /І.М. Чучка //Актуальні проблеми економіки: Наук. журнал. – №5(155). – Київ, 2014. – С.143-151.
4. Програма транскордонного співробітництва Польща-Україна-Білорусь 2014-2020. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.pbu2020.eu/>
5. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.voladm.gov.ua/>

ВРЕХІТ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

23 червня 2016 року Великобританія проголосувала за вихід з ЄС. За рівня явки у 72,2% за вихід проголосували 51,9%. Таким чином, незважаючи на незначну перевагу прихильників виходу з ЄС, Brexit став визначальним чинником суспільного життя Сполученого Королівства, і, можливо, найбільшим стресом для країни після Другої світової війни [1]. Основними наслідками цього процесу для зовнішньої політики Британії стануть втрата формального членства в ЄС з подальшим призупиненням участі в роботі його ключових органів та переорієнтація на трансатлантичний вектор співробітництва.

З розвитком переговорного процесу щодо виходу Великобританії з ЄС стало зрозумілим, що в цьому питанні суспільство країни не є монолітним, яскравою ілюстрацією чого стали останні дострокові вибори, проведені в червні нинішнього року. Ініційовані консерваторами, вони були покликані збільшити їхню перевагу в парламенті задля забезпечення надійного тилу для переговорів з ЄС. Рішуча перемога консервативної партії мала продемонструвати єдність британської нації і довіру до дій уряду. Водночас фактичний програш партії Мей на виборах, що стало віддзеркаленням зменшення підтримки консерваторів, призвів до ситуації, коли жодна партія не отримала більшості, що в сучасній історії країни до цього траплялося два рази – в 1974 і 2011 рр. [1]. Таким чином, після втрати більшості в парламенті консерваторам довелось сформувати коаліцію з консервативною Демократичною юніоністською партією і відмовитися від жорсткого підходу щодо Brexit [2].

Аналізуючи відмінність понять “жорсткого” та “м’якого” Brexit, слід зазначити наступне. В той час як “жорсткий” Brexit означатиме розрив майже усіх зв’язків, які мала Великобританія в рамках членства в Європейському Союзі (втрата повного до-

¹³ Студентка 2 курсу магістратури відділення «Міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.і.н., доц. Шинкаренко Т.І.

ступу до спільного ринку та встановлення повного контролю над власними кордонами), м'який його варіант передбачає збереження частини зв'язків, наприклад, спільного ринку, митних домовленостей або свободи пересування громадян Великобританії в межах ЄС. Водночас, Британія може зробити вибір на користь "м'якого" виходу в рамках Митного союзу ЄС або Угод, подібних до вже існуючих між ЄС та Норвегією, Ліхтенштейном та Ісландією або ж повністю відмовитися від членства в Митному Союзі ЄС [3]. В будь-якому випадку, Британія позбавиться формального членства в ЄС і більше не буде брати участі в засіданнях Європейської Ради та Європейського парламенту.

Щодо останніх подій переговорного процесу по Brexit, слід зазначити, що наприкінці вересня нинішнього року в Брюсселі стартував четвертий раунд переговорів про умови виходу Великобританії з ЄС, в якому, як і в попередніх раундах прогрес щодо пріоритетів ЄС був недостатнім. Такими пріоритетними питаннями насамперед визначалися забезпечення прав громадян ЄС і Великобританії, визначення фінансових зобов'язань Великобританії і врегулювання проблеми кордону між Республікою Ірландія і Північною Ірландією. Єдиним питанням, щодо якого ЄС і Великобританія досягли угоди на переговорах, стала Угода щодо поїздок до Ірландії. Основним каменем спотикання щодо Brexit продовжують залишатися фінансові зобов'язання Лондона та права громадян ЄС, які живуть у Британії. Незважаючи на те, що у своєму виступі в Флоренції прем'єр-міністр Великобританії заявила про готовність платити в бюджет Євросоюзу до 2020 р., невдовзі після того в уряді країни заявили, що все ще не готові чітко визначити обсяг фінансових зобов'язань [4]. Таким чином, неузгодження позицій сторін щодо цього пункту гальмує увесь процес переговорів щодо Brexit.

Характеризуючи загальні наслідки Brexit для зовнішньої політики Великобританії на додаток до вищезгаданих змін у відносинах з ЄС, необхідно наголосити на поглибленні зв'язків з США, що буде визначати політику кабінету Мей у подальші роки. Лондон також продовжує акцентувати увагу на важливості збереження своєї ролі мосту між Вашингтоном і континентальною Європою, що також забезпечить ключову роль Великобританії в європейській політиці після виходу зі складу ЄС.

Отже, Brexit, який має остаточно завершитися до 29 березня 2019 р., стане визначальним чинником зовнішньої політики Великобританії на найближчі роки, і на-

самперед буде означати акцентування країни на своїй винятковості в Європі і посилення співробітництва з США.

Список використаних джерел:

1. Константинов В. Ю. Пірова перемога [Електронний ресурс] / Віктор Юрійович Константинов // Дзеркало тижня. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://zn.ua/international/pirrova-pobeda-250990_.html.
2. Morales A. May Seals Billion-Pound Northern Irish Deal to Stay in Power [Електронний ресурс] / A. Morales, T. Ross // Bloomberg. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-06-26/may-seals-u-k-governing-deal-with-northern-ireland-s-dup>.
3. Kauders D. Understanding Brexit Options: What future for Britain? [Електронний ресурс] / David Kauders // Sparkling Books Ltd. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://books.google.com.ua/books/about/Understanding_Brexit_Options.html?id=HDAiMQAACAAJ&redir_esc=y.
4. Переговори по Brexit зайшли в глухий кут через гроші – Барньє [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/WORLD/peregovori-po-brexit-zayshli-v-gluhiy-kut-cherez-groshi-barnye-256809_.html.

ДИЛОМАТИЯ РОССИИ В БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ

Ближний Восток исторически был и остается в сфере особых интересов России. Она является удобным плацдармом для обслуживания экономических интересов и для установления статуса мировой державы. При укреплении позиций на Ближнем Востоке, Россия сможет конкурировать с такими крупными геополитическими акторами как США, Европейский союз, Китай.

Почему именно Ближний Восток?

Ближний Восток занимает обширные пространства, имея колоссальные человеческие ресурсы. Там расположено более половины разведанных мировых запасов нефти. В середине 1990-х годов Саудовская Аравия обладала самыми крупными запасами нефти на Ближнем Востоке, за ней следовали Ирак, Объединенные Арабские Эмираты, Кувейт и Иран. Эти пять стран обладают более чем 90% запасов, остальные находятся в Ливии, Алжире, Омане, Йемене, Египте, Катаре, Сирии и Тунисе. Также эти страны богаты газом, золотом, жемчугом.

Москва больше не может игнорировать такой регион, который является близким, богатым ресурсами и нестабильным в социальном и политическом плане как было при правлении Бориса Ельцина. Во время его правления политика России была направлена на установление дипломатических отношений с Европой. После вступления в должность президента страны, Владимир Путин принялся улучшать отношения с Ближним Востоком.

Основные цели России на Ближнем Востоке

- 1) Сохранение военного присутствия в регионе и на его границах.
- 2) Расширение российского присутствия на рынках вооружений, ядерного топлива, нефти и газа, продовольствия и др.
- 3) Получить инвестиции из богатых стран Персидского залива. Россия рассматривает Ближний Восток как источник финансовых ресурсов: инвестиций, кредитов.

* Студентка 3 курсу відділення “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю.С.

4) Установление цен на энергоносители с помощью обсуждения с поставщиками этих ресурсов в странах Персидского залива.

5) Поддержание дипломатических отношений и сближение со всеми странами для противостояния с США и западными государствами.

6) Сдерживать исламского радикализма и экстремизма, борьба с терроризмом, предотвратить поддержку мусульман чеченским боевикам.

7) Установление геополитической стабильности по периметру своих границ.

8) Противодействия возможным политическим акциям третьих стран, которые могут нанести ущерб российским интересам в зоне Арабского Востока.

Владимир Путин принял в Москве множество арабских гостей и неоднократно посещал страны Ближнего Востока в качестве президента и премьер-министра. После визита в Саудовскую Аравию, Израиль, Иран, Россия начала приобретать больший вес. Российские власти заявляют, что они стремятся быть прагматичными и хотят прийти к дипломатическому и организованному решению. Они против применения силы и полагают, что оно способствует хаосу, как это уже показали примеры Ирака, Ливии и Сирии. Можно сказать, что благодаря Путину, Медведеву удалось распространить присутствие России на Ближнем Востоке и установить дружественные отношения с рядом государств, в том числе и странами Персидского залива.

Список литературы:

1) <http://carnegie.ru/2016/04/21/ru-pub-63388>

2) А. Ч. Салахов, "Взаимоотношения России со странами Ближнего и Среднего Востока на рубеже XX–XXI вв."

3) **Обзор МИД России** http://www.mid.ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2255624#%D0%91%D0%BB%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B8%20%D0%A1%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%92%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%B8%20%D0%A1%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%8F%20%D0%90%D1%84%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0

4) Дени Бошар <http://inosmi.ru/world/20121101/201658529.html>

5) <https://xreferat.com/59/532-1-konceptual-nye-osnovy-vneshney-politiki-rf-na-blizhnem-vostoke-na-sovremennom-etape.html>

ПРОБЛЕМА НАРКОТРАФІКУ В КРАЇНАХ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ

Однією із тенденцій міжнародних відносин ХХІ століття є збільшення ролі різноманітних загроз, таких як питання захисту навколишнього середовища, порушень прав людини, міграції, перенаселення, злочинність. Особливе місце серед таких викликів займає проблема наркоманії та наркотогівлі, яка ще більше дестабілізує сучасний світ. Проблема наркотиків є тісно пов'язана з тероризмом, збільшенням рівня злочинності, кількості захворювань, корупцією, торгівлею людьми, збройними конфліктами.

Під поняттям наркотрафіку розуміють маршрути, засоби транспортування та способи приховування наркотиків для незаконного транспортування наркотичних засобів через державні кордони. До визначення також відносять осіб, які займаються безпекою таких каналів або ж самі залучені до перевезень.

Постачання наркотиків може допомогти кримінальним групам забезпечити власну фінансову стабільність та вплив не лише в державі-постачальнику, але і в державі-транзитері. Стаючи ланкою в маршрутах наркотичних речовин, країна стикається із стрімким збільшенням соціально-економічної нестабільності, що часто призводить до військових зіткнень та військових політичних переворотів.

Неабияке значення має проблема наркотрафіку в країнах Латинської Америки, адже в регіон входять держави, що є одними з найбільших постачальників наркотичних речовин. Так, за даними "Щорічної Доповіді Управління ООН з наркотиків і злочинності за 2016 рік" до десятки країн-виробників наркотиків входить Болівія, Перу та Колумбія, остання з яких є найбільшим у світі виробником кокаїну. [1]

Основними маршрутами для перевезень наркотичних речовин із регіону є:

- «Північноамериканський маршрут». (Південна Америка — Мексика — США);
- «Африканський маршрут» (Південна Америка — Мексика — Атлантика — Африка — Європа — Країни Балтії — Росія) [2]

¹⁵ Студентка 3 курсу відділення "Міжнародні відносини"
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю.С.

Протидія незаконному обороту наркотиків є одним із пріоритетних напрямків співробітництва на регіональному рівні, зокрема в зоні "потрійного кордону" між Аргентиною, Бразилією і Парагваєм і в рамках Андського співтовариства.

Наприклад, в травні 2016 року в Боготі під егідою "Спільного комітету по наркотикам" між Колумбією і Перу було проведено двосторонню нараду "Стратегії по контролю над наркотиками". У червні 2016 року уряд Багатонаціональної Держави Болівія оголосив про прийняття спільної з Бразилією і Перу ініціативи по створенню поліцейського розвідувального центру по боротьбі з незаконним обігом наркотиків між трьома країнами.

Високим рівнем співробітництва у боротьбі з наркотрафіком вирізняються відносини Болівія-Перу(в рамках Спільної комісії з питань співробітництва в галузі альтернативного розвитку і боротьби з незаконним обігом наркотиків і зловживанням ними) та Болівія-Бразилія (Спільна комісії з наркотиків і пов'язаних з ними злочинами).

У межах МЕРКОСУР питанням наркоторгівлі та наркотрафіку займається Народа міністрів внутрішніх справ, на якій також спостерігачами є представники силових структур держав. Також співпраця відбувається через Спеціалізовану нараду з питань наркотиків, запобігання їх вживання та реабілітації наркозалежних МЕРКОСУР . [3]

Варто відзначити, що в Болівії, Колумбії, Перу і Еквадорі здійснюється проект Європейського союзу для боротьби з незаконним попитом на наркотики з бюджетом в 6,5 млн. євро. Важливим кроком у вирішенні проблеми наркотрафіку в регіоні було проведення 14-15 червня 2016 року в Гаазі першої щорічної конференції "Від доказів до практики: проблеми в області боротьби з наркотиками ", яка мала місце в рамках програми співпраці між країнами Латинської Америки, Карибського басейну і Європейського союзу по здійсненню політики в області боротьби з наркотиками.

Уряди країн Центральної Америки і Карибського басейну разом із Управлінням з наркотиків і злочинності ООН продовжують виконувати ініціативи по боротьбі з організованою злочинністю і незаконним обігом наркотиків та розробляють заходи для ефективного зниження попиту на наркотики. До таких проектів входить "Глобальна програма по контролю за контейнерними перевезеннями", "Проект по налагодженню

взаємодії між аеропортами", "Центральноамериканська прокурорська мережа по боротьбі з організованою злочинністю" і "Програма зміцнення сімей", спрямована на зниження попиту на наркотики.

Не менш важливими є колективні зусилля держав регіону та США, які є ключовим пунктом в маршрутах наркотрафіку. З жовтня 2007 року, США та Мексикою реалізують програму "Меріда". Проект передбачає поставки з США до Мексики обладнання і техніки для боротьби з наркокартелями. З моменту початку Ініціативи Конгрес США виділив близько 2,5 мільярда доларів. [4]

Крім того, з 2008 року Конгрес США підтримав Центральноамериканську регіональну ініціативу з безпеки (CARSI) та виділив 800 мільйонів доларів для фінансування програм заборони наркотиків, зміцнення правоохоронних органів та попередження насильства. Програма також підтримує спеціальні підрозділи, в Гватемалі та Гондурасі для боротьби проти наркокартелів, обміну розвідувальними даними та сприянню регіональному співробітництву. [5]

Отже, в країнах Латинської Америки нагальними є проблеми виробництва наркотиків та наркотрафіку. В межах всього регіону, спостерігається пов'язане з цим збільшення рівня злочинності, корупції, безкарності, ерозія верховенства права та порушення прав людини, спричинених появою потужних організованих злочинних груп та наркокартелів. Але, водночас, триває зміцнення міжнародного співробітництва, в тому числі за рахунок регіональних ініціатив і розширення взаємодії між самими країнами регіону та державами інших регіонів.

Список використаних джерел

1. International Narcotics Control Board. Reports published by the International Narcotics Control Board [Електронний ресурс] / International Narcotics Control Board // English, Publishing and Library Section, United Nations Office. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.incb.org/documents/Publications/Annual-Reports/AR2016/English/AR2016_E_ebook.pdf.
2. Обзор вероятных путей мирового наркотрафика с учетом жесткости антинаркотической политики отдельных государств [Електронний ресурс] // Приволжский центр антинаркотического мониторинга УПФО ГАК– Режим доступу до ресурсу: <http://archive.li/KfsCC#selection-755.206-757.326>

3. Mercosur report [Электронный ресурс] // Institute for the integration of Latin America and the Caribbean – Режим доступа до ресурсу: [https://books.google.com/books?id=SwTf2IGAh0sC&pg=PP14&lpg=PP14&dq=MERCOSUR+Prevention+of+Drugs+Abuse,+and+Drug+Rehabilitation+\(RED\)&source=b1&ots=jT6-Z0gUIb&sig=kxFOqLI9gFHmgS65-kISMqJ3nPw&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwj-otTM9onXAhXGA5oKHfFEDwMQ6AEIJjAA#v=onepage&q=MERCOSUR%20Prevention%20of%20Drugs%20Abuse%2C%20and%20Drug%20Rehabilitation%20\(RED\)&f=false](https://books.google.com/books?id=SwTf2IGAh0sC&pg=PP14&lpg=PP14&dq=MERCOSUR+Prevention+of+Drugs+Abuse,+and+Drug+Rehabilitation+(RED)&source=b1&ots=jT6-Z0gUIb&sig=kxFOqLI9gFHmgS65-kISMqJ3nPw&hl=ru&sa=X&ved=0ahUKEwj-otTM9onXAhXGA5oKHfFEDwMQ6AEIJjAA#v=onepage&q=MERCOSUR%20Prevention%20of%20Drugs%20Abuse%2C%20and%20Drug%20Rehabilitation%20(RED)&f=false).

4. <https://www.state.gov/j/inl/merida/>

5. Meyer P. Central America Regional Security Initiative: Background and Policy Issues for Congress [Электронный ресурс] / P. Meyer, C. Seelke // Congressional Research Service. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: <https://fas.org/sgp/crs/row/R41731.pdf>.

СУТНІСТЬ ООН ТА ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Створена в середині минулого сторіччя Організація Об'єднаних Націй (ООН) є основною міжнародною організацією, головним завданням якої є забезпечення міжнародного миру та безпеки. Однак сьогодні, можемо констатувати той факт, що ООН не вдається повною мірою виконувати покладену на неї місію. Прикладом цього є російсько-український військовий конфлікт останніх років, що є одним із найбільших викликів для сучасної системи міжнародних відносин. Стає очевидним, що на сучасному етапі перед ООН постає завдання перегляду та удосконалення наявного механізму протидії агресії.

Саме тому актуальності набуває питання запобігання такого роду конфліктам. Статут ООН, де закріплені основні принципи сучасного міжнародного права, трактує їх як загальновизнані норми поведінки суб'єктів міжнародних відносин з найважливіших питань міжнародного життя. Держави-члени ООН мають утримуватися від загрози сили як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином.

Крім вище перерахованих засад, Стаття 2 фіксує принцип невтручання у внутрішні справи країн. У Статуті ООН знайшли відображення й інші важливі принципи міжнародного права такі як: добросусідські відносини; спільні дії з метою підтримання міжнародного миру та безпеки; роззброєння; рівноправність й самовизначення народів; співпраця задля економічного і соціального прогресу; забезпечення рівності людей, їх прав та основних свобод тощо [1].

У цьому зв'язку зазначимо, що концепція превентивної дипломатії знайшла своє відображення в рамках ООН ще у другій половині ХХ століття однак не втратила своєї актуальності, а навпаки продовжує відігравати ключову роль у системі ООН. Накопичений досвід ООН щодо попередження кризових ситуацій дає змогу покращи-

¹⁶ Студентка магістратури Національної Академії внутрішніх справ
Науковий керівник: к.ю.н., проф. Демиденко В.О.

ти практичні методи та в цілому підвищити результативність превентивної дипломатії.

Однак організація зіштовхнулася із низкою проблем, які вимагають належного втручання з боку країн-членів. По-перше, існує необхідність у зміцненні кадрового складу, розширення кількості досвідчених співробітників. По-друге, задля отримання ефективних результатів превентивної дипломатії є необхідність її належного фінансування. По-третє, налагодження співробітництва та партнерських відносин Організації Об'єднаних Націй з регіональними, субрегіональними організаціями, країнами-членами в галузі попередження конфліктів. Зміцнення низки заходів: поєднання аналізу інформації, своєчасного запобігання, швидкого реагування та партнерства – дасть можливість знизити напругу в умовах ескалації кризи [2].

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин все чіткіше проявляється потреба оперативної і скоординованої протидії загрозам, що носять глобальний характер. Дати їм ефективну відповідь можуть тільки механізми, що діють в рамках легітимних структур, які володіють достатнім авторитетом для того, щоб їх рішення носили загальновизнаний характер. ООН як організація, яка мала б забезпечує підтримку миру і безпеки на планеті, останнім часом втрачає свої функціональні можливості на фоні реальних загроз, що виникають. А саме, це стосується головного органу – Ради Безпеки. Тому варто звернути увагу на комплексне реформування Ради Безпеки разом зі зміною та перебудовою всіх інституцій ООН.

Фундаментальна проблема реформування Ради Безпеки ООН криється в дотриманні балансу між розширенням членського складу цього органу для досягнення справедливого представництва і збереженням ефективності та єдності процесу прийняття рішень. Вирішення проблеми реформування потрібно розпочати з поступових дій. По-перше, це підготовка до основоположних змін у процедурі голосування, пов'язаних з правом вето. Після цього буде легше розширювати склад органу та його диверсифікувати. А, по-друге, це реалізація існуючих положень Статуту ООН, щодо активізації Військово-Штабного Комітету та його функцій [3].

Участь ООН у врегулюванні конфлікту на території України протягом 2014 – початку 2016 рр., слід зазначити, що з початком анексії АРК та розгортанням військового конфлікту на Сході України, ООН як суб'єкт міжнародного права не виконала

свої прямі зобов'язання та не запропонувала жодних дієвих пропозицій щодо військового конфлікту на території України. Через присутність РФ в Радбезі ООН, головна інституція організації не може пропустити жодної резолюцію до її ухвалення. Незважаючи на обрання України як непостійного члена РБ ООН з 1 січня 2016 р., вітчизняні високопосадовці не стали лідерами у дискусіях про реформування Радбезу ООН, що виглядає дуже дивно з огляду на українську ситуацію.

Отже, сьогодні головним завданням для представників української дипломатії в РБ ООН, як непостійного її члена, є наполегливо відстоювати свої інтереси на міжнародному майданчику задля подальшої підтримки з боку світової спільноти. Україна, яка стала жертвою агресії з боку одного з постійних членів РБ ООН, повинна негайно виступати ініціатором за її реформування. Адже деескалація військового конфлікту та притягнення агресора до відповідальності є одними із найголовніших завдань для України.

Список використаних джерел

1. Статут ООН // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Дем'янчук А. М. Посилення концепції превентивної дипломатії в системі ООН / А. М. Дем'янчук // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. - 2015. - Вип. 13-14.
3. Турчин Н. Напрями реформування ООН: Рада безпеки / Н. Турчин // Вісник Прикарпатського університету. Політологія. - 2015. - Вип. 9. - С. 90-93.

РОЛЬ ФОРУМУ КИТАЙСЬКО-АФРИКАНСЬКОЇ СПІВПРАЦІ В РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ КИТАЄМ ТА АФРИКОЮ

У той час як відносини Китаю з африканськими державами здебільшого реалізуються у двосторонньому форматі, трирічний Форум Китайсько-Африканської Співпраці (FOCAC) хоча є, як і АС, центром багатосторонньої взаємодії Китаю та Африки, однак має більш предметну сферу діяльності. Започаткований в жовтні 2000 року, FOCAC об'єднує китайських та африканських глав держав, очільників міністерств для централізації, координації й взаємодії в процесі провадження Китаєм політичної й економічної діяльності в Африці[1].

Ще на початку розгортання ініціативи FOCAC, беручись за розбудову політичних зв'язків з міжнародними організаціями регіону, Китай виходив з того, що для здобуття вигідних позицій та витіснення західних конкурентів із цієї ніші йому доведеться запропонувати унікальний пакет допомоги без прив'язки до політичної кон'юнктури в африканських країнах. Саме тому в угодах між Китаєм та африканськими країнами не було політичних застережень, а лише положення, що стосувалися ділової практики та комерційної діяльності. Такий підхід виявився надзвичайно сприятливим для зростання товарообігу між контрагентами співпраці. Так, за час існування FOCAC з 2000 по 2012 рік торгівля між Китаєм та Африкою зросла в одинадцять разів, сягнувши у 2012 році показника у 180 млрд. доларів [1].

Останній саміт FOCAC, що відбувся в Йоганнесбурзі у 2015 році визначив рамки співпраці на 2016-2018 рр., включаючи надання Китаєм низки позик африканським країнам, скорочення заборгованості найбільш бідніших країн регіону, розширення застосування нульової ставки ввізного тарифу для близько 450 видів продукції з таких африканських країн, розширення торгівлі з Африкою до 400 млрд доларів до 2020 року тощо.

¹⁷ Студент 1 курсу магістратури відділення “Міжнародні відносини” Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю. С.

Важливе місце в документі посіли положення відносно подальших перспектив співпраці між Китаєм, АС та субрегіональними організаціями Африки. Китай висловив підтримку Порядку денному 2063 АС та його першому Імплементативному плану, розрахованому на 10 років (ст. 2.4.4), крім того, сторони погодилися активно впроваджувати Меморандум взаєморозуміння для китайсько-африканської співпраці у сфері залізниць, магістралей, регіональний авіамереж та індустріалізації, використовуючи різні механізми, зокрема Спільну Робочу групу з транснаціонального та трансрегіонального співробітництва а Африці [2]. Як бачимо, при формулюванні подібних напрямків взаємодії з Африкою, Китай послуговується інструментами інфраструктурної дипломатії – вмонтовує в текст документу попередньо укладені з міжнародними організаціями Африки комерційні угоди для окреслення стратегічного значення їх повного втілення.

План дій також передбачає створення в майбутньому Форуму у сфері енергетичних та природних ресурсів в рамках ФОСАС. Крім цього, Африка привітала ініціативу Китаю розбудувати морський Шовковий Шлях ХХІ століття, який включатиме африканський континент, а тому сторони також домовилися про заснування в рамках ФОСАС Міністерського форуму з питань морської економіки, що завідуватиме питаннями імплементативних заходів щодо морського шовкового шляху вздовж материка [3].

Загалом, серед інших важливих заходів, окреслених Йоганнесбурзьким Планом дій, можна спостерегти наступні:

- Китай збільшить інвестицій в Африку до рівня 100 млрд доларів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до 2020 року, порівняно з 32,4 млрд ПІІ в 2014 році;
- Китай продовжуватиме імпортувати продукцію з найменш розвинутих країн Африки з нульовим тарифом і поступово поширить цей принцип на 97% всієї експортованої такими країнами в Китай продукції (ст. 3.8.6);
- обидві сторони домовилися про інституціалізацію Правового форуму ФОСАС [2].

Для зростання співпраці в сфері охорони довкілля, обидві сторони впровадять Китайсько-африканську програму зелених посланців, заснують Китайсько-африканський центр співпраці у сфері охорони довкілля та запускають спільний проект під назвою «Зелені інновації», а також Спільний дослідний центр. Обидві сторони також

продовжать імплементацію Плану китайсько-африканського партнерства в рамках мозкового центру у форматі 10+10 (*“China-Africa Think Tank 10+10 Partnership Plan”*), в рамках якого 200 африканських науковців зможуть щороку відвідувати Китай [3].

Спільним інтересом в міжнародних відносин План дій визначив створення нової моделі глобального розвитку, що базується на рівності, відповідальності, взаємній повазі, та є більш збалансованою, стабільною, інклюзивною та гармонійною [2]. Даний пункт виявив суголосність геополітичного світогляду Китаю та Африки, адже вкотре наголосив на необхідності реформування сьогочасної системи міжнародних відносин та посиленні силової плюралізації з тим, щоб дати доступ для більшої кількості країн до формування світового порядку денного.

Отже, Форум Китайсько-Африканської Співпраці є найбільш дієвим багатостороннім механізмом для проведення політичних консультацій та перемовин з низки питань спільного зацікавлення між Китаєм та Африкою. Неабиякою функціональною заслугою Форуму є узагальнення ним наявного обсягу китайсько-африканського співробітництва, його головних тенденцій та локальної специфіки, разом із визначення конкретних проектів та заходів, спрямованих на розширення цієї взаємодії та поглиблення стратегічного партнерства. А втім, як видно із тексту Плану дій останнього Йоганнесбурзького саміту FOCAC 2015, більшість ініціатив належать саме КНР, що яскраво демонструє асиметрію між сторонами під час формування порядку денного співробітництва та проявляє характер лідерської структури даної взаємодії, що зміщена на користь Китаю.

Список використаних джерел

1. The Forum on China-Africa Cooperation (FOCAC) A briefing paper by the Centre for Chinese Studies Prepared for World Wide Fund for Nature (WWF) By Johanna Jansson. – Електронний ресурс. – Режим доступу: (<http://www.ccs.org.za/wp-content/uploads/2009/11/CCS-FOCAC-Briefing-Paper-August-2009.pdf>)
2. The Forum on China-Africa Cooperation Johannesburg Action Plan (2016-2018). – Електронний ресурс. – Режим доступу: (http://www.dirco.gov.za/docs/2015/focac_action_plan2016_2018.pdf). – Перевірено 09.05.2017

3. Tracy Hon, Johanna Jansson, Professor Garth Shelton and others/Evaluating China's FOCAC commitments to Africa and mapping the way ahead. – Електронний ресурс. – Режим доступу: (<http://www.ccs.org.za/wp-content/uploads/2010/03/ENGLISH-Evaluating-Chinas-FOCAC-commitments-to-Africa-2010.pdf>). – Перевірено 09.05.2017

СПІВРОБІТНИЦТВО КНР ТА КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

Із закінченням Холодної війни, що спричинило стрімкий процес глобалізації та поглиблення інтеграції світової економіки, Китай та країни Латинської Америки віднайшли певні політичні та економічні інтереси один в одному. Інтереси КНР щодо країн, що розвиваються, є багатогранними. Перш за все, країни, що розвиваються, підтримують та намагаються реалізувати важливі для Китаю зовнішньополітичні перспективи та цінності. КНР позиціонує себе як країну Третього Світу і державу, що має найбільші темпи зростання. Одною з можливостей налагодження відносин та активної співпраці задля зміни політичного світового устрою на користь КНР та країн латиноамериканського регіону є співробітництво на рівні організацій.

Китай та країни Латинської Америки співпрацюють як на регіональному, так і на глобальному рівнях, в тому числі в рамках міжнародних та регіональних організацій.

На думку професорки Лехозкі з Будапештського університету імені Матвія Корвіна існує 3 типи можливих міжрегіональних відносин між інституціональними структурами:

1. Відносини між регіональними угрупованнями. Вони можуть вважатися прототипом та результатом міжрегіональних угод; відносини, що тісно пов'язані зі «старим регіоналізмом» (ЄС-Меркосур, ЄС-Андська група, ЄС-Група Ріо, АСЕАН-Меркосур, АСЕАН-Група Ріо, CER (Тісніші економічні відносини – від англ. Closer Economic Relations – угода вільної торгівлі між Австралією та Новою Зеландією) – Меркосур.

2. Двосторонні та трансрегіональні відносини. Членство у цих гетерогенних організаціях відрізняється від контактів «група-група». Такі організації можуть мати за членів держав більше, ніж з двох регіонів. Прикладами є АРЕС, Європейсько-

¹⁸ Студентка 4 курсу відділення «Міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю. С.

латиноамериканський форум, Форум для східно-азійської-латиноамериканської співпраці (FEALAC), Зона вільної торгівлі для Америк (ФТАА).

3. Гібридні системи. Це відносини між регіональними угрупованнями та окремими державами з інших регіонів. Відносини між Китаєм та Латинською Америкою набувають більше цієї форми міжрегіональної взаємодії. Прикладами такої системи є Китай-Меркосур, Китай-Спільнота латиноамериканських держав (CELAC), співробітництво у рамках Китай-Тихоокеанський альянс. [1]

Інша ж класифікація цієї дослідниці пояснює рівні міжрегіональної співпраці між Китаєм та країнами Латинської Америки:

1. Глобальні організації та групи країн, що розвиваються, до складу яких входять Китай та деякі латиноамериканські країни, такі як G20, G21, BRICS.

2. Трансрегіональні групи, членами яких є Китай та деякі латиноамериканські країни, такі як АПЕС та FEALAC.

3. Відносини в рамках організацій між Китаєм та інтеграційним блоком латиноамериканських країн, такі як Меркосур - Китай, Китай - Андська група, Китай - CELAC. [1]

Китай та країни Латинської Америки активно співпрацюють в рамках ООН та в рамках низки її спеціалізованих установ (ЮНЕСКО, Продовольча та сільськогосподарська організація (ФАО), Міжнародна агенція з атомної енергії (МАГАТЕ), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародна організація праці (МОП)). У 1993 та 1994 Китай став спостерігачем при Економічній комісії ООН для Латинської Америки та Карибського басейну (ЕКЛАК) та при Латиноамериканській асоціації інтеграції (ЛАІ). Незабаром були налагоджені взаємовідносини з такими інтеграційними регіональними угрупованнями, як МЕРКОСУР, Андська спільнота та Карибська спільнота. [2]

Багато в чому завдяки підтримці своїх друзів в Латинській Америці Китай вступив в 2001 році до Світової організації торгівлі (СОТ) і швидко почав проникати до регіону з дешевою робочою силою і великим та перспективним споживчим ринком.

Іншою міжнародною організацією, в якій співпрацюють Китай та країни південноамериканського континенту, є СЕЛАК. Проте, незважаючи на налагоджені

зв'язки, Перший форум Китай-СЕЛАК відбувся в Пекіні 8 січня 2015 року, на якому були підписані численні двосторонні договори Пекіна з окремими країнами регіону про торгівлю та інвестування, а також багатосторонні договори, як Пекінська декларація (визначила напрямки взаємовідносин КНР та латиноамериканських країн), План співробітництва на 2015-2019 роки. [3]

Щодо регіональних організацій, то КНР співпрацює з наступними: МЕРКОСУР, Андська група, Група Ріо, Тихоокеанський альянс, Спільнота латиноамериканських держав (СЕЛАК), АСЕАН, Азійсько-Тихоокеанське Економічне Співробітництво (АПЕК), Боліварський союз для народів нашої Америки (ALBA), Союз південноамериканських націй (Unasur).

Частина латиноамериканських держав входить в Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) – зону вільної торгівлі Північної Америки, що створює для КНР певні складнощі. Проте, і тут Пекін знайшов вихід – він створив з цими державами (з Чилі та Мексикою) двосторонні зони вільної торгівлі, вміло використавши прагнення партнерів до диверсифікації. [4]

Таким чином, КНР та латиноамериканські країни намагаються співпрацювати на рівні глобальних та регіональних організацій та інституцій. Китай активно долучається до латиноамериканських організацій, бере у їх діяльності активну участь та намагається впливати на південноамериканські держави за допомогою таких структур. Активно лобіюються інтереси обох сторін і на рівні структурних організацій ООН. Крім того, поглиблення співпраці на рівні організацій відбувається і за рахунок спільних конференцій та форумів, де узгоджуються погляди та позиції з тих чи інших питань.

Список використаних джерел

1. Lehoczki B. Relations between China and Latin America: Inter-regionalism beyond the Triad // Society and Economy. – 2015. Т. 37, Issue 3. – р. 1-26.
2. Лексютина Я.В. Китай – активный игрок на просторах Латинской Америки // Латинская Америка. – 2012. - №8.

3. China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean. [Электронный ресурс] / Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. – 2016. URL: http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/t1418254.shtml

4. Wang S. China and Latin America in 2016. [Электронный ресурс] /Council on Hemispheric Affairs. – 2016. URL: <http://www.coha.org/china-and-latin-america-in-2016/>

ТЕРОРИЗМ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність проблеми тероризму в діяльності міжнародних організацій зумовлена як тривалими бойовими діями в Сирії, так і подіями на Сході України, а також в Бірмі (М'янма). Водночас, відбуваються разові теракти різних частинах світу, серед нещодавніх можна виокремити теракт в Лондоні та в Манчестері (Великобританія), серія терактів у Франції, а також теракт у Санкт-Петербурзі (Російська Федерація). Також варто додати проблему постійних атак на Ізраїль з боку палестинських терористів.

Типологія мотивації терористичної діяльності: ліві, праві, релігійні, етно-національні/сепаратистські мотивації.

Глобалізація та тероризм: чи полегшує глобалізація превентивні заходи проти терористичної діяльності, чи навпаки, створює нові можливості для вербування нових терористів?

Терористичні організації, що становлять найбільшу загрозу на сьогодні, їх лідери та регіони в яких ведуть свою діяльність. (ІДІЛ -ДАЕШ, Аль-Каїда, ХАМАС, та інші).

Чи є тероризм геополітичним інструментом певних держав?

Антитерористична діяльність, здобутки та втрати. Які антитерористичні заходи наразі приймаються міжнародними організаціями. Роль ООН в цій діяльності. Рада Безпеки ООН, результати антитерористичної діяльності, питання ефективності РБ.

Сьогодні тероризм - це глобальна загроза, котра загрожує існуванню цілої держави, робить жертвами невинних людей, та створює великі проблеми для держав, такі як людські втрати, біженці та нестабільність.

Список використаних джерел:

1. Warrick J. Black Flags: The Rise of ISIS / Joby Warrick., 2016. – 120 с.

¹⁹ * Студент 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.і.н., доц. Шинкаренко Т.І.

2. Nance M. Defeating ISIS: Who They Are, How They Fight, What They Believe / M. Nance, R. Engel., 2017. – 210 c.
3. Gorka S. Defeating Jihad: The Winnable War / Sebastian Gorka., 2017. – 112 c.
4. Robinson T. Mohammed's Koran: Why Muslims Kill For Islam Paperback – June 21 / T. Robinson, P. McLoughlin., 2017. – 173 c.
5. Comras V. Flawed Diplomacy: The United Nations & the War on Terrorism-Hardcover / Victor Comras., 2010. – 244 c.

ТРАНСТИХООКЕАНСЬКЕ ПАРТЕРСТВО ТА СТРАТЕГІЯ КНР ЩОДО ЕКОНОМІЧНОГО ЛІДЕРСТВА В АТР

Транстихоокеанське партнерство (ТТП) - угода, підписана у грудні 2016 р дванадцятьма країнами, кордони яких виходять до Тихого океану: США, Малайзією, В'єтнамом, Сінгапуром, Брунеєм, Австралією, Новою Зеландією, Канадою, Мексикою, Чилі, Перу та Японією. На дані країни припадає 40% світового виробництва та 800 млн населення [1].

Основою ТТП слугувала торгова угода «Т4» (чотирьох тихоокеанських країн): Брунею, Чилі, Нової Зеландії та Сінгапуру. Підписана у липні 2005 р угода набула чинності у 2006 р [2].

ТТП націлена на поглиблення економічних зв'язків між країнами-підписантами, скорочуючи тарифи і сприяючи ближчим відносинам в економічній політиці та регулюванні, досягненню вищих стандартів захисту навколишнього середовища та прав робітників. Спершу угода була призначена для створення нового спільного ринку, проте цьому перешкоджають дві причини:

- документ ратифікований поки що тільки Японією, зате для набуття чинності потрібне затвердження мінімум шістьма країнами, торгівля яких складає 85% від загального торгівельного обороту дванадцяти вищезазначених країн;
- вихід з угоди США 23 січня 2017р внаслідок небажання 45-ого президента США Дональда Трампа брати в ній участь;

Вихід США з ТТП можна пояснити внутрішньою опозицією щодо угоди, яка посиляється на те, що угода сприятиме розвитку тільки великого бізнесу США та інших країн за рахунок американських робочих місць та національного суверенітету, посилить конкуренцію між робочою силою країн учасниць, що негативно вплине на забезпеченість роботою американців [1]. Проте виникає питання статусу-кво з КНР в

²⁰ Студент 3 курсу відділення “Міжнародні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., проф. Скороход Ю. С.

АТР, оскільки відсутність США в ТТП зменшить роль держави в регіоні і відповідно посилить позиції КНР.

Дану дію Дональда Трампа можна розцінювати не тільки як відхід від економічної угоди, а як закінчення політики адміністрації Барака Обами «поворот до Азії», ініційованої у 2011 р, яка мала на меті не тільки збільшити американських експорт, а й посилити відносини США з країнами АТР і просувати американські цінності в регіоні, зокрема ідей відкритості та свободи.

Також вихід США не тільки послабить роль держави в АТР, а зменшить шанси налагодження конструктивних відносин з КНР. Наприклад, можна було б досягнути економічного статусу-кво, якщо б США пролобіювали вступ КНР в ТТП, а в свою чергу КНР прийняла б Японію та США в Азійський банк інфраструктурних інвестицій [3].

Крім цього, залагодженню економічних протиріч міг би слугувати Двосторонній інвестиційний договір між США та КНР [4]. При такій ситуації не виникло б геополітичного вибору у державах АТР між КНР та Заходом, тим більше що угода про ТТП створювалася відкритою до підписання іншими державами, тому вихід США з ТТП суттєво змінить розстановку сил в АТР та надасть більше важелів економічного впливу саме КНР на зазначений регіон з можливим приєднанням Китаю до ТТП як заміною США [5].

Після заяви Дональда Трампа про вихід з ТТП КНР почала роботи тактичні маневри у бік посилення свого економічного лідерства в регіоні. Так, на саміті Азійсько-тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) в Перу 19-20 листопада 2016 Сі Дзіньпін — генеральний секретар Комуністичної партії Китаю — почав посилено пропагувати укладання Регіонального всеосяжного економічного партнерства (РВЕП), переговори про яке почалися у листопаді 2012 р і включають країни-члени АСЕАН і шість країн, які мають з Організацією ЗВТ: КНР, Індію, Австралію, Японію, Нову Зеландію та Республіку Корею) та ЗВТ в АТР, переговори про яку розпочалися у 2014 р [6].

Також КНР прагне збільшити своє економічне лідерство шляхом посилення таких ініціатив у сфері економіки:

– «один пояс – один шлях» або «морський Шовковий шлях»- проект, що потенційно може стати найбільшою платформою для регіонального співробітництва. Згадана морська путь буде охоплювати Євразійський регіон, а також ПСА. Шлях, крім цього, буде охоплювати 65% світового населення, третину світового ВВП і четверту частину глобальних потоків товарів та послуг. Дану ініціативу можна розглядати як наступну хвилю зростання китайського експорту [7];

– Азійський банк інфраструктурних інвестицій [8], створений у червні 2015р. АБІ охоплює 57 держав АТР;

– Модернізацію бренду «Made in China» з її заміною до 2025 р на «China Manufacturing 2025» [9].

Отже, вихід США з ТТП посилить роль КНР в АТР. У короткостроковій перспективі це може суттєво змінити економічний баланс сил на користь КНР з можливим її вступом у ТТП як альтернативи США, які втратять важелі впливу як на КНР, так і на АТР в цілому.

Список використаних джерел:

1. TPP: What is it and why does it matter? [Електронний ресурс] // BBC. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bbc.com/news/business-32498715>.

2. Trans-Pacific Strategic Economic Partnership (P4) [Електронний ресурс]. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mfat.govt.nz/en/trade/free-trade-agreements/free-trade-agreements-in-force/p4/>.

3. Panda A. Trans-Pacific Partnership: Prospects and Challenges [Електронний ресурс] / Ankit Panda // The Diplomat. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://thediplomat.com/2015/10/trans-pacific-partnership-prospects-and-challenges/>.

4. Tiezzi S. Will China Join the Trans-Pacific Partnership? [Електронний ресурс] / Shannon Tiezzi // The Diplomat. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://thediplomat.com/2014/10/will-china-join-the-trans-pacific-partnership/>

5. Sharman J. China 'could replace the US' in Trans-Pacific Partnership trade deal, says Australian diplomat [Електронний ресурс] / Jon Sharman // Independent. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/china-replace-us-tpp-trade-deal-trans-pacific-partnership-australia-diplomat-alexander-downer-nafta-a7542751.html>.

6. Gracie C. US leaving TPP: A great news day for China [Електронний ресурс] / Carrie Gracie // BBC. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-38060980>.

7. Ma Zecha C. China's One Belt, One Road: Will it reshape global trade? [Електронний ресурс] / Cecilia Ma Zecha // McKinsey. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mckinsey.com/global-themes/china/chinas-one-belt-one-road-will-it-reshape-global-trade>.

8. Лонг С. Доведеться вибирати / Саймон Лонг. // The Economist. – 2015. – С. 47–

9. Лі К. Китайський економічний проект / Кесян Лі. // The Economist. – 2015. – С.

ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ КРИЗИ «НАФТОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ» ВЕНЕСУЕЛИ

Венесуела – це країна, яка станом на 2016 р. володіє найбільшими доведеними покладами нафти у 300 млрд. барелів, більша частина яких представлена важкими сортами, які ще й важко видобувати і переробляти, бо для цього потрібні технології, доступні, як правило, великим міжнародним компаніям. Переробники палива вимушені змішувати важкі сорти нафти з легкими, закупаючи останні в інших державах на кшталт США, Алжиру, Нігерії та Російської Федерації [1].

Нафтогазова промисловість Венесуели знаходиться у руках держави: монополістом на ринку країни є державна корпорація «PDVSA». Промислове видобування нафти розпочався з 1917 р. Інтенсивна розробка нафтових покладів привела до стрімкого економічного зростання. До націоналізації 1976 р. нафтові родовища розроблялися на основі концесій, серед власників яких спочатку переважали компанії Великої Британії, а потім і корпорації зі США. Венесуела була одним із ініціаторів створення у 1960 р. ОПЕК для стабілізації цін на нафту. Протягом двох етапів у 1986 р. та 1990 р. «PDVSA» придбала по 50% акцій американської нафтопереробної компанії «CITGO», яка в 2005 – 2013 рр. у партнерстві з «Citizens Energy Corporation» розробила програми допомоги для 2 млн. американців у США після ураганів, згодом безкоштовно розподіливши серед них 860 млн. літрів дизельного палива [2].

1990-ті рр. пройшли під знаком неоліберальних реформ, що передбачали нові угоди про позики МВФ і проведення структурної перебудови економіки. У 1999 р. до влади приходить Уго Чавес, який посилив присутність держави в економіці і збільшив оподаткування у нафтовій сфері. Валовий внутрішній продукт Венесуели склав у 2002 р. приблизно 131,7 млрд. дол., а середній дохід на душу населення був найвищим у Південній Америці. Половина нафти, що видобувається в Венесуелі, експортується до США (становить 13% нафтового імпорту США). Внутрішні ціни на бензин

*Студентка 1 курсу магістратури відділення «Регіональні студії»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: проф. Ігнат'єв П.М.

у Венесуелі починаючи з 1998 р. зберігалися на рівні 0,03 долара США за літр і були найнижчими у світі. Наслідком цього стала масштабна контрабанда бензину до сусідніх Колумбії та Бразилії, де ціни на паливо були значно вищими [3].

Уго Чавес здійснив націоналізацію майна найбільших у Венесуелі іноземних компаній: «CANTV» і «EdC», видобувних і нафтопереробних підприємств «Exxon-Mobil», «Shevron», «Total», «ConocoPhillips», «Statoil», а також «BP». Харизматичний команданте висунув гасло перерозподілу нафтових доходів на користь більшості, але фактично вони розподілялися серед вузького кола наближених до нього осіб. Гроші від продажу нафти спрямовувалися на соціальні програми, які супроводжувалися корупційними схемами, наслідком чого став їх сумнівний успіх, залежність країни від імпорту товарів і фактична відсутність реформованання інших галузей. Значним залишився і розрив між заможними і бідними верствами населення, хоча серед венесуельців і збільшився доступ до освіти та медичного забезпечення.

Щодо зовнішньої політики, то спочатку Венесуела уникала застосування «нафтового важеля» у відносинах з іншими державами. Проте зовнішньополітичний курс часів Уго Чавеса та його наступника Ніколаса Мадуро спрямовується на формування альянсу нафтовидобувних держав для вирішення не тільки економічних, але і політичних завдань. Нафта постачалася до інших країн Латинської Америки на пільгових умовах, задля досягнення політичних цілей та в обмін на продукти харчування, тому такий «кредитний підхід» дозволив обходити заборону ОПЕК продавати «чорне золото» по нижчим цінам [3]. Наприклад, у 2005 р. була укладена угода «Petrocaribe», згідно з якою за поставки венесуельської нафти карибські держави розраховувалися зі значним відтермінуванням (50% одразу, а інші впродовж 25 років із 1 - 2,5% річних). Венесуела фактично рятує Кубу від банкрутства і відносини сторін характеризуються як «братні» і не мають аналогів у регіоні. Численними були проекти щодо розвідки, будівництва спільних нафтопереробних заводів, інфраструктури з іншими країнами регіону, зокрема з Еквадором, Бразилією, Аргентиною, Болівією тощо. Згідно зі статистикою, лєвова частка обсягів венесуельської нафти експортується до країн Азії та США і понад 10% припадають на регіон Центральної Америки та на карибські країни. З 2015 р. венесуельська нафта офіційно перепродається також і через Кубу [4].

Зменшення цін на нафту у 2014 р. поглибило економічну кризу в країні, яка поширилася й на інші сфери. Темпи падіння ВВП склали 10%. Інфляція у 2016 р. дорівнювала 545,9%. Спостерігається дефіцит товарів народного споживання, а також зниження резервів ЦБ, девальвація національної валюти, перебої з подачею електроенергії та води, тобто ті проблеми, що викликають страйки населення. У відповідь на порушення прав людини і утиски опозиції США запровадили санкції, які торкнулися президента Ніколаса Мадуро та його прибічників, а також сфери кредитування нафтової галузі держави. У свою чергу, режим Мадуро планує відмовитися від використання доларів у розрахункових операціях за нафту та зміцнює відносини з Російською Федерацією і КНР [5].

Отже, величезні поклади нафти цієї країни стали визначними і для її політичного розвитку. Падіння цін на «чорне золото», значні соціальні дотації для населення, витрати, які були спрямовані на покращення іміджу влади та держави, відсутність реформ та кредитна заборгованість – причини того, що зараз у країні панує глибока економічна, політична та інституційна криза, поширені масові страйки і фактично спостерігається початок гуманітарної катастрофи. Президент Мадуро наразі має низький рівень підтримки серед венесуельців і не зможе розраховувати, що на наступних виборах населення підтримає політику «соціалізму XXI», яка не виправдала себе. А черговий «правий поворот» у країнах Латинської Америки зменшує кількість союзників Венесуели на світовій арені, яка до того ж не може продовжувати здійснювати поставки нафти на пільгових умовах у колишніх обсягах задля забезпечення власних політичних інтересів у Латинській Америці. Південноамериканські країни, де при владі перебувають правоцентристи, все активніше звертають увагу на внутрішню ситуацію в Венесуелі та порушують питання про її членство в інтеграційних утвореннях. Як наслідок, у 2016 р. була призупинена участь Боліваріанської Республіки Венесуела у роботі МЕРКОСУР [6].

Список використаних джерел

[1] Venezuela importa crudo por primera vez desde los noventa [Електронний ресурс] // Vanguardia. – 2014. – 29 October. – Режим доступу до ресурсу: <http://>

w w w . v a n g u a r d i a . c o m . m x /
venezuelaimportacrudoporprimeravezdesdelosnoventa-2196479.html.

[2] Mejía J. El petróleo de Chávez dejó huella entre los más necesitados en EEUU [Электронный ресурс] / Jairo Mejía // EL PAÍS. – 2013. – 7 marzo – Режим доступа до ресурсу: https://elpais.com/economia/2013/03/07/agencias/1362657745_674831.html.

[3] Андрианов В. В. Влияние нефтяного фактора на внешнюю политику Венесуэлы : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.04 "Политические проблемы международных отношений и глобального развития" / Андрианов Валерий Валентинович – Москва, 2005. – 230 с.

[4] Sepa quiénes son los principales compradores del petróleo de Venezuela [Электронный ресурс] // AméricaEconomía. – 2016. – 30 mayo – Режим доступа до ресурсу: <http://www.americaeconomia.com/negocios-industrias/sepa-quienes-son-los-principales-compradores-del-petroleo-de-venezuela>.

[5] США ввели санкции против Венесуэлы [Электронный ресурс] // Euronews. – 2017. – 25 авг. – Режим доступа до ресурсу: <http://ru.euronews.com/2017/08/25/usa-venezuela-sanctions>.

[6] Royo J. Mercosur suspende a Venezuela indefinidamente [Электронный ресурс] / Joan Royo // El Mundo. – 2017. – 5 agosto – Режим доступа до ресурсу: <http://www.elmundo.es/internacional/2017/08/05/5985e29a268e3ef83d8b4576.html>.

ЗМІНА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ПІСЛЯ ПРИХОДУ ДО ВЛАДИ ЕММАНУЕЛЯ МАКРОНА

Після п'ятирічного правління соціаліста Франсуа Олланда, президентом Франції у травні 2017 р. став центрист Еммануель Макрон, який заявив про себе як про амбітного лідера західного світу, готового не підлаштовуватися, а задавати вектор розвитку світових процесів. Його зовнішня політика спрямована на відновлення центральної ролі Франції на світовій арені, при цьому залишаючись твердо прихильною загальноєвропейській справі [1]. З приходом до влади Е. Макрона, Франція стала одним із найпомітніших гравців завдяки спробам активізувати нормандський формат щодо врегулювання української кризи, більш активній позиції щодо Сирії, демонстративному, але з застереженнями, зближенню зі США. Незважаючи на активну діяльність нинішнього президента, відзначається поступове падіння його рейтингу серед населення країни з 60% до 40%.

Еммануель Макрон виділив декілька головних напрямків зовнішньополітичної діяльності Франції у найближчий час [2]:

1) Кампанія проти ісламського тероризму. У країні буде розпочато здійснення нової програми боротьби проти радикалізації людей, схильних до терористичної діяльності. Незабаром буде схвалено новий антитерористичний закон.

2) Співробітництво в Африці, яка, згідно з думкою Макрона, є «землею майбутнього, можливостей та розвитку». У світлі розширення діяльності Франції на африканському континенті була створена Президентська рада щодо Африки.

3) Переформатування Європи з метою посилення її ролі.

4) Підтримка президентом Франції Віденської угоди між Іраном та «G5 + 1» (п'ять постійних членів Ради Безпеки плюс Німеччина) липня 2015 р., спрямованої на обмеження ядерних амбіцій офіційного Тегерана. Проте Е. Макрон визнав, що

²¹ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Регіональні студії» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: ас. Волошенко І.О.

після 2025 р. ця угода може бути доповнена обмеженнями щодо запусків іранських балістичних ракет.

Аналізуючи зовнішньополітичні прагнення Е. Макрона, варто зупинитись на відносинах Французької Республіки з головними гравцями міжнародної арени на кшталт Росії, США та ЄС.

Між офіційною Москвою та Францією складаються досить суперечливі відносини. Еммануель Макрон, який жорстко критикував Росію під час передвиборної кампанії, змінив свою риторику. З липня 2017 р. Франція все частіше закликає до врахування політичної ваги Росії та її інтересів на Близькому Сході. Причиною такої зміни політики можна вважати те, що, на думку Е. Макрона, без Росії неможливо вирішити сирійську проблему. Вже у серпні він заявив, що Франція досягла з Росією конкретних результатів у питанні хімічної зброї в Сирії. Президент також вважає, що у цій країні ворогом Франції є не політичний лідер Башар Асад, а тероризм [2]. Тож, Франція не залишить Сирію та Ірак відразу після перемоги над «Ісламською Державою», оскільки цей регіон і в майбутньому буде становити потенційну терористичну загрозу.

Варто зазначити, що президент Франції назвав помилкою участь збройних сил країни в операції у Лівії в 2011 р. і застеріг від повторення цього сценарію в Сирії. Саме за посередництва Макрона у червні цього року лідери сторін лівійського конфлікту погодили «дорожню карту» мирного врегулювання.

Щодо України, то президент Франції зазначив, що конфлікт на Донбасі триває довго і потрібно колективно прийняти рішення задля його закінчення. Крім того, Макрон вважає, що агресором є Росія, а не Україна. Він також визнає, що анексія Криму є незаконною.

Що стосується США, то у Е.Макрона та Д.Трампа присутні розбіжності з питання про роль мультилатералізму [3]. Франція виступає за систему багатосторонніх відносин, яка допомагає вирішувати спільно нагальні проблеми. Однак Трамп схильний до торгового протекціонізму та фінансового дерегулювання, що і є причиною занепокоєння з боку офіційного Парижа. Однак найбільш проблематичним, з точки зору Макрона, є рішення Трампа вийти з Паризької угоди про клімат. Тому зараз перед Е. Макроном стоїть завдання переконати США змінити свою позицію.

У французького президента є й інша ціль у відносинах з Д.Трампом: не дозволити розбіжностям перешкодити двом країнам відстоювати їх загальні інтереси, у першу чергу, у боротьбі з тероризмом. Наприклад, у Сирії позиції Франції та США співпадають, при цьому Трамп демонструє готовність домагатися дотримання «червоної межі» – заборони на застосування хімічної зброї сирійським режимом [3]. Ще однією проблемою є загроза того, що режим Д.Трампа наважиться вийти з лав НАТО. Але оскільки Франція завжди прагнула підтримувати власну стратегічну автономність, ослаблення гарантій США може слугувати поштовхом до створення сильної єдиної системи оборони в Європі.

Продовжуючи цю тему, варто зазначити, що на шляху до європейської системи оборони зберігаються значні економічні, стратегічні та культурні перешкоди. Наприклад, частина французьких промислових кіл виступає проти проведення відкритих тендерів щодо оборонних контрактів. Через постійну терористичну загрозу Е. Макрон ставить європейське питання безпеки на перше місце. Окрім сфери оборони, діючий президент виділяє ще чотири виміри, у рамках яких потрібно рухатися Європейському Союзу для посилення ефективності його функціонування: Європа безпеки; Європа економічного зростання; Європа, що захищається у епоху глобалізації; Європа сталого розвитку та цифрова Європа [4].

Про подальшу діяльність ЄС на сучасному етапі не можна говорити без врахування чинника великих потоків біженців. Макрон зазначив, що Франція бажає поліпшити умови утримання біженців у країні і витратити менше часу на розгляд заявок щодо надання їм відповідного статусу [3]. Він підтримує політику «відкритих дверей», а також закликає до створення єдиного європейського бюро з питань надання притулку біженцям.

Стосовно франко-німецьких відносин, то тут можна сказати, що Е. Макрон хоче інтенсифікувати їх. Він розраховує, що А.Меркель підтримає його ідеї про створення бюджету для єврозони і щодо розбудови загальної системи оборони ЄС.

Таким чином, зовнішньополітичні цілі Е. Макрона полягають у підвищенні авторитету Франції завдяки припиненню занепаду її економіки; у посиленні франко-німецького співробітництва в Європі; у зміцненні ролі Європи у світі; у готовності налагодити відносини з багатьма різними країнами.

Список використаних джерел

[1] Discours d'Emmanuel Macron à l'ONU [Електронний ресурс] // Ouest France. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ouest-france.fr/politique/emmanuel-macron/lisez-l-integralite-du-discours-d-emmanuel-macron-l-onu-5256999>.

[2] Discours du Président de la République à l'ouverture de la conférence des Ambassadeurs [Електронний ресурс] // elysee.fr. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.elysee.fr/declarations/article/discours-du-president-de-la-republique-a-l-ouverture-de-la-conference-des-ambassadeurs/>.

[3] Macron fixe ses priorités de politique étrangère [Електронний ресурс] // Les Echos. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.lesechos.fr/monde/enjeux-internationaux/030514262564-macron-fixe-ses-priorites-de-politique-etrangere-2110313.php>.

[4] Une Europe qui protège les Européens [Електронний ресурс] // En marche. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://en-marche.fr/emmanuel-macron/le-programme/europe>.

ПОЛІТИКА КАНАДИ З ВРЕГУЛЮВАННЯ КРИЗИ БІЖЕНЦІВ У ЦЕНТРАЛЬ- НІЙ АМЕРИЦІ

За останні роки поняття «міграція» повністю змінило свою суть у зв'язку з ускладненою гуманітарною ситуацією у багатьох країнах світу. Тепер це не просто мирне переселення людей у пошуках кращої роботи чи житла – йдеться вже про вимушену втечу для порятунку життя своєї родини. І поки у полі зору світової спільноти знаходиться близькосхідна криза, мало хто відзначає, що кількість біженців із Латинської Америки також постійно зростає.

Говорячи про міграційну кризу в Латинській Америці, неможливо залишити без уваги «Північний трикутник» Центральної Америки – Сальвадор, Гватемалу і Гондурас, де рівень вбивств і злочинів є одним із найвищих у світі. Тут набирають сили вуличні банди, що займаються вимаганням, стягненням «данини», погрозами та вбивствами. Головними цілями вимагачів є оператори громадського транспорту, дрібний бізнес, жителі бідних районів, а також школярі. Щорічно члени банд вбивають понад 400 транспортних працівників у Сальвадорі. Найбільш складна ситуація спостерігається саме у цій країні, де насильство сягнуло максимального рівня з часів громадянської війни (1980 - 1992 рр.). Зокрема, протягом минулого року там було вбито майже 6,9 тис. осіб (104 випадки на кожні 100 тис. жителів) [1].

Загалом, у 2015 р., у Сальвадорі, Гватемалі та Гондурасі сталися 17,42 тис. умисних вбивств, або майже на 2 тис. випадків більше, ніж роком раніше. За останні два роки кількість прохань про політичний притулок із цих країн зросла на 92%. У період із 2011 р. по 2016 р. включно кількість біженців із «трикутника» зросла на 816 %. Лише минулого року притулку за його межами шукали 164 тис. осіб [2].

Ще однією причиною незаконної міграції жителів Сальвадору, Гватемали і Гондурасу є недоїдання. Багато громадян цих країн виявилися на межі голоду в результаті природного явища «Ель-Ніньо», що призвело до посухи. До того ж, родичі мігрантів,

²² Студентка 1 курсу магістратури відділення «Регіональні студії»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: проф. Ігнат'єв П.М.

що залишаються у країні, теж відчувають наслідки їх від'їзду. Ті, що не наважилися вирушити з біженцями у небезпечну подорож, фактично виявляються заручниками у руках контрабандистів. Вони виплачують борги за родичів, які виїхали, а часом потрапляють у кабалу і живуть у злиднях [3].

Напрямки еміграції поступово змінюються. Раніше люди їхали в основному до США, але зараз посилений міграційний контроль змусив переселенців змінити свій маршрут. Кількість біженців, які зупиняються в Мексиці, зросла більш ніж на 150% з тих пір, як Дональд Трамп був обраний президентом США. Все більше сусідніх держав відкривають для них свої двері. Це стосується, насамперед, Коста-Ріки та Нікарагуа.

Канада – не новий напрямок для біженців із Центральної Америки. Щоправда, він не є особливо популярним, адже ті, хто сподіваються дістатися Канади максимально заощадливим способом – по суші, не можуть подавати заявку на захист через безпекову угоду між Канадою та США щодо третіх країн, яка вимагає від біженців реєструватись у найпершій безпечній країні, куди вони прибули. Тож наразі Канада прагне поліпшити життя людей, співпрацюючи зі своїми регіональними партнерами.

Існує низка документів та програм, за допомогою яких Канада здійснює діяльність у досліджуваному питанні. Серед них – Протизлочинна програма для нарощення потенціалу, згідно якої у 2016-2017 рр. канадський уряд виділив 13,9 млн дол. США на проекти в Америці, учасники яких займалися проблемами наркотиків, корупції, торгівлі людьми, контрабандою мігрантів, а також здійснювали реформу сектору безпеки. У 2016 р. 62% жителів Гондурасу, які попросили про захист для біженців у Канаді, отримали його. Відповідний показник серед гватемальців склав 34%, а серед сальвадорців – перевищив 71% [4].

У зв'язку з участю Канади в конференції з питань процвітання та безпеки у Центральній Америці у червні 2017 р., офіційна Оттава заявила, що уряд країни виділяє більше 7,3 млн доларів США, щоб допомогти посилити регіональну стабільність та вирішити проблеми безпеки у Центральній Америці, особливо у «Північному трикутнику». Ця заява узгоджена з Планом Альянсу за процвітання у «Північному трикутнику», який регіональні партнери погодились підтримати на конференції. План зо-

середжуватиметься на вирішенні економічних і безпекових проблем та сприятиме регіональній інтеграції у Центральній Америці [5].

Конференція з питань процвітання та безпеки у Центральній Америці об'єднає різноманітну групу урядових і бізнесових лідерів зі США, Канади, Мексики, Центральної Америки та інших країн із метою вирішення проблем у галузі економіки, безпеки й управління у Сальвадорі, Гватемалі та Гондурасі.

Наразі занепокоєння Канади викликає те, що у цьому році стала помітною тенденція до використання центральноамериканського кордону біженцями з Африки та Близького Сходу. Багато закордонних мігрантів, які не могли отримати канадську візу, потрапляють у південну або центральноамериканську країну, щоб почати звідти свою подорож на північ. Хостели у Мексиці, які надають їжу та притулок біженцям, що намагаються проїхати через територію цієї країни транзитом, повідомляють про те, що вони обслуговують мігрантів з 20-30 різних країн одночасно. Так, там були помічені жителі із таких країн як Сомалі, Гана, Гвінея-Бісау, Ефіопія, Еритрея, Індія, Бангладеш, Непал та Ємен [4]. Очікується, що ця тенденція спонукає канадський уряд до дій у найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

[1] ООН: рост насилия в Центральной Америке привел к резкому увеличению числа беженцев Подробнее на ТАСС: <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/3179596> [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/3179596>.

[2] Uncontrolled gang violence and exploitation forces thousands to flee their homes in Central America. [Електронний ресурс] // The UN Refugee Agency- Canada – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unhcr.ca/where-we-work/central-america/>.

[3] Жители Гондураса, Гватемалы и Сальвадора бегут в США, спасаясь от голода [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unmultimedia.org/radio/russian/archives/254344/index.html#.We-rB1u0PIV>.

[4] Refugees from Central America a humanitarian crisis on Canada's doorstep, says aid agency [Електронний ресурс] // CBC News. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.msn.com/en-ca/news/canada/refugees-from-central-america-a-humanitarian-crisis-on-canadas-doorstep-says-aid-agency/ar-BBB5bI4>.

[5] Canada contributes to improving security in Central America [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2017/06/canada_contributestoimprovingsecurityincentralamerica.html.

УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКА СПІВПРАЦЯ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (2014-2017 РР)

Ні для кого не є таємницею, що Німеччина виступає важливим гравцем на міжнародній арені. А тому багато держав намагаються вибудувати систему конструктивних партнерських зв'язків із Федеративною Республікою. Не є винятком і Україна. Особливо актуальним дане питання стало під час військової агресії Росії. На нашу думку, протягом 2014 - 2017 рр. співпраця Німеччини та України охоплює різні напрямки взаємодії. Їх можна виділити у наступні групи:

- 1) проведення економічних та політичних реформ в Україні;
- 2) транспортування енергоносіїв;
- 3) безпека ядерної техніки та радіаційного захисту;
- 4) військово-політичне та технічне співробітництво, а також новітні тенденції розвитку європейської інтеграції та формування сучасної архітектури європейської безпеки.

Водночас культурний аспект співпраці не стоїть на порядку денному, як економічна, політична чи військова сфери. Але певні напрацювання у цьому напрямку відбулися. Зокрема, «численні побратимські зв'язки між містами, відкриття Німецько-української промислово-торговельної палати в Києві у жовтні 2016 р. і Рік німецької та української мови у 2017/2018 навчальному році є лише кількома з багатьох прикладів глибини й різноманітності взаємин [2].

Німеччина належить до провідних торговельно-інвестиційних партнерів України. Згідно з даними посольства України у ФРН, договірно-правова база відносин між сторонами складається сьогодні із 83 документів міжнародно-правового характеру, 43 з яких укладені на міждержавному та міжурядовому рівнях [4]. Основним документом у двосторонніх торговельних відносинах є «Договір про розвиток широкомас-

²³ Студент 1 курсу магістратури відділення «Регіональні студії»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: проф. Дорошко М.С.

штабного співробітництва у сфері економіки, промисловості, науки і техніки» від 10.06.1993 р.

Кількість представництв німецьких фірм в Україні становить зараз близько 250, а кількість німецьких фірм та спільних підприємств – близько 950 [5]. За даними Держкомстату, на території України зареєстровано близько 4 тис. підприємств зі статутним капіталом, залученим із ФРН [6].

Крім того, дослідження З. Я. Макогін та Р. Я. Андрусейко встановили, наприклад, що рівень компліментарності німецько-українських відносин оцінюється в 56 %, що свідчить про значні перспективи двосторонньої співпраці [3, с. 252].

У 2016 р. двостороння торгівля товарами та послугами між Україною та Німеччиною уперше за останні три роки змінила негативну тенденцію розвитку, збільшившись на 4,1% відносно 2015 р. і досягнувши більше ніж 6,5 млрд дол. США (табл. 1.1). Експорт товарів і послуг за цей рік зріс на 6,9% до 1,9 млрд дол. США, імпорт – на 3,0% до близько 4,6 млрд дол. США. Негативне сальдо двосторонньої торгівлі не тільки збереглося, але й зросло відносно 2015 р. на майже 13 млн дол. США до 2,7 млрд дол. США.

Таблиця 1.1

Показники двосторонньої торгівлі товарами та послугами за даними Держстату України (млн. дол. США)

	2015	2016	+/-, млн. дол. США	+/-, %
Товарообіг	6294,6	6554,7	260,1	4,1
Експорт	1779,9	1903,5	123,6	6,9
Імпорт	4514,7	4651,2	136,4	3,0
Сальдо	-2734,9	-2747,7	-12,8	

Станом на 01.10.2017 р. кумулятивний обсяг інвестицій із ФРН склав 5,4 млрд дол. США, що становить 12% від загального обсягу надходження іноземного капіталу в економіку України.

Українськими підприємствами інвестовано в економіку Німеччини 2,38 млн. дол. США. Близько 50 % українських інвестицій спрямовано до промисловості Німеччини.

Німецька сторона відзначає наявність значного потенціалу для нарощування німецько-українського співробітництва у торговельно- економічній та інвестиційній сферах, зокрема у енергетиці, сільському господарстві, інфраструктурі, біотехнологіях тощо.

В ЄС наразі існують два проекти у галузі енергетики: «Набукко» та модернізація української газотранспортної системи (ГТС). Надійна робота української ГТС має для Німеччини стратегічне значення, а інтеграція енергетичного ринку України до європейського є важливим спільним пріоритетом.

Також Німеччина вже давно висловлює свою зацікавленість щодо проектів у галузі біоенергетики в Україні.

Загалом, на нашу думку, варто виокремити наступні фактори міждержавної співпраці між Україною та Німеччиною на сучасному етапі розвитку:

геополітична складова. Ми переконані, що цей аспект є ключовим. Оскільки Німеччина була і є ключовим гравцем не лише на європейській, а й на світовій арені. Відповідно, Україна, яка постійно потерпає від геополітичної загрози з боку свого східного сусіда Росії, є саме тим елементом, який дозволяє відчувати Німеччині свою важливість у східноєвропейському регіоні;

географічна складова. Україна та Німеччина є одними з найбільших країн Європи, які знаходяться недалеко одна від одної. Тобто співпраця між ними (зокрема і військово-політична) закладена ще географічно;

потреба енергетичної стабільності та безпеки в Європі. Ми переконані, що події в Україні 2014-2017 рр. змусили не лише Німеччину та Францію замислитися про колективну енергетичну безпеку у Європі. Доказом цього стало зростання бюджетів для енергетичних потреб у низці інших країн. Тому Німеччина так чи інакше зацікавлена у співпраці з Україною;

безпосередньо економічна складова. Для України вона є більш актуальною, ніж для Німеччини. Такої думки також дотримуються А. Гетьманчук та С. Солодкий, переконуючи нас, що «якщо в інтересі України до Німеччини чітко фігурує економічний

фактор, то в окреслених інтересах Німеччини щодо України він не простежується так очевидно, незважаючи на потужний геоекономічний акцент, який традиційно робився у німецькій політиці щодо інших країн. Саме на економічних інтересах, а не на безпекових, роками вибудовувалась стратегія Німеччини щодо багатьох країн світу» [1]. Тому Німеччина зацікавлена у цій співпраці, оскільки має змогу використовувати саме напрацювання українських вчених для своїх економічних чи енергетичних потреб.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що загалом нормативно-правова база розвитку українсько-німецьких відносин є досить солідною як на рівні двосторонніх відносин, так і у межах інституційного механізму Європейського Союзу. Однак проблема полягає в іншому – Україна, на жаль, не у повній мірі користується цим.

Водночас російська агресія вкотре продемонструвала, що Україна не зуміла зробити Німеччину своїм стратегічним партнером, обмежившись лише ситуативним партнерством проти Росії. Чому так трапилося? Відповідь риторична – Україна не здатна провести відповідні реформи, викоренити корупцію, побудувати правову державу... І причиною цього є наша меншовартість та недолугість політиків. Тому уже навіть «лінивий» помічає, що Україна аж ніяк не є стратегічною країною для Німеччини. Тому як нас може поважати Німеччина чи інша цивілізована країна, якщо ми себе самі не поважаємо? А Німеччина шукає сильних партнерів у економічному, політичному, військовому відношеннях. Однак ми, як доводить історія, вкотре залишаємося на узбіччі міжнародних відносин – результатом чого стало збереження військового конфлікту з Росією. І Німеччина уже не так активно відстоює наші інтереси перед офіційною Москвою. А чи відстоювала вона їх до цього чи просто імітувала підтримку? Думаємо, що кожен уже сам зробив відповідні висновки. І збільшення торговельних показників чи проведення року мови аж ніяк не є критерієм цього...

Список використаних джерел

[1] Гетьманчук Альона, Солодкий Сергій. Аудит зовнішньої політики. Україна та Німеччина: чи переросте дружба проти Росії у серйозніші почуття? / Альона Гетьманчук, Сергій Солодкий // Європейська Правда. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/02/9/7044548/>

[2] Клімкін Павло, Франк-Вальтер Штайнмайер. 25 років дипломатичних відносин між Німеччиною та Україною. – 2017 / П. Клімкін, Штайнмайер Франк-Вальтер [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.kiew.diplo.de/Vertretung/kiew/uk/25-Jahre-Diplo/Artikel-25-Jahre-St-Kl.html>

[3] Макогін З. Я., Андрусейко Р. Я. Особливості торговельно-економічної та інвестиційної співпраці України та Німеччини / З. Я. Макогін, Р. Я. Андрусейко // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 26.6 – 2016. – С. 248-255

[4] Офіційний сайт Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://germany.mfa.gov.ua>

[5] Офіційний сайт Посольства Федеративної Республіки Німеччини в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kiew.diplo.de.html>.

[6] Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>

ПРАКТИКА ВЕДЕННЯ «ГІБРИДНИХ ВОЄН» НА ПРИКЛАДІ НАГІРНО-КАРАБАСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Попри наявність наукових праць, чия кількість із зрозумілих причин продовжує зростати, велика частина питань теорії і практики ведення гібридних воєн залишається без відповіді. «Гібридність» Нагірного-Карабаського конфлікту (найстарішого на пострадянському просторі) практично ніколи не аналізувалася, хоча її прояви можна було помітити з самого початку війни між Вірменією та Азербайджаном у 1988 р.

Сьогодні гібридну війну розуміють як комплекс мілітарних, квазімілітарних, дипломатичних, інформаційних, економічних та інших засобів з метою досягнення зовнішньополітичних цілей [1]. У цьому контексті Нагірно-Карабаському конфлікту притаманні наступі ознаки:

Мілітарна – спільна для абсолютної більшості конфліктів. Але з офіційним припиненням вогню в 1994 р. це лише один із аспектів вірмено-азербайджанського протистояння [2];

Квазімілітарна – у даному випадку це відомий у західній науково-політичній спільноті концепт «securitization of the problem» [3]. Він знаходить свій прояв у тому, що більшість внутрішніх проблем обох держав їх уряди виправдовують саме наявністю Нагірно-Карабаського конфлікту, а це призводить до тиску з боку населення на уряди не задля досягнення розумного компромісу, але задля «перемоги» у самому загальному розумінні цього слова;

Економічна – держави наклали взаємне торговельне ембарго;

Зовнішньополітична – полягає у повному розриві відносин між Вірменією та Азербайджаном, а також у погіршенні взаємин із третіми країнами, які в той чи інший спосіб підтримують одну зі сторін у конфлікті. Так, Азербайджан підтримується Туреччиною, чия ворожнеча з вірменами має комплексний характер, бо стосується питання визнання чи невизнання вірменського геноциду, здійсненого турками після

²⁴ Студент 2 курсу магістратури відділення «Регіональні студії»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: проф. Ігнат'єв П.М.

Першої Світової війни [4]. США, наприклад, намагаються бути нейтральними, але через впливову вірменську діаспору (яка вперше привернула увагу світової спільноти до цієї проблеми) це не завжди вдається;

Інформаційна – сьогодні це найбільш яскраво виражений аспект конфлікту. Активна інформаційна кампанія, яку здійснюють обидві сторони, не просто має сильний пропагандистський ефект, але і ускладнює пошук об'єктивної інформації для аналізу;

Висновки. У військовому аспекті вивчення феномену «гібридності» є критично важливим, адже більшість сучасних воєн ведуться саме у такий спосіб. Гібридний характер Нагірно-Карабаського конфлікту не викликає сумнівів. Дії його основних учасників, спрямовані на «розхитування» внутрішньої стабільності, включають у себе широкий спектр заходів – від економічного тиску та проведення масованих інформаційно-пропагандистських операцій до прямих військових зіткнень.

Список використаних джерел

- [1] Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с. ISBN 978-966-554-273-5
- [2] Bishkek Protocol, 1994.
- [3] Buzan B. Security: A New Framework for Analysis / B. Buzan, O. Waever, J. De Wilde. – London: Lynne Rienner Publishers, 1998. – 239 с.
- [4] Rahimov R. Armenia-Iran vs. Azerbaijan-Israel: Where is Russia? / Rahimov. // East European Security Research Initiative Foundation. – 20

EXTRATERRITORIAL CRIMINALIZATION OF TRANSPLANT TOURISM: A SOLUTION?

Transplant tourism is a particular form of organ trafficking, universally declared illegal due to its inherent element of commercialism [1]. The latter enables trade in human organs by virtue of recipient's traveling abroad to undergo operation on a paid basis. Under *the 2008 Istanbul Declaration on Organ Trafficking and Transplant Tourism*, non-binding, yet terminologically thorough instrument, for a particular activity to be qualified as transplant tourism, it is to undermine destination country's ability to properly render transplant services to its own nationals [2]. Although patients are generally free to seek appropriate health care outside their jurisdiction, particular cases of health tourism *sensu lato* are aimed at bypassing statutory proscriptions of the country of origin, such as *e.g.* Switzerland serving destination for foreign nationals who seek euthanasia. Like practices have been designated as "circumvention tourism", yet transplant tourism shall be qualified in terms of, at least, "double circumvention", comprising legislative framework of both country of origin and that of destination.

Even though almost all the countries criminalized organ trafficking in pursuance of World Health Assembly Resolution 63.22, transplant tourism is still thriving, national legislation and enforcement measures being incapable of addressing its cross-jurisdictional nature [3]. Investigation is mostly left to discretion of a state, within the territory of which organ is purchased and/or transplanted, implying that once a patient leaves the state, legal consequences of the offence virtually cease to exist.

In view of the above, transplant tourism has recently been reconceptualized to fit the criteria of transnational organized crime, stipulated by respective convention, with inherent features of "white-collar" crime as well recognized [4]. Accordingly, extraterritorial criminal jurisdiction, established relative to organ trafficking, is considered as a strategy to

²⁵ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Міжнародне право» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Львів А.В.

remedy national legislative maladjustment to dealing with multi-jurisdictional crimes. Technically, such an extraterritorial criminalization may be effectuated under either national or international legal mechanism.

National criminal codes are essentially underlied by the territorial principle, covering offences committed within the territory of enacting state. Among the exceptions, provided for under international law, there is an active nationality principle, which, as applied to the case of transplant tourism, allows a state to prosecute its nationals for engaging in organ commercialism outside their jurisdiction [5]. The extension in place, national legislation on the prohibition of organ trafficking would cover the persons concerned as if they underwent transplant procedure in their own country.

Since organ trafficking constitutes a penal offence in almost all the states, double criminality requirement shall not impede the scheme suggested. Still, a range of other issues do reflect tangible obstacles to that end. First, investigation of transplant-related crimes proves cumbersome at the very stage of detection, since both donor and recipient seek to avoid legal ramifications, as well as social stigmatization. Cross-jurisdictional element added, detection becomes almost unattainable, as it must be proved that the organ transplanted had been purchased or that the intermediaries had been involved in the procedure on a paid basis. Moreover, investigation efficiency, in turn, exerts strong impact upon enforcement mechanisms, which are as well complicated by cross-jurisdictional reach of the crime. Finally, when it comes to the way medical practitioners may be facilitative to investigation, prospective breach of confidentiality duty by data disclosure constitutes considerable impediment.

As regards international mechanism to establish extraterritorial jurisdiction, transnational criminal law is believed to serve a solution. Such a legal mechanism though is not absolutely autonomous, since it may address the problem only in reliance on and as effectuated through means of national legislation on the basis of obligations undertaken under international instrument.

For the case of transplant tourism, the only instrument of like nature, available so far, is *the 2014 Council of Europe Convention against Trafficking in Human Organs*, its entry into force still pending [6]. Article 10 of the Convention enshrines active nationality principle, applicable to both nationals and permanent residents of country of origin, as one of the five compulsory grounds for establishing jurisdiction over transplant-related crimes. Impor-

tantly, the Convention makes crime investigation unconditioned upon any information furnished in advance, including a report by victim, therefore, granting freedom of action for a state of origin to initiate proceedings irrespective of another state's unwillingness or inability to address the crime. Furthermore, states are advised to hold consultations as to the proper venue for proceedings, in case there are overlapping jurisdiction claims. Still, such a progressive approach may well be downplayed by the extent of reservations, permitted with respect to jurisdiction provisions, as already exemplified by the United Kingdom exempting itself from the active nationality principle [7].

State practice is indicative of extraterritorial criminalization reflecting contemporary legal approach to address the matter. Admittedly, the list of states, having already extended their jurisdiction to cover illegal transplant procedures carried out abroad, is still limited, including only Spanish, Italian, Israeli and Taiwanese laws, which essentially condition state funded postoperative medical care upon due certification that organ transplanted abroad had come from legitimate source. The Netherlands, Jordan and Turkey adopted virtually compatible measures by applying double criminality mechanism, which, as mentioned above, does not impede full-fledged extraterritorial coverage of transplant-related crimes. Finally, Australia, Canada and France are currently considering amending their criminal codes to stipulate extra-territorial prosecution of organ trafficking.

Recognizing observable prospects and obstacles of establishing extraterritorial jurisdiction for transplant tourism crime, it is still to be seen whether under international health law there is any room to exist and any purpose to serve for such a mechanism.

Список використаних джерел

1. WHO Guiding Principles on Human Cell, Tissue and Organ Transplantation, Resolution WHA63.22, 2010. [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.who.int/transplantation/Guiding_PrinciplesTransplantation_WHA63.22en.pdf;

2. The Declaration of Istanbul on Organ Trafficking and Transplant Tourism, 2008. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.declarationofistanbul.org/about-the-declaration/history-and-development>

3. WHA 63.22, Human organ and tissue transplantation, 2010. [Electronic resource]. – Mode of access: http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA63/A63_R22-en.pdf?ua=1

4. United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto, 2004. [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

5. Ryngaert, C. Jurisdiction in International Law / Ryngaert Cedric - Oxford University Press, 2015. – p. 102

6. Council of Europe Convention against Trafficking in Human Organs, No. 216, 2014. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/09000016806dca3a>

7. Reservations and Declarations for Treaty No.216 - Council of Europe Convention against Trafficking in Human Organs. [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventons/treaty/216/declarations?p_auth=TwHAAecs

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА В ІНТЕРНЕТІ ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІ- СНОСТІ ДЕРЖАВИ.

Юридично перше закріплення права на свободу слова містилося у статті 11 французької Декларації прав людини і громадянина 1789 р.: «Вільне вираження думок і поглядів є одне з найбільш дорогоцінних прав людини: тому кожен громадянин може вільно висловлюватись, писати і друкуватися, але відповідати за зловживання цією свободою у випадках, встановлених законом».[1]

Уолтер Блок , американський економіст лібертаріанських поглядів, у своїй роботі *Defending the Undefendable* (1976 р.) вважає, що свобода слова є доволі вразливою і завжди існує небезпека її пригнічення. Навряд існує тактика, яка б краще підходила для знищення свободи слова, аніж створення неправдивого конфлікту між правом вільно висловлюватися та іншими правами, які цінуються набагато вище, пише він. У. Блок переконаний, що правомірних обмежень на свободу слова не існує, як не існує і випадків, коли право на свободу слова вступає у протиріччя із будь-яким іншим важливим для нас правом.[2]

Проте важко погодитися із дослідником в тому, що не може існувати жодних обмежень права на свободу слова в мережі Інтернет. Стаття 34 Конституції України встановлює:

«Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання за-

²⁶ Студентка 3 курсу відділення «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Забара І.М.

ворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя».[3]

Дані обмеження є цілком правомірними, і коли справа стосується національної безпеки та територіальної цілісності, держава може вживати заходів для обмеження прав людини і громадянина в національних інтересах, в тому числі, обмежувати право на свободу слова в Інтернеті. Більшість держав світу встановлюють саме такі обмеження на реалізацію права на свободу слова, і дані обмеження не вважається цензурою.

Пункт 2 статті 29 Загальної декларації прав людини 1948 року проголошує, що «при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві».[4]

Згідно із сербським дипломатом та науковцем Й. Курбалійя, «управління Інтернетом представляє собою розробку і застосування урядами, приватним сектором і громадянським суспільством при виконанні ними відповідної ролі загальних принципів, норм, правил, процедур прийняття рішень і програм, покликаних регулювати еволюцію та застосування Інтернету».[5] Ми маємо специфічне коло відносин, яке національне та міжнародне право покликане регулювати. І так як не існує єдиного міжнародного уніфікованого документу, який би встановлював певні норми, які обмежують державне регулювання мережі Інтернет, кожна держава наразі на свій розсуд визначає, яким чином вона буде регулювати відносини стосовно обмеження права на свободу слова в мережі Інтернет.

На міжнародному рівні проблема захисту прав людини в Інтернеті найбільш активно досліджується та практично вирішується судовою практикою. Зокрема, суд розглядає позови громадян проти держав з приводу незаконного обмеження права на свободу вираження поглядів (саме таке формулювання міститься в Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року) в тому числі й у Інтернет-просторі.

Враховуючи особливості інформаційного обігу в мережі Інтернет, Європейський суд дотримується позиції, згідно з якою зловживання свободою слова он-лайн

тягне за собою більше негативних наслідків і є більш небезпечним явищем; відповідно й обмеження свободи вираження поглядів у всесвітній павутині є більш суттєвим порушенням свободи вираження поглядів. Ці особливості можуть стати підставою підвищеної відповідальності як держави, яка приймає рішення щодо заборони певних публікацій в Інтернеті чи блокування сайтів, так і Інтернет-користувачів.[6]

15 травня 2017 року Президент України Петро Порошенко своїм указом увів у дію рішення РНБО від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)" щодо низки російських компаній. За інформацією, що міститься у додатку до рішення РНБО, терміном на три роки заблоковано доступ до інформаційних ресурсів та соціальних мереж з Російської Федерації. СБУ неодноразово заявляло про участь російських ресурсів в інформаційній війні проти України та масові випадки шахрайства в соціальних мережах із Російської Федерації. Це дало підстави державі обмежити право своїх громадян на свободу слова в Інтернеті, так як дані ресурси становлять загрозу для національної безпеки України.

Отже, можна зробити висновок, що обмежувати право на свободу слова держава може, якщо це загрожує її територіальній цілісності та національній безпеці. Проте необхідні чіткі критерії, за якими те чи інше обмеження може вважатися правомірним та адекватним по відношенню до небезпеки, яку становлять ті чи інші інтернет-ресурси для державного суверенітету.

Список використаної літератури:

1. Декларація прав людини і громадянина Французької Республіки, прийнята 26 серпня 1789 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.textes.justice.gouv.fr/textes-fondamentaux-10086/droits-de-lhomme-et-libertes-fundamentales-10087/declaration-des-droits-de-lhomme-et-du-citoyen-de-1789-10116.html>
2. Walter Block. Defending the Undefendable. Ludwig von Mises Institute, 2008, 257 p. (с. 72).
3. Конституція України, прийнята ВРУ 28.06.1996. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

4. Загальна декларація прав людини 1948 р. прийнята Резолюцією 217 А (III) Генеральної Ассамблеї ООН 10 грудня 1948 г. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml
5. Курбалия, Й. Управление Интернетом / Координационный центр национального домена сети Интернет. М., 2010. (с. 11).
6. Червяцова А. О. Свобода вираження поглядів та Інтернет. Аналіз практики Європейського суду з прав людини. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна № 1106. Серія «ПРАВО». Випуск № 17, 2014 р., (с. 44).

NATURE AND SCOPE OF NUCLEAR DISARMAMENT OBLIGATIONS UNDER INTERNATIONAL LAW

The conventional understanding of the term "*disarmament*" implies "all efforts to limit, reduce, or control the implements of war" [1]. The UN and its subsidiary agencies employ the term literally as "the reduction or abolition of armaments".

The nature of nuclear disarmament obligations is the subject of ongoing debate in diplomatic and academic circles. Professor *H. Almond* states that obligations "have **legally binding character**" under *The Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT)* [2]. This idea is reflected in Resolution 1653 of the UN, and supported in the Statement of the President of the UN Security Council. On the opposite side, *David Corwin* observes that "no treaty explicitly addresses the legality of nuclear weapons" [3]. Some scholars even question the obligation itself since there is no direct prohibition of nuclear weapons under international law, by referring to the *Nicaragua case*: "In international law there are no rules, by treaty or otherwise, whereby the level of armaments of a sovereign State can be limited", and the *Lotus case*: "restrictions upon the independence of states cannot be presumed".

The ICJ in the Advisory Opinion of 1996 is divided between the *contextualists* (legal force of obligations is ambiguous), and *prohibitionists* (binding obligations under all circumstances). The argumentation of the latter is grounded on the "unique characteristics of nuclear weapons, and their destructive capacity", which is *sui generis*. There is also an alternative view "Instead of moving towards complete disarmament, a better option might than be to retain the right of some states to (temporarily) hold on to a very limited nuclear arsenal to prevent any state from acquiring a nuclear monopoly" [4].

The NPT is "the essential foundation of nuclear disarmament". It defines three pillars of nuclear weapons status – *non-proliferation*, *peaceful use*, and *nuclear disarmament*. *Article VI* creates binding nuclear disarmament obligations to the Parties "to pursue negotiations in good faith on effective measures relating to general and complete

* Студент 3 курсу відділення "Міжнародне право"
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Мицик В.В.

disarmament under strict and effective international control” [5]. The ICJ has adopted an expansive interpretation of Article VI in the *Advisory opinion of the ICJ on the legality of nuclear weapons*: “The legal import of that obligation goes beyond that of a mere obligation of conduct; it is an obligation to achieve a precise result – nuclear disarmament in all its aspects – by the pursuit of negotiations on the matter in good faith”. The President *Bedjaoui* stated that “obligation to negotiate in good faith and achieve the desired result has acquired a *customary character*”, although the Court does not address this issue explicitly [6]. The obligation itself lies in three areas - *cessation of nuclear arm race, nuclear disarmament* and a *treaty on general and complete disarmament* [7].

The cessation of the nuclear arms race. The arms race is defined as “competitive and cumulative proliferation or accretions of weapons”. This obligation can be fulfilled through the conclusion of *Strategic Arms Agreements* as encouraged in Article VII of the NPT with the final aim “to assure the total absence of nuclear weapons in their respective territories”. The examples of such treaties are: SALT I; SALT II; INF agreement; START I Treaty; START II Treaty, and New Start Treaty. The Regional treaties - the Latin American denuclearization treaty, the Treaty of Rarotonga, the Bangkok Treaty, the Treaty of Pelindaba, the Treaty of Semipalatinsk provide for complete nuclear disarmament on the territories.

Nuclear Disarmament. This obligation is rather ambiguous, no measure of complete nuclear disarmament has been achieved. Nevertheless, the most important of the recent initiatives are the 13 practical steps agreed upon at the 2000 NPT Review Conference which include “the necessity to establish an appropriate subsidiary body with a mandate to deal with nuclear disarmament” (IV), commitment to “the principle of the irreversibility to apply to nuclear disarmament” (V) [8].

Treaty on General and Complete Disarmament (GCD) under strict and effective control. “The virtue of the idea of GCD is that it may serve as an idealistic target which helps to preserve the momentum and vigor of disarmament negotiations” [9].

There is no ICJ practice specifically concerning nuclear disarmament. Although the issue was partially addressed in the *Nuclear Tests Cases (New Zealand v. France; Australia v. France)* [10]. The practice of the national courts provides a remarkable case *Shimoda v.*

the State of the Tokyo District Court, in which it concluded that the bombings of Hiroshima and Nagasaki by the US violated international law [11].

Disarmament obligations of the nuclear-weapon states (NWS) remain contested, and challenging to enforce, since the NPT “does not require any particular party as to how its provisions should be structured and formulated”. [12] The only attempt to address the violation of the disarmament obligations judicially was made in 2014 by *Marshall Islands in a lawsuit against the NWS* [13]. The violation of the NPT happened in the case of *Iraq* which “has been in material breach of its disarmament obligations”, and *Iran*, acting incompatible with its obligations by developing nuclear program. Pakistan, India, and Israel also have nuclear programs, not being Parties to the NPT, while North Korea opted out of it in 2003.

Conclusions

Nuclear disarmament obligations are ***legally binding*** under international law, as stated in ***Article VI of the NPT***, and interpreted by the ICJ in the Advisory Opinion concerning Article VI. The ***customary nature*** of the obligations remains disputable, since the ICJ refused to address the issue directly (Advisory opinion, par. 64). The obligations may be interpreted in three dimensions - ***cessation of nuclear arm race, nuclear disarmament*** and a ***treaty on general and complete disarmament*** and shall be fulfilled by conducting negotiations and concluding treaties for the total elimination of nuclear weapons as stated in ***Article VII of the NPT***. The enforcement mechanism being generally ambiguous, the Security Council of the UN has power to impose sanctions against Parties non-complaint with the NPT (the case of Iraq, Iran, and North Korea). The ***practice of the ICJ*** concerning the issue is not sufficient, Advisory Opinion being the only judicial interpretation of the obligation.

Literature

1. Convention (II) with Respect to the Laws and Customs of War on Land. The Hague, 29 July 1899. Article 1.
2. Harry H. Almond, Jr. Nuclear Weapons, Nuclear Strategy and Law. 15 Denv. J. IL & Pol’y 283 (1986-1987)

3. David M. Corwin, *The Legality of Nuclear Arms Under International Law*, 5 *Dick. J. Int'l L.* 271 (1987).
4. Sidney Drell & James Goodby, "The Reality: A Goal of a World Without nuclear weapons is Essential" (2008), *The Washington Quarterly* 31(3), pp. 23-32, at 29.
5. The Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT), Article VI.
6. Declaration of President Bedjaoui, para. 23, *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons*, [1996] ICJ Rep 226.
7. M.I. Shaker *The evolving international regime of nuclear non-proliferation* (Volume 321). Boston, 2007. Chapter V, at 141.
8. Daniel H. Joyner. *Interpreting the Nuclear Non-Proliferation Treaty*. Oxford University Press 2011, at 103.
9. M.I. Shaker *The evolving international regime of nuclear non-proliferation* (Volume 321). Boston, 2007. Chapter V, at 155.
10. *Nuclear Tests Case (New Zealand v. France)*, 1974 I.C.J. 457 (Dec. 20) *Nuclear Tests Case (New Zealand v. France)*, 1974 I.C.J. 253 (Dec. 20)
11. *Shimoda v. the State*, Tokyo District Court, Dec. 7, 1963, pp. 234-247.
12. ICJ, *Marshall Islands v. United Kingdom case*. Judge Robinson, Dissenting Opinion.
13. Michael J. Matheson "The Opinions of the International Court of Justice on the Threat or Use of Nuclear Weapons". 91 *Am. J. Int'l L.* 417 1997, at 434.

ДО ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ КИТАЮ

Істотним недоліком дослідження історії МП є підхід до її вивчення з європоцентристських позицій. Протягом досить тривалого часу навіть у наукових творах з МП (що відобразилось потім і в міжнародно-правових актах) народи поділялись на цивілізовані, варварські і первісні. Народам, які не підпадали під рамки «цивілізованих», в існуванні МП було відмовлено. Такий підхід нерідко проявляється в міжнародній практиці і сьогодні, що є неприпустимо, адже європоцентризм ігнорує міжнародно-правові досягнення інших регіонів та цивілізацій, зокрема погляди китайських науковців на МП. Крім того, проблема дослідження китайської доктрини МП полягає у тому, що теоретичні обґрунтування аспектів МП китайськими спеціалістами часто оцінюються за європейськими параметрами, що нерідко призводить до хибних висновків про те, що створення інститутів МП належить тільки Європі.

Незважаючи на те, що традиційна для Китаю концепція права, у тому числі міжнародного, дещо відрізняється від західної, аналіз міжнародних правовідносин показує, що розвиток інститутів МП у даному регіоні відбувався цілком самостійно, що дозволяє виокремити китайську регіональну підсистему МП. Так, у Стародавньому Китаї існували норми щодо обміну посольствами, міжнародних договорів, визнання інших держав, принципу взаємності, обміну подарунками, регулювання застосування сили тощо.

Процес трансформації стародавнього МП Китаю в середньовіччя в основному полягав у пристосуванні офіційної доктрини «Світоупоряджувальної монархії» до нових умов. Вплив «периферії» на здійснення доктрини змушував Китай постійно її модернізувати, доки не утвердилися три основні міжнародно-правові підходи: 1) з країнами, які входили в сферу поширення китайської культури і поділяли її панувала офіційна доктрина «Світоупоряджувальної монархії», і їй відповідала міжнародно-

²⁸ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Міжнародне право» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к. ю. н., доц. Забара І.М.

правова практика; 2) з країнами півночі і північного заходу, з якими сам Китай був зацікавлений розвивати відносини, але котрі чинили опір цьому і не визнавали його доктрини, вона не діяла в офіційних відносинах, але як доктрина не відкидалась; 3) з країнами, з якими Китай не мав інтересу підтримувати відносини і які не визнавали його доктрину, вона не застосовувалася. Китай порівняно з іншими регіонами найдовше підтримував норми стародавнього МП, а їх зміні чинив опір [3, с. 22]. Прихід європейців у китайський регіон ознаменувався спадом інтересу до китайської міжнародно-правової думки, що призвело до невивченості її середньовічного етапу і в сучасній науці [1, с. 196].

Зародження сучасного етапу розвитку міжнародно-правової думки Китаю та становлення МП в якості навчальної дисципліни пов'язують з іменем американця В.А.П. Мартіна, який став першим професором МП у Китаї. Саме він увів поняття «万国公法» («публічне право усіх націй») у Китаї [7, с. 130]. За його концепцією, Китай у своїй історії знав дві системи МП: традиційне (китайське) і сучасне МП (європейське). Заслуга В. Мартіна полягає в тому, що він був одним із перших дослідників цієї галузі, за яким пішли інші, що призвело до утвердження проблематики «китайського варіанту» пояснення зародження МП, як актуальної для науки МП. Проте це була своєрідна ілюстрація можливості застосування європейської ідеології МП на китайському ґрунті. Автори прагнули знайти аналог норми чи інституту в китайській історії МП і описати у відповідності з європейським розумінням МП [2 с. 117].

Саме у такому аспекті наука МП розвивалася у Китаї до 1949 р. З моменту утворення КНР представники китайської доктрини МП зосередили свою увагу на дослідженні наступних питань: визнання Китаю як суб'єкта МП та встановлення дипломатичних відносин з іншими державами, право МО, зокрема питання представництва КНР в ООН («школа повноважень», «школа членства»), міжнародне морське право (участь делегації КНР на I Конференції ООН з морського права 1958 р.) тощо. Серед основних принципів МП китайські автори виділяли принцип мирного співіснування та соціалістичного інтернаціоналізму, які намагалися розповсюдити на всі не-соціалістичні країни, а МП розуміли в якості інструмента зовнішньої політики, від-

ношення до якого має будуватися виходячи з міркувань вигідності чи не вигідності для реалізації конкретних завдань політики [5, с. 6, 18-19].

На цей період також припадає активна дискусія юристів КНР 1958 р. про наявність трьох систем МП: 1) капіталістичне; 2) соціалістичне; 3) загальне МП (в основі Статуту ООН). На думку Ху Вень Чжи, загальне МП регулює відносини між соціалістичними та капіталістичними країнами, є результатом боротьби і співробітництва двох систем і слугує їх мирному співіснуванню [4, с. 547]. Після загострення радянсько-китайських відносин, китайська доктрина МП ділить МП на наступні системи: 1) загальне, що засновується на мирному співіснуванні держав з різним економічним і суспільним ладом; 2) соціалістичне; 3) капіталістичне (західне); 4) радянське МП, яке, на думку китайських юристів, є реакційним та орієнтованим на *status quo*, тоді як істинне МП, що захищається Китаєм, має бути прогресивним та враховувати інтереси країн, що розвиваються [6, с. 368].

Про такий жвавий розвиток науки МП можна говорити до початку «культурної революції». Після 1966 р. будь-які свідчення про вивчення МП відсутні. У цей період не з'явилося жодної монографії чи навіть окремої статті, присвяченої МП, за винятком окремих посилань на норми МП у виступах керівників держави [5, с. 15]. Інтерес до МП в Китаї відновився у 1971 р. у зв'язку з необхідністю захисту своєї позиції в ООН та підтримується досі. З кожним роком зростає кількість наукової літератури, засновуються нові наукові інститути для дослідження галузі, відбувається приєднання Китаю до різних МО. На сьогодні МП у поглядах китайських фахівців є не системою строгих норм, що врегульовують відносини між державами, а швидше системою компромісів і угод, які постійно пристосовуються до національних потреб та інтересів. Такий метод тлумачення МП робить його доволі гнучким, щоб використовувати у якості інструменту посилення китайських державних інтересів на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Буткевич О.В. Міжнародне право середніх віків: монографія – К.: Видавництво Гуманітарної Літератури, 2008. – 672 с.
2. Буткевич О.В. Теоретичні аспекти походження і становлення міжнародного права: монографія – К.: Україна, 2003. – 800 с.

3. Буткевич О.В. Теорія і практика докласичного міжнародного права: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2009. – 40 с.
4. Градов Ю.Н. Дискуссия юристов КНР о современной теории международного права (по страницам журнала «法学», Шанхай, 1958, №3) // Советский ежегодник международного права. – 1958. – С.544-548.
5. Гусев Ю.А. Критика международно-правовой позиции КНР по некоторым актуальным проблемам современности: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.10 / МГИМО. – Москва, 1974. – 33 с.
6. Мережко А.А. История международно-правовых учений. – К.: Таксон, 2006. – 492 с.
7. Pasha L. Hsieh. The Discipline of International Law in Republican China and Contemporary Taiwan // Washington University Global Studies Law Review. – Volume 14. – Issue 1. – 2015. – P. 87-129.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕЛІКТОЗДАТНОСТІ ОБ'ЄКТІВ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

Зважаючи на стрімкий інноваційно-технологічний розвиток світу, наразі, на жаль, ми маємо констатувати відсутність правової визначеності щодо регулювання відносин, спродукованих таким розвитком, та їх наслідків.

В даній статті ми зупинимося саме на труднощах, що вже сьогодні виникають під час визначення відповідальності за дії чи бездіяльність об'єктів зі штучним інтелектом (далі - ШІ).

На нашу думку, проблема визначення відповідальності об'єктів зі ШІ залежить від ступеню автономності таких об'єктів і наявності в них можливості навчатися та отримувати знання безпосередньо із середовища, в якому такі об'єкти функціонують. З цього, зокрема, випливає наступне пропорційне співвідношення: що більш автономним є об'єкт зі ШІ, то менший ступінь вірогідності відповідальності інших осіб за його дії чи бездіяльність.

Таким чином, якщо об'єкт зі ШІ не можна назвати автономним, то коло відповідальних осіб звужується до розробника такого об'єкта, виробника, дистриб'ютера, власника, користувача, особи, що втрутилася у функціонування такого об'єкта, тощо. Окрім доволі великого кола осіб, які потенційно могли б бути відповідальними, тут виникає інша проблема, в доктрині відома як «проблема вагонетки» (англ. – Trolley problem) [1]. Переформулюємо дану проблему відповідно до теми даної статті (на прикладі безпілотних автомобілей зі ШІ). Як буде запрограмований автомобіль з самого початку: на рятування пасажирів чи інших осіб, і як це в свою чергу буде корелювати з питаннями визначення відповідальності.

²⁹ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Міжнародне право» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Кисіль В.І.

Якщо ж об'єкт зі ШІ є автономним, розвивається у суспільстві та навколишньому середовищі, то тут постає питання, чи може такий об'єкт бути деліктоздатним, а, як наслідок, чи матиме він правосуб'єктність як таку.

На цей рахунок в Європейському Союзі (далі - ЄС) було прийнято Резолюцію Європейського парламенту від 16 лютого 2017 року з рекомендаціями для Комісії стосовно норм цивільного права про робототехніку, яка в додатках містить в тому числі Хартію робототехніки. Цікаво, що в даній Резолюції задля вирішення питання відповідальності пропонується наділити об'єктів зі ШІ, які є значною мірою автономними, правосуб'єктністю, позначивши це терміном «електронної особи» [2]. Окрім цього, уваги заслуговують наступні положення Резолюції, в яких підкреслюється необхідність:

- врахування законів робототехніки Айзека Азімова;
- надання визначення поняттям «кіберфізичні системи», «автономні системи», «розумні автономні роботи» та їх підкатегорії;
- створення спеціалізованого Агентства ЄС з робототехніки та ШІ;
- розробки процедури реєстрації роботів та створення реєстру роботів, який адмініструватиметься Агентством ЄС з робототехніки та ШІ, та сферою дії якого буде територія всього ЄС. Стосовно кожного робота в такому реєстрі має міститися інформація щодо компенсаційного фонду роботу, інформація про випадки щодо обмеження відповідальності у разі нанесення шкоди майну, про осіб, які формують фонд, та їх функції, а також будь-яка інша інформація, яка може бути необхідною;
- створення загального компенсаційного фонду для всіх розумних автономних роботів або ж окремих компенсаційних фондів для кожної категорії роботів, визначивши при цьому джерела та шляхи формування такого фонду чи фондів (шляхом одноразового внеску при введенні робота в цивільний обіг чи шляхом періодичних внесків протягом часу роботи робота).

Однак варто зауважити, що дана Резолюція стосується саме цивільно-правової відповідальності, в той час як існують погляди, що така відповідальність, залежно від наслідків, має бути також криміналізована. В Російській Федерації наразі існує точка зору, що об'єкти зі ШІ мають розглядатися як джерела підвищеної небезпеки, відпо-

відальність за які має нести або власник, або виробник (залежно від типу об'єкта, ступеню небезпеки тощо) в наступних випадках:

- створення робота для скоєння правопорушень та злочинів;
- вимкнення функції, що блокує можливість нанесення шкоди людині;
- створення робота, в якого немає такого блоку з самого початку;
- конструювання робота без усвідомлення того, що він може бути використаний для нанесення шкоди людині.

Аллен Вуд, американський філософ та професор Індіанського університету вважає, що криміналізованою має бути відповідальність за смерть та нанесення шкоди, викликані втручанням у налаштування об'єкта зі ШІ [1].

Окрім цього, існує пропозиція вбудувати у такі об'єкти зі ШІ (як-то, роботи-лікарі), дії або бездіяльність яких можуть бути небезпечними та мати серйозні наслідки, чорні ящики задля можливості встановлення причин певних випадків та відслідковування операцій і дій, здійснюваних таким об'єктом [3; 77].

Отже, беручи до уваги вищезазначене, можна сказати, що основним при визначенні відповідальності об'єктів зі ШІ є автономність останніх. Якщо дії об'єкта зі ШІ цілком визначені його початковим програмуванням, то мова буде йти про визначення відповідальності серед кола осіб, до яких сам об'єкт зі ШІ не буде входити. Якщо об'єкт зі ШІ є автономним, то останнім часом в доктрині і на практиці все частіше висуваються пропозиції наділити такі об'єкти правосуб'єктністю, як наслідок і деліктоздатністю. Лише після вирішення цього основоположного питання вже можна буде говорити про визначення цивільної та кримінальної відповідальності як для першого, так і другого випадків залежно від суб'єктного складу.

Список використаних джерел:

1. Nyholm S. The Ethics of Accident-Algorithms for Self-Driving Cars: an Applied Trolley Problem? [Електронний ресурс] / S. Nyholm, J. Smids // Springer Netherlands. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.1007/s10677-016-9745-2>.

2. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103(INL)) [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN>.
3. Rosen J. Surgical Robotics: Systems Applications and Visions / J. Rosen, B. Hannaford, R. M. Satava. – New York: Springer, 2011. – 818 с.

СЕМПЛ ЯК ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Семпл (з [англ.](#) sample)- невеликий за тривалістю оцифрований музичний фрагмент, трек, із джерела оригінального твору, як-то аудіо-уривку із музичної композиції або відеофільму. Семпл є об'єктом авторського права, оскільки є частиною твору, що є результатом творчої діяльності, виражений в об'єктивній формі і може використовуватися самостійно. Як об'єкт авторського права семпл охороняється законом України «Про авторське право і суміжні права» (ст.8) (далі-Закон) та низкою міжнародних актів, стороною яких є Україна, зокрема Бернською Конвенцією (ст. 3-14) [1], [4, с. 118-120]. Відповідно до Закону для того, щоб твір вважається похідним, він повинен бути переробленим, тобто на основі оригіналу створено унікальний твір, який за своєю суттю не може бути ідентичним з оригіналом. Семпл- свого роду цитування з відео- або аудіо- твору і як будь-яке цитування літературних творів він підлягає правовій регламентації, зокрема це використання як цитати не всього твору, а його частини, а також зазначення автора цитованого твору (ст.21, 25 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 10 Бернської конвенції) [1], [3]. Також важливим фактором щодо дотримання авторських прав у цьому відношенні є мета використання цитованого твору: 1) для наукових, навчальних або інформаційних цілей; 2) для комерційних цілей. [4, с.225-228,238-240]. У першому випадку не вимагається отримання згоди автора оригінального твору семпл якого буде використано, а також виплати винагороди даному автору, тобто ми говоримо про вільне використання такого, але за умови обов'язкового посилання на автора оригіналу твору. У другому випадку використання семплу у комерційних цілях, як то випуск музичних синглів, фільмів, комп'ютерних ігор, вимагає отримання згоди автора оригінального твору на використання фрагменту його твору з дотриманням як майнових (винагорода за таке використання), так і немайнових (право авторства та право на ім'я) автора оригінального твору(ст.14-15 Закону) [4, с.158-161, 165-169]. За порушення авторського права, зокрема щодо непра-

³⁰Студентка 4 курсу відділення «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Наукові керівники: д.ю.н., проф. Довгерт А.С., к.ю.н., доц. Криволапов Б.М.

вмірного використання семплу, передбачена цивільно-правова відповідальність (ст. 33 ЗУ«Про авторське право і суміжні права», ст. 431, 342 ЦКУ) [2], [3], [4, с.240]. За останній час кількість позовів щодо незаконного використання семплів, зокрема у музичній сфері, достатньо зростає. Найбільша кількість позовів щодо порушення авторських прав спостерігається саме у США. Так, американський виконавець блюзу Сіл Джонсон уже неодноразово виграв судові справи у американських та британських виконавців щодо незаконного використання його семплів у їхній творчості. В останній справі ініційованій Сілом Джонсом проти Кані Веста та Джей-Зі щодо використання фрагменту його композиції «Different Strokes» у записі їхнього треку «The Joy». Аргументом Джонсона було те, що його ніхто не повідомив про використання фрагмента із його пісні, а також ніяким чином не було вказано авторство цього уривка, тобто мало місце порушення авторських прав. У 2012 році сторони уклали мирову угоду. [5] Доволі цікавою для дослідження є практика судів Німеччини щодо захисту авторських прав на семпл. Так, у справі «Kraftwerk проти Пельхам» порушувалося питання щодо незаконного використання семплу тривалістю у дві секунди із пісні німецького електро-поп гурту Kraftwerk продюсером німецької співачки Сабріни Сетлуром Мосесом Пелхамом. Семлом слугувала коротка барабанна партія із пісні групи Kraftwerk «Metal On Metal» 1977 року, яку Сетлур повторила у своїй пісні «Nur mir» у 1997 році. Свій позов Kraftwerk аргументували тим, що використання аудіо-відрізку з їхньої оригінальної пісні відбулося без їхнього повідомлення та отримання дозволу на таке використання. У 2012 році Федеральний суд Німеччини прийняв рішення, що пісню співачки Сетлур не можна використовувати, погодившись із позицією позивача-музиканта гурту «Kraftwerk», Ральфа Хютгера, щодо порушення авторських прав у використанні семплу з пісні «Metal On Metal». У 2016 році Конституційний суд Німеччини виніс рішення на користь виконавиці хіп-хопу Сабріни Сетлур, вказавши, що таке цитування з музичного твору було можливим згідно правового принципу «свободи творчості», і зокрема, що використання семплу не здійснило суттєвої шкоди діяльності гурту. Суд у своєму рішенні зазначив, що у даній справі «принцип «свободи творчості» переважив над здійсненим впливом» [6]. Проте питання щодо визначення меж принципу «свободи творчості» та порушення авторських прав досі залишається дискусійним. Так, у 2017 році Верховний Федеральний суд Ні-

меччини піддав сумніву дане рішення і взагалі компетенцію конституційних суддів по даній справі, направивши її на розгляд в Європейський суд справедливості щодо визначення межі «свободи творчості» та порушення авторських прав згідно з європейським авторським правом [7]. Щодо судової практики в Україні, то подібних позовів відносно порушення авторських прав як наслідку незаконного використання фрагменту їхнього твору – немає, хоча на практиці представники українського шоу-бізнесу у своїх інтерв'ю не раз наголошували про існування таких порушень в Україні.

Отже, можна зробити наступні висновки щодо природи семплу та законних підстав його використання з огляду на світову практику щодо подальшого вдосконалення інституту охорони авторського права в Україні:

1. Семпл є об'єктом авторського права, оскільки є частиною твору, що є результатом творчої діяльності, виражений в об'єктивній формі і може використовуватися самостійно.

2. Використання семплу з оригінального твору супроводжується дотриманням немайнових та майнових прав автора оригіналу.

3. Семпл охороняється авторським правом. Незаконне використання семплу призводить до цивільно-правової відповідальності.

4. Подальше вдосконалення авторського права в Україні потребує законодавчого визначення семплу, умов його використання, дотримання, а також охорони прав автора оригінала твору

Список літератури:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.93 р. // ВВР України. – 1994. – № 13- ст. 8,14,15, 21, 25,33.
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - № 40-44- ст. 431, 342.

3. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів // Міжнародний документ від 24.07.1971; Приєднання від 31.05.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv> - ст. 3-14.
4. Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. — с. 118-120, 126-131, 158-161, 165-169, 225-228, 238-240.
5. Kanye West and Jay-Z Settle Syl Johnson Lawsuit [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.rollingstone.com/music/news/kanye-west-and-jay-z-settle-syl-johnson-lawsuit-20120312>
6. Спор о двух секундах: можно ли считать семплирование плагиатом? [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.dw.com/ru/>
7. Das bedeutet das Sampling-Urteil [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.spiegel.de/kultur/musik/pelham-vs-kraftwerk-das-bedeutet-das-sampling-urteil-a-1094996.html>

ГАРАНТІЇ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Під гарантіями захисту іноземних інвестицій зазвичай розуміють закріплені в національному законодавстві або міжнародних угодах зобов'язання держави - реципієнта капіталу перед іноземними інвесторами по створення безпечного режиму інвестування [1].

Відзначимо, що основні гарантії правового захисту діяльності іноземних інвесторів на території тієї чи іншої держави, як правило, базуються на положеннях:

- національного законодавства, яке регулює відносини, пов'язані з іноземними інвестиціями
- міжнародних правових актів
- двосторонніх угод про заохочення і взаємний захист капіталовкладень

Аналіз відповідних правових актів, що регулюють інвестиційні відносини, показав, що до основних правових гарантій захисту іноземних інвестицій слід відносити такі:

1) так звана захисне або «парасолькове» застереження (umbrella clause), яка має на увазі під собою принцип обов'язковості виконання прийнятих на себе зобов'язань відповідно до укладених інвестиційних договорів

2) правова гарантія, що передбачає належне забезпечення реалізації механізму вирішення спорів між іноземними інвесторами та державою.

3) гарантія від несприятливої зміни законодавства (стабілізаційне застереження - Grandfather clause), що передбачає встановлення певного терміну, протягом якого діє заборона на законодавчу зміну умов інвестування..

4) гарантії компенсації при націоналізації майна інвестора не викликають сумніву, однак суперечки викликає питання про обсяг компенсації.

³¹ студент 4 курсу відділення «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: д.ю.н., доц. Виговський О.І.

5) гарантії недискримінації [2].

Міжнародні договори, які містять положення про гарантування інвестицій:

- Вашингтонська конвенція, що встановлює порядок врегулювання інвестиційних спорів між державами та громадянами інших держав

- Сеульська конвенція присвячена регулюванню діяльності Багатостороннього агентства з гарантій інвестицій (БАГІ), яке надає іноземним інвесторам на території країн, що розвиваються, гарантії від некомерційних ризиків [3].

- Договір до Енергетичної Хартії, учасниками якого є близько 50 країн, містить положення щодо заохочення та захисту інвестицій в енергетичному секторі.

- Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID, Вашингтон) може розглядати інвестиційні спори, що виникли між державами – учасниками Конвенції і фізичними та юридичними особами інших держав-учасниць. Учасником цієї конвенції також є Україна.

- Міжнародних звичай. Найбільш важливих звичаїв у сфері регулювання транскордонних інвестицій можна віднести неприпустимість вилучення державою власності інвестора без виплати справедливої компенсації [4].

Двосторонні договори, які гарантують захист інвестицій;

Більшість інвестиційних угод передбачають застосування п'ятих основних стандартів у сфері регулювання інвестиційної діяльності, а саме:

- справедливе та рівне ставлення до інвесторів та інвестицій;
- захист та безпека інвестицій та інвесторів;
- недискримінація;
- національний режим;
- режим найбільшого сприяння [1].

Також досить часто угоди про захист інвестицій містять положення про доарбітражне врегулювання спору, що означає врегулювання шляхом проведення переговорів і консультацій.

Більшість інвестиційних угод також передбачає, що у випадку втрат, зумовлених війною, революцією, надзвичайними обставинами, громадянськими заворушеннями, іноземним інвесторам гарантується не менш сприятливий режим реституції, відшкодування та компенсації таких втрат, ніж той, який надається національним інвесторам або інвесторам із третіх країн.

Також в двусторонніх договорах містяться положення, що регулюють порядок розрахунків (transfer clauses). Як правило, всі інвестиційні угоди містять положення про гарантії інвесторам щодо свободи розрахунків, пов'язаних з інвестиціями.

Експропріація (expropriation). Відповідно до загальноновизнаних міжнародно-правових норм двосторонні інвестиційні угоди містять положення, які в цілому прямо забороняють експропріацію інвестицій, але при цьому чітко визначають умови, за яких така експропріація можлива.

Врегулювання суперечок між сторонами угоди. Як правило, двосторонні інвестиційні угоди передбачають процедуру розв'язання суперечок між сторонами [2].

Висновок: Аналізуючи усе вищезазначене, можна зробити висновок про те, що інститут надання гарантій захисту іноземних інвестицій є одним з найважливіших інститутів міжнародного інвестиційного права, покликаний забезпечити належний інвестиційний режим відповідно до норм національного законодавства та міжнародних договорів в сфері іноземних інвестицій.

З огляду на потребу нашої держави в залученні міжнародних інвестицій, особливу увагу варто приділити наданню всіх вищезгаданих гарантій захисту інвестицій задля поліпшенню репутації України як стабільної та правової держави.

Список використаної літератури:

1. Шевчук Д. А. Международное частное право: учебное пособие / Д. А. Шевчук. — М.: Эксмо, 2009. — 272с.
2. Алексеенко А.П. Транковская Е.Д. Основные правовые гарантии защиты иностранных инвестиций в международном праве / А.П. Алексеенко, Е.Д. Транковская // Территория новых возможностей. Вестник Владивостокского государственного университета экономики и сервиса. - 2015. - N.2. - С. 80-87
3. Николаєнко В. Захист інвестицій: державні та міжнародні гарантії [Електронний ресурс] / В. Николаєнко // Юрист і закон. — 2016. — Випуск 36. — Режим доступу: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009596
4. Кушнир И. В. Инвестиции [Електронний ресурс] / И. В. Кушнир. — Режим доступу: <http://be5.biz/ekonomika/i002/index.html>

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО ОБІГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

У зв'язку з динамічними процесами глобалізації, що відбуваються на ринку капіталів, зростає об'єм транскордонних операцій з цінними паперами.

Складний характер правової природи цінних паперів та правовий вакуум у цій сфері, характерний для законодавства пострадянських країн та переважної більшості іноземних держав, породжують проблеми вирішення колізій у сфері транскордонного обігу цінних паперів. Неоднозначне регулювання колізійних питань у сфері транскордонного обігу цінних паперів пояснюється різним баченням законодавців на саме поняття «цінні папери», а також тим, що всі цінні папери є «двоєкими» [1]. Ця двоєкість виражається в можливості класифікації цінного папера як речі чи як сукупності майнових прав.

Традиційним для міжнародного речового права є колізійний принцип *lex rei sitae*. Якщо цінний папір беззаперечно зараховувати до категорії рухомих речей, то його правовий режим має визначатися на загальних засадах колізійно-правового регулювання рухомих речей [2]. Проте сфера застосування цього принципу для цінних паперів буде мати вужчий характер, ніж для інших видів майна, оскільки ми не можемо утотожнювати сертифікат цінного папера із самим цінним папером. Окрім цього, цінні папери можуть знаходитися не лише у безпосередньому володінні. На відміну від безпосереднього володіння при опосередкованому між емітентом цінних паперів і інвестором можуть бути один чи кілька посередників (зазвичай депозитарії) [3]. У такому випадку найбільшого розповсюдження набуло правило визначення права, яке буде застосовуватися, за місцезнаходженням прямого посередника (*Place of Relative Intermediary Approach — PRIMA*) [4], яке було закріплене в Гаазькій конвенції про цінні папери 2006 р.

³² студентка 4 курсу відділення «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.

Науковий керівник: д.ю.н., доц. Виговський О.І.

У доктрині та законодавчій практиці зарубіжних країн формулювалися такі колізійні прив'язки для визначення речово-правового режиму емісійного цінного папера:

- закон "національності" емітента цінного папера (*lex societatis*);
- закон місцезнаходження реєстродержателя, що здійснює ведення реєстру власників іменних цінних паперів, у випадку з іменним цінним папером (таку колізійну прив'язку прийнято іменувати *lex registrationis*);
- закон місцезнаходження сертифіката цінного папера, у випадку з цінними паперами на пред'явника та ордерними цінними паперами (таку колізійну прив'язку прийнято іменувати *lex cartae sitae*);
- закон місця реєстрації випуску (емісії) цінних паперів;
- закон місцезнаходження зберігача (депозитарію), що здійснює облік прав на бездокументарні цінні папери даного випуску; закон місця обігу цінних паперів (місця знаходження організатора торгівлі чи позабіржової торговельно-інформаційної системи, де цінні папери даного випуску пройшли лістинг);
- зобов'язальний статут правочину (*lex causae*), предметом якого виступає цінний папір;
- особистий закон власника цінного папера (*lex personalis* фізичної особи чи *lex societatis* юридичної особи) [2].

В процесі транскордонного обігу паперів виникає ряд колізійних питань щодо розміщення цінних паперів на іноземних фондових ринках. Основні труднощі обумовлені неспроможністю виробити диференційований підхід до вирішення цих питань, оскільки, з юридичної точки зору, розміщення цінних паперів являє собою поєднання приватноправових та публічно-правових елементів [5]. Вихідним правилом щодо регулювання здійснення випуску та розміщення цінних паперів має бути застосування закону держави, де здійснюються такі випуск та розміщення [5].

Водночас у правочинах з цінними паперами, що здійснюється в транскордонному вимірі, може бути застосований принцип автономії волі. Сторони *expressis verbis* обирають правопорядок відносно всього або частини правочину. При цьому вибір не обмежується лише колом тих юрисдикцій, з якими правочин має зв'язок. Водночас може виникнути проблема з визнанням судом цієї юрисдикції. Держава залишає за

собою право самостійно встановлювати законодавчими актами випадки, в яких сторонам може надаватися можливість вибору закону, що застосовується [7]. Обмежувати цю можливість можуть імперативні норми, спираючись на які суд може не визнати вибір сторін. Колізійність виникає також в неоднаковому рівні нормативного забезпечення регулювання в цій сфері. Цей факт породжує випадки, коли суд не визнає вибір сторін, обґрунтовуючи це тим, що сторони свідомо підпорядковують правочин праву держави з мінімальним регулюваннм обігу цінних паперів.

Одним із шляхів подолання існуючих колізійних питань у сфері транскордонного обігу цінних паперів може стати гармонізація національних законодавств у цій сфері. Найбільш істотні кроки у цьому напрямку були здійснені на регіональному рівні [5]. Зокрема серед найважливіших у цій сфері можна назвати Директиву 2003/6/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 28 січня 2003 р. про інсайдерські правочини та маніпулювання ринком, Директиву ЄС про ринки фінансових інструментів. Важливою у цій сфері є Угода про співробітництво держав-членів ЄврАзЄс на ринку цінних паперів 2004 р. Варто згадати також Гаазьку конвенцію про цінні папери 2006 р. Уніфікація норм у сфері транскордонного обігу цінних паперів вперше почала розроблятися в рамках УНІДРУА і в 2009 році була прийнята Конвенція УНІДРУА про цінні папери 2009 року.

Транскордонний обіг цінних паперів набирає все більших обертів завдяки сучасним глобалізаційним процесам. Саме тому важливо розробити в національному законодавстві систему колізійних норм, які будуть застосовуватися в даній сфері та доповнити ними Закон України «Про міжнародне приватне право», а також і надалі проводити як на регіональному так і на світовому рівні гармонізацію національних законодавств у цій сфері.

Список використаної літератури:

Пузырева Е. Н. Основные подходы к коллизионному регулированию трансграничного оборота акций [Текст] /Е. Н. Пузырева. //Пробелы в российском законодательстве. — 2012. — № 1. — С. 70 - 74.

2. Міжнародне приватне право: підручник / [А. С. Довгерт, В. І. Кисіль, О. М. Бірюков та ін.]; за ред. А. С. Довгерта, В. І. Кисіля; К.: [Алерта]: Правова єдність, 2014. — 655 с.

3. Видзяйло Ю.А. Коллизионно-правовое регулирование ценных бумаг [Електронний ресурс] / Ю.А. Видзяйло. — Режим доступу: <http://projects.fa.ru/MMFF2012/data/s1/Vidzyayilo.pdf>

4. Ерпылева Н.Ю. Международное частное право: підручник / Н. Ю. Ерпылева. — М.: Высшая Школа Экономики (ВШЭ), 2015. — 1020 с.

5. Виговський О. І. Інститут цінних паперів у міжнародному приватному праві: монографія / О. І. Виговський. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. — 448 с.

6. Кисіль В. І. Механізми колізійного регулювання в сучасному міжнародному приватному праві: Дис...д-ра юрид. наук / В. І. Кисіль; Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. — К., 2001. — 396 с.

ПАТЕНТНЕ РЕЙДЕРСТВО У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ США ТА УКРАЇНИ)

Патентне рейдерство (інша назва - «патентний тролінг») на сьогодні є доволі поширеним явищем, що негативно впливає на конкурентоздатність добросовісних суб'єктів підприємницької діяльності, створюючи перешкоди для розвитку міжнародного бізнесу і торгівлі об'єктами інтелектуальної власності, а також стримуючи інноваційну діяльність та наукові дослідження.

Ця проблема є актуальною, оскільки законодавства майже усіх країн не містять чітко визначеної регламентації цієї недобросовісної практики, або ж мають прогалини, що дозволяють певним особам зловживати правами патентовласників заради фінансової вигоди. Завдяки порівняльному аналізу зарубіжних та національних публікацій, законодавства та судової практики щодо патентування об'єктів інтелектуальної власності в міжнародному праві інтелектуальної власності (на прикладі США та України) визначено основні характерні особливості патентного рейдерства, а також запропоновано практичні рекомендації для протидії виникненню випадків «патентного тролінгу» в Україні.

Більшість фахівців під поняттям «патентний тролінг» розуміють зловживання певними особами правами інтелектуальної власності з метою отримання прибутку. Вперше воно виникло в США, коли «патентними троями» (англ. patent troll) почали називати фірми, що безпосередньо не займалися виробництвом, а лише скуповували патенти й ініціювали судові процеси з вимогою заборони виробництва і сплати роялті [1, с.260]. Ці фірми подавали низку позовів проти компаній (або навіть вели агресивне патентне переслідування), які використовували певні технології, дизайн, продукт тощо, патентами на які вони володіли. Не маючи статусу винахідника чи виробника, такі «патентні холдинги» реалізовували виключне право заборони використання запатентованого об'єкту без їхнього дозволу. Виключне (ексклюзивне) право винахідника

³³ Студентка 4 курсу відділення «Міжнародне право»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Криволапов Б.М.

на свій винахід (на визначений строк), що означає обов'язкове отримання дозволу (ліцензії) від винахідника для використання свого винаходу іншими суб'єктами, закріплено у Статті 1 Конституції Сполучених Штатів [2, с.2], що й дало поштовх розвитку подібної практики.

«Патентні тролі» користуються тим, що компанії, проти яких вони подали позов, не будуть витратити кошти на судові витрати, а просто виплатять винагороду за використання об'єкту патентування, оскільки це набагато дешевше. Вони можуть скуповувати невикористовувані («сплячі») патенти, чекаючи, що схожу технологію буде винайдено через декілька років [3, ст.25], або ж реєструвати патенти на вже відомі речі (було зареєстровано 6211 патентів на орало та плуг – тоді фірми вимагали від фермерів плату за використання цими знаряддями праці) [4]. Яскравим прикладом патентного рейдерства в США став позов компанії NTP Inc. проти компанії-виробника телефонів Blackberry, перша з яких Inc. володіла патентами, пов'язаними з надсиланням електронної пошти через безпроводні мережі, але не використовувала їх. Коли в кінці 90-тих років Research In Motion, виробник Blackberry, почав пропонувати такий сервіс, NTP подала проти нього позов і відсудила понад півмільярд доларів.

Варто також зазначити, що патентне рейдерство торкається як великих хай-тек компаній (таких як Apple, Samsung, Google, Microsoft), так і підприємств малого та середнього бізнесу, що є більш вразливими, адже їм набагато важче відстоювати свої права в суді.

Для того, щоб обмежити негативний вплив патентного рейдерства, у США прийнято The Leahy-Smith America Invents Act, положення якого є четвертою спробою реформування патентного законодавства Америки, що набули чинності у 2013 році. Ці положення направлені на те, щоб ускладнити процедуру отримання патенту, що передбачають можливість впливу третіх осіб на експертизу заявки, а також заборону подавати позов до групи відповідачів, якщо кожен з них окремо порушує патент.

Якщо говорити про патентне рейдерство в Україні, то воно має дещо інші особливості порівняно з США. Перш за все, мова йде про зловживання реєстрацією промислових зразків та корисних моделей, оскільки саме на ці два види об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) патенти видаються під особисту відповідальність заявника. Відповідно до статті 6 Закону України «Про охорону прав на промислові зраз-

ки» промисловий зразок відповідає умовам патентоспроможності, якщо він є новим, а новим він визнається, якщо сукупність його суттєвих ознак не стала загальнодоступною у світі до подання заявки [5]. Проте, новизна промислового зразка експертною установою не перевіряється, а сам патент видається за формальною експертизою (тобто враховується лише правильність оформлення заявки). Після отримання патенту власник має право внести свій ОПІВ до митного реєстру для охорони його в адміністративному порядку на митному кордоні [6]. Саме цим і користуються «тролі». Патентуючи найуживаніші речі (від вішаків для одягу до колб для фармацевтичної продукції), вони заносять їх до реєстру, створюючи цим перешкоди імпортерам таких самих товарів в Україну і вимагаючи від них виплати винагороди або пропонуючи укласти ліцензійну угоду. Таке шахрайство змушує добросовісних імпортерів йти на поступки та погоджуватися на висунуті вимоги.

Безперечно, єдиним шляхом бодай часткового вирішення проблеми патентного рейдерства в Україні є прийняття законодавчих змін, що стосувалися б:

- правової регламентації щодо зловживання правами інтелектуальної власності, а також відповідальності за таке зловживання;
- можливості впливу сторонніх осіб на отримання патенту на промислові зразки і корисні моделі (або на стадії подання заявки, або на стадії оскарження прав інтелектуальної власності на патенти);
- запровадження гарантій при внесенні ОПІВ до митного реєстру;
- можливості впровадження особистої відповідальності експертів патентного відомства та патентних повірених.

Список використаних джерел

1. Черниш Р. Ф. "Патентний тролінг" як передумова для загострення суспільно-політичної ситуації в державі та формування негативного іміджу України на міжнародній арені (за прикладом Житомирської області) / Р. Ф. Черниш, Б. Ю. Назарчук. // Часопис Київського університету права. – 2016. – №2. – С. 260–264
2. Goldberg P. Stumping Patent Trolls on the Bridge to Innovation / Phil Goldberg. // Progressive Policy Institute. – 2013. – С. 8–13.

3. Коросташова І. Патентний тролінг як прояв недобросовісної конкуренції: поняття, ознаки, причини / І.М. Коросташова. // Вісник АМСУ. Серія "Право". – 2015. – №1. – С. 23–28.
4. Лахути Н. Краткий гид по патентному троллингу / Н. Лахути: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://pravo.ru/interpravo/practice/view/89645/>
5. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-ХІІ (із змін, і доп.): [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/sliow/3688-12>
6. Охромєєв Ю. Патентний тролінг - ахіллєсова п'ята системи охорони інтелектуальної власності в Україні / Ю. Охромєєв : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/patentniy-troling--ahillesova-pyata-sistemi-ohoroni-intelektualnoyi-vlasnosti-v-ukrayini.html>

ПОРІВНЯННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО РИНКИ КАПІТАЛУ ТА РЕГУЛЬОВАНІ РИНКИ» ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 2014 року [1], заклала основу для лібералізації у сфері фінансових послуг, корпоративного управління та діяльності компаній. Дані положення закріплені у Підрозділі 6 «Фінансові послуги», Глави 5 Договору про Асоціацію.

Відповідно до зобов'язань, передбачених Угодою про Асоціацію, до національного законодавства України повинні бути імплементовані, зокрема, такі акти Європейського Союзу у зазначених сферах: Директива ЄС № 2003/71/ЄС [2]; Регламент Комісії ЄС №809/2004 [3]; Директива ЄС № 2004/109/ЄС; Директива ЄС № 2007/14/ЄС № 2004/109/ЄС [4]; Директива ЄС № 2014/65/ЄС; Регламент Європейського Парламенту та Ради № 600/2014; Регламент Європейського Парламенту та Ради № 648/2012.

З метою вирішення вищезазначених проблем та імплементатії до національного законодавства України положень наведених актів ЄС був розроблений проект Закону України «Про ринки капіталу та регульовані ринки»[5], яким передбачено врегулювання відносин, що виникають під час розміщення та обігу цінних паперів, укладення й виконання деривативів та правочинів з ними, а також з метою комплексного законодавчого врегулювання принципів функціонування регульованих ринків.

Особливу увагу потрібно приділити розгляду питання цінних паперів.

Другий розділ вищезначеного законопроекту має назву «Види цінних паперів» та містить положення щодо основних особливостей видів цінних паперів - акцій, облігацій, казначейських зобов'язань України, інвестиційних сертифікатів, ощадних (депозитних) сертифікатів та векселів, а також опціонних сертифікатів, фондових варантів, кредитних нот та депозитарних розписок.

³⁴ Студент 4 курсу відділення «Міжнародне право» Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник : д.ю.н., проф. Довгерт А. С.; ас. Ольшанський О.В.

Шостий розділ має назву «Емісія та обіг цінних паперів» та передбачає врегулювання відносин, пов'язаних з емісією цінних паперів, зокрема шляхом визначення етапів емісії цінних паперів, порядку реєстрації випусків цінних паперів, вимог до оформлення проспекту при публічній пропозиції цінних паперів та допуску їх до торгів на регульованому фондовому ринку, визначення винятків, при яких оформлення проспекту не вимагається, а також визначення дійсності проспекту цінних паперів та порядку внесення до нього змін, вимог до мови та змісту інформації, яка повинна міститись у проспекті, порядку розкриття інформації, що міститься в проспекті цінних паперів, та іншого.

Позитивним та новим є те, що шостим розділом Законопроекту передбачається приведення порядку емісії цінних паперів, у відповідність до вимог Європейського Союзу, зокрема шляхом впровадження поняття «публічна пропозиція цінних паперів», удосконалення вимог щодо оформлення та оприлюднення проспекту, а також його затвердження регулятором фондового ринку при публічній пропозиції цінних паперів або у випадку, коли цінні папери допущені до торгів на регульованому фондовому ринку.

Проте, законопроект потребує допрацювання та уточнень, наприклад, в статті 1, з доповненням терміну “багатостороння торгівельна система”, яка розуміється, як частина ринку фінансових інструментів. Слід уточнити, як саме має поширюватися інформація про попит та пропозицію на фінансові інструменти, щоб таке поширення призвело до укладання договорів між учасниками такої системи.

Запровадження БТС повинно одночасно супроводжуватись впровадженням економічних механізмів стосовно збільшення кількості та обсягів фінансових інструментів, які пропонуватимуться на цьому ринку. Як свідчать статистичні дані, опубліковані на офіційному сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (<http://www.ssmc.gov.ua/>), обсяги торгів на організованому ринку продовжують щорічно зменшуватись.

Також додаткового аналізу потребує можливість надання іноземному емітенту прав щодо обігу його цінних паперів на території України, потребує додаткового обґрунтування з точки зору економічної доцільності, оскільки придбання українськими інвесторами цінних паперів іноземних емітентів є формою експорту вітчизняного ка-

піталу за кордон, якій в сучасних економічних умовах вкрай необхідний економіці України. Також є обґрунтованим, що запропоноване у проекті непублічне розміщення емісії цінних паперів публічним акціонерним товариством може негативно позначитися як на залученні нових інвесторів до акціонерних товариств, так і на захисті їх прав. Нагадаю, що відповідно до проекту закону «Іноземний емітент – юридична особа, створена відповідно до законодавства іншої країни та яка здійснює емісію цінних паперів на території України шляхом реєстрації випуску цінних паперів в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку, або юридична особа, цінні папери якої зареєстровані відповідно до законодавства іншої країни та допуск до обігу на території України яких надано Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку».

Таким чином, враховуючи все вищезгадане, прийняття проекту Закону України «Про ринки капіталу та регульовані ринки» дозволить:

- сприяти ефективному розвитку ринків похідних цінних паперів та деривативів;

- удосконалити процес емісії цінних паперів та системи розкриття інформації на ринках капіталу з урахуванням вимог норм законодавства ЄС з метою підвищення захисту прав інвесторів та інших учасників ринків капіталу;

- сприятиме збільшенню інвестиції в економіку України, зокрема через підвищення довіри внутрішніх та іноземних інвесторів до українських емітентів внаслідок запровадження цивілізованих європейських правил емісії цінних паперів та розкриття інформації про емітентів;

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Директива 2004/39/ЄС Європейського Парламенту та Ради. Режим доступу до ресурсу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_586

3.Регламент Комісії ЄС №809/2004. Режим доступу до ресурсу: https://minjust.gov.ua/m/str_45895

4.Директива № 2007/14/ЄС Європейської комісії, що встановлює докладні правила виконання деяких положень Директиви 2004/109/ЄС. Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b26

5.Проект Закону України «Про ринки капіталу та регульовані ринки». Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62443

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Жолос Т.³⁵

МАЙБУТНЄ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЧИ ДЕЗІНТЕГРАЦІЯ?

1 березня 2017 р. у відповідь на шокове рішення Сполученого Королівства вийти зі складу ЄС, Європейською комісією було випущено Білу книгу, в якій робиться спроба розпочати дискурс про майбутнє ЄС шляхом розгляду п'яти можливих сценаріїв його розвитку до 2025 р. Вони сформульовані наступним чином:

Сценарій 1, “Продовжуємо роботу”: ЄС-27 продовжує слідувати своєму поточному курсу, і всі держави-члени, разом із наднаціональними інститутами ЄС, реалізують спільну програму дій.

Сценарій 2, “Нічого, крім єдиного ринку”: ЄС-27 не може досягти консенсусу у багатьох сферах політики і повертається до співпраці лише у рамках єдиного ринку. Питання, які раніше вирішувалися спільно, тепер є предметом двосторонніх угод.

Сценарій 3, “Ті, хто бажають більшого, робитимуть більше”: ЄС-27 продовжує слідувати своєму поточному курсу, але деякі держави-члени, які прагнуть більш глибокого рівня співпраці, формують коаліції в окремих сферах політики.

Сценарій 4, “Робити менше, але більш ефективно”: ЄС-27 виділяє декілька пріоритетних сфер політики, в яких потрібно поглибити співпрацю; у цих сферах розробляється нові інструменти для прямого впровадження колективних рішень та забезпечення їх виконання. ЄС-27 обмежує або припиняє співпрацю в інших сферах.

Сценарій 5, “Робити набагато більше разом”: ЄС-27 досягає консенсусу, що ні наднаціональні інститути ЄС, ні його окремі держави-члени, не є готовими до викликів сьогодення. Держави-члени делегують більшу частину своїх повноважень щодо прийняття рішень на наднаціональний рівень [1].

³⁵ Студент 5 курсу відділення “Міжнародні економічні відносини”
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Поліщук Л. С.

Сама Європейська комісія надає перевагу п'ятому сценарію, який, по-суті, є федеральною Європою. Такий варіант передбачає, що ЄС отримає більше “власних ресурсів” за рахунок створення фіскального союзу, а Єврозона буде доповнена додатковими інститутами, як було передбачено у Звіті п'яти президентів 2015 р. Але не всі держави-члени є готовими до цього сценарію. Голосування за створення Європейського стовпу соціальних прав у Європейському парламенті підкреслило розбіжності в поглядах щодо поглиблення співпраці. Зокрема, представники Християнсько-демократичного союзу Німеччини, який знову набрав більшість голосів під час федеральних виборів 24 вересня, проголосували проти його створення [2].

Третій сценарій вже частково є реальністю і називається Європою “à la carte” серед посадовців ЄС: тут проводиться аналогія з “меню”, з якого держави-члени нібито можуть обирати і впроваджувати ту політику, яка влаштовує їх. Найсуттєвішим прикладом цього є Єврозона — група 19 держав-членів, які проводять спільну монетарну політику. Головними прихильниками цього сценарію є Франція та Німеччина. Проте інші держави-члени — зокрема країни Вишеградської четвірки — категорично висловилися проти такого сценарію, наголошуючи на тому, що деякі держави-члени можуть відстати від інших. Румунія, Хорватія і Болгарія висловили аналогічні побоювання.

Натомість, Вишеградська четвірка закликала до поглиблення співпраці в таких сферах, як єдиний ринок та спільна політика безпеки, що відповідає четвертому сценарію, “Робити менше, але більш ефективно”. Насправді, цей сценарій є досить вірогідним, оскільки, хоча політичної волі щодо поширення співпраці у такі сфери як соціальна політика не має, всі держави-члени готові до покращення функціонування інтеграційних механізмів, які вже існують [3].

Другий сценарій, “Нічого крім єдиного ринку”, має підтримку лише упертих євроскептиків, і, до того ж, є єдиним із сценаріїв, проти якого президент Європейської комісії, Жан-Клод Юнкер, відкрито висловився. На пленарній сесії Європейського парламенту, яка відбулася 1 березня 2017 р., він сформулював свою позицію наступним чином: “У цьому випадку, Європейський союз більш-менш перетвориться на зону вільної торгівлі. Але Європа — це не просто ринки, товари, і гроші. Спільний ринок і Єврозона не є самоціллю. Вони повинні слугувати потребам людей”. Хоча цей

сценарій мав би підтримку Сполученого Королівства, ця країна наразі знаходиться в процесі виходу з ЄС, а декілька місяців тому одна з провідних партій євроскептиків — Національний фронт Франції — прогнала вибори. З іншого боку, інша партія євроскептиків, Альтернатива для Німеччини, нещодавно стала третьою партією за кількістю місць у Бундестазі. Цей сценарій є найбільш дезінтегративним, але поки що він не має достатньої підтримки [4, 5].

Перший сценарій, “Продовжуємо роботу”, має підтримку лише північних держав-членів. Висловлюючись з приводу п'яти сценаріїв Європейської комісії, прем'єр-міністр Фінляндії, Юха Сіпіля, заявив, що він не підтримує ні повернення до співпраці лише у рамках єдиного ринку, ні поглиблення чи поширення сфер співпраці. Він попередив, що “багато із запропонованих змін потребували би проведення повторних переговорів за договорами ЄС. Це означає багаторічний переговорний процес із невідомими результатами. Союз не може собі цього дозволити.” Проте низка криз, які відбулися у ЄС за останні роки, роблять такий пасивний підхід ризиковим для стабільності ЄС [6].

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що у ЄС відбувся розкол бачень щодо його майбутнього: західні держави-члени схиляються до створення “різношвидкісної Європи”, що дозволить окремим групам держав-членів взяти на себе ініціативу щодо створення фіскального союзу та нових інститутів Єврозони і розширення військової співпраці. З іншого боку, центральні і східні держави-члени виступають проти такого розвитку ЄС, натомість вони наголошують на тому, що потрібно вдосконалити функціонування інтеграційних механізмів, які вже існують. Нарешті, північні держави-члени скептично ставляться до обох підходів і схиляються до збереження статус-кво.

Список використаних джерел

1. White Paper on the Future of Europe: Reflections and scenarios for the EU27 by 2025 [Електронний ресурс] // European Commission. – 1 March 2017. - Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf.

2. A European Pillar of Social Rights [Электронный ресурс] // VoteWatch Europe. - 19 January 2017. - Режим доступа: <http://www.votewatch.eu/en/term8-a-european-pillar-of-social-rights-motion-for-resolution-vote-resolution.html>.

3. Dostal V. Visegrád on Juncker's White Paper: No to a multi-speed Europe [Электронный ресурс] / V. Dostal // Euractiv. – 6 March 2017. - Режим доступа: <http://www.euractiv.com/section/future-eu/opinion/visegrad-on-junckers-white-paper-no-to-a-multi-speed-europe>.

4. Speech by President Juncker at the Plenary Session of the European Parliament on the occasion of the presentation of the European Commission's White Paper on the Future of Europe “Quo vadis Europa at 27? Avenues for a united future at 27” [Электронный ресурс] // European Commission. – 1 March 2017. - Режим доступа: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-424_en.htm.

5. Future of the EU: which scenarios are the most likely to unfold? [Электронный ресурс] // VoteWatch Europe. – 6 March 2017. - Режим доступа: <http://www.votewatch.eu/blog/future-of-the-eu-which-scenarios-are-the-most-likely-to-unfold/>.

6. Finnish PM warns against multi-speed EU [Электронный ресурс] // Reuters. -3 March 2017. - Режим доступа: <http://www.reuters.com/article/us-eu-future-finland/finnish-pm-warns-against-multi-speed-eu-idUSKBN16A1QA?il=0>.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГІВЛІ В РАМКАХ ОЧЕС

Сучасні економічні процеси важко передбачити. Зростання в одних регіонах співпадає в часі зі спадом в інших. Окрім цього, політичні суперечки та військові конфлікти нівелюють попередні економічні досягнення ряду держав. Характерними для світу є як процеси економічної інтеграції, так і дезінтеграції. В цих умовах особливі перспективи відкриваються у розвитку торгівлі між державами чорноморського регіону та перетворення його на потужного суб'єкта міжнародних економічних відносин.

Наразі до складу Організації чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) входять 12 держав: Росія, Вірменія (учасники Митного союзу), Греція, Румунія, Болгарія (члени ЄС), Сербія, Грузія, Азербайджан, Молдова, Албанія, Туреччина та Україна [1]. Приналежність окремих держав до певних інтеграційних об'єднань перешкоджає повній економічній інтеграції регіону (неможливість узгодження монетарної та грошово-кредитної політик, різні механізми регулювання зовнішньоекономічної діяльності, прописані в угодах про інтеграційні об'єднання). Політична ситуація в регіоні неспокійна: спостерігається відкрита агресія Росії в Україні, заморожений конфлікт в Молдові, напружені стосунки між Азербайджаном та Вірменією, а відносини між Туреччиною та Росією, зважаючи на війну в Сирії, можна вважати нестабільними. Тим не менш, саме в цьому і є певна унікальність даної організації, оскільки регулярні саміти та конференції, що проходять в рамках ОЧЕС, є чи не єдиною можливістю для конфліктуючих сторін обговорити спільні економічні проблеми.

Розглянемо економічний потенціал регіону. Згідно із останніми даними МВФ, на кінець 2017 р. ВВП держав-учасниць ОЧЕС за ПКС становитиме 7,708 трлн. дол., що становитиме 6,08% від світового показника [2]. Частка держав регіону у світовій торгівлі товарами станом на 2016 р. сягає 3,85%, а в торгівлі послугами – 3,38% [3]. Можна зробити логічний висновок, що існує значний потенціал для зростання цього

³⁶ * Студент 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.е.н., ас. Шворак Л.О.

показника як мінімум на декілька відсотків, зокрема й за рахунок активнішої економічної кооперації між державами-учасницями. Оприлюднений у вересні індекс конкурентоспроможності 2017/2018 є доказом того, що всі учасники організації є, фактично, «середняками» у світовій економіці: різниця між лідером (Азербайджан – 35 місце) та аутсайдером (Молдова – 89) не є катастрофічною [4]. Відповідно до теорії МЕВ, найефективніша економічна співпраця можлива між однаковими за рівнем економічного розвитку країнами. На нашу думку, ідеальні умови для економічної інтеграції існують між Україною, Туреччиною, Грузією, Молдовою та Азербайджаном, оскільки ці держави є союзниками в політичному плані, а також між ними діють двосторонні зони вільної торгівлі.

Табл. 1. Основні економічні індикатори, 2016 р. [2,3,4]

Індикатор	А з е р- байджан	Г р узія	М о лдова	Т у- реччина	У к раїна
Темп зростання ВВП	-3,1%	2,7 %	4 , 3 %	3,2%	2,3 %
Рівень інфляції	13,4%	2,1 %	6 , 4 %	7,8%	13, 9
Рівень безробіття	5,1%	11, 6%	5 , 0 %	10,3%	8,9 %
Частка у світовій торгівлі товарами	0,65%	0,2 5%	0 , 1 5%	1,06%	0,2 3%
ВВП/душу насел., дол. США	5790	4 0 12	1 9 9 2	11219	2 4 76
ІГК, 2017-2018, рейтинг	35	67	89	53	81

Окрім цього, в довгостроковій перспективі є вірогідність вступу цих держав в ЄС. Однозначно, ядром можливого інтеграційного об'єднання повинна бути Туреччина, яка за прогнозами агенції PWC до 2050 р. вийде на показник стабільного економічного зростання на рівні 3%/рік, а за рівнем ВВП – на 11 місце у світі [5].

Втім, незважаючи на усі політичні суперечки, необхідно розглянути перспективні сфери для економічного співробітництва усіх держав ОЧЕС, що сприяло б зростання торгівлі в регіоні:

- розробка та реалізація інфраструктурних проектів (будівництво чорноморської автомагістралі, розбудова морських портів, вдосконалення авіасполучення);
- співпраця у фінансовій сфері та посилення ролі Чорноморського банку торгівлі та розвитку;
- кооперація у сфері зеленої енергетики (будівництво сонячних електростанцій, встановлення вітряків на чорноморському узбережжі);
- координація зусиль щодо контролю за використанням природних ресурсів Чорного моря з метою значного обмеження частки «чорної» торгівлі;
- спільна робота задля розвитку туристичного потенціалу регіону;
- обмін досвідом та надання взаємної допомоги [6,1].

Ми бачимо, що навіть в сучасних умовах регіон є надзвичайно перспективним. Звісно, складно говорити про економічну співпрацю Росії з Грузією та Україною, неможливо уявити дружні відносини між Вірменією та Азербайджаном. На жаль, не всі держави-учасниці розуміють увесь потенціал цього регіону, а політичні конфлікти взагалі можуть стати причиною розпаду організації.

За умов стабілізації ситуації в регіоні, у довгостроковій перспективі існує можливість економічного буму в причорноморських державах, оскільки світові тенденції демонструють, що з кожним роком економічне зростання просувається на Схід Євразійського континенту. Для України найцікавішим середньостроковим варіантом на сьогодні виглядає інтеграція в рамках Україна-Туреччина-Грузія-Молдова-Азербайджан, проте стратегічною ціллю й надалі повинно залишатись членство в ЄС, оскільки це об'єднання ще має потенціал для відновлення своєї економічної могутності.

Список використаних джерел

1. Дані офіційного сайту ОЧЕС [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx>.

2. Дані офіційного сайту Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>.
3. WTO: Merchandise Trade [Electronic resource] / WTO. – 2016. – Access mode: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/merch_trade_stat_e.htm.
4. Schwab Klaus. The Global Competitiveness Report 2017–2018 [Електронний ресурс] / К. Schwab, World Economic Forum – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018-1>.
5. Дані офіційного сайту аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers (PwC) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pwc.com>.
6. Дані офіційного сайту Чорноморського банку торгівлі та розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bstdb.org>.

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ТНК В УКРАЇ- НІ

На початку ХХІ століття головною особливістю функціонування світової економіки виступає високий рівень глобалізації, що зумовлено активною діяльністю транснаціональних корпорацій (ТНК). На сьогоднішній день у світі існує доволі багато ТНК, їхній вплив на економіку країн та на відносини між ними з кожним роком стає дедалі більшим. На карті світу майже не залишилось країн, на території яких не вели б свою діяльність ТНК. До того ж, сучасні ТНК є крупними інвесторами для будь-якої економіки. Проте їхня діяльність несе і негативні наслідки для країни-реципієнта. Україні сьогодні необхідні значні інвестиції з-за кордону, бо ми знаходимось у глибокій системній кризі, а економіка нашої країни є доволі привабливою сферою капіталовкладень.

За оцінками аналітиків, експорт закордонних філій ТНК складає близько 1/3 від світового експорту товарів та послуг, а ринкова капіталізація певних ТНК перевищує 500 млн доларів США. Все більшого розвитку набувають ТНК таких індустріальних країн, як: Південна Корея, Бразилія, Мексика, Гонконг та Китай. Така динаміка зумовлена передусім впровадженням цими державами стратегії застосування конкурентних переваг. Згідно з дослідженнями Boston Consulting Group (BCG), із 17 країн, що розвиваються, та індустріальних країн виділяють 100 найбільших компаній: 29 - розташовані у Китаї, 19 - в Індії, 13 - у Бразилії, 6 - у Мексиці, 4 - у Росії, 4 - у ПАР, 4 - у Таїланді, 4 - на території Туреччини. [1]

Сучасні ТНК можна розділити загальною на 3 основні групи, а саме:

- 1) Постачання засобів виробництва;
- 2) Безпосереднє виробництво сільськогосподарської продукції;
- 3) Переробка та збут продукції агропромислового виробництва.

Більше того, ці групи можна поділити на кілька підгруп. На національному ринку присутні структурні підрозділи та представники не всіх підгруп ТНК. [2]

³⁷ Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка

Найбільші ТНК походять з таких постіндустріальні країн, як, США, Великобританія, Німеччина, Китай, Японія, Франція, на їхніх територіях діє понад 80% материнських компаній і близько 33% філій іноземних компаній, у країнах, що розвиваються, розміщено 19,5% і майже 50% відповідно, у постсоціалістичних – близько 0,5% і 17% відповідно. [3]

Серед агропромислових компаній, які вклали прямі закордонні інвестиції в українську економіку, провідне положення займають російські корпорації (37,8% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених до України). За ними йдуть інвестори з Кіпру (9,7%), Великої Британії (9,2%), Нідерландів (5,8%), Австрії (5,7%), Британських Віргінських островів (3,2%), США (1,9%), причому зрозуміло, що інвестори з Кіпру і Британських Віргінських островів – це українські олігархи, які вивозили свої капітали до офшорних зон. [4]

Сьогодні українські агропромислові компанії вже починають виходити за межі національних кордонів. Яскравим прикладом є Nemiroff Холдинг – один з найбільших у світі виробників алкогольної продукції, реалізує свою продукцію в 55 країн. До виробничих потужностей компанії входять 2 лікєро-горілочаних заводи які знаходяться в місті Немирів. Якщо прослідкувати структуру холдингу, то Українська горілочана компанія Nemiroff має керуючу компанію Nemiroff, дочірнє підприємство «АлкоІнвест» та торгове представництво Nemiroff у Росії і ще одне торгове представництво Nemiroff у Польщі, а також Nemiroff International зі штаб-квартирою в Будапешті (Угорщина). [5]

В Україні з 01.09.2013 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» від 04.07.2013 р. № 408-VII, розроблений з урахуванням стандартів ОЕСР і прогресивних міжнародних практик. Цим Законом установлені нові правила трансфертного ціноутворення, які кардинально відрізняються від тих, що діяли раніше. Зокрема, істотно вдосконалена система державного регулювання трансфертного ціноутворення в Україні, що дозволить захистити податкову базу, запобігти виведенню прибутку з країни та уникнути при цьому підстав для подвійного оподаткування, а також невизначеностей, які можуть перешкоджати прямим іноземним інвестиціям і розвитку зовнішньої торгівлі. [6]

5.Полищук О.В., Багой М.Ю. Проблемы функционирования транснациональных корпораций на территории Украины / Институт международных отношений Национального авиационного университета//[Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/download/5907/6657>

6.Трансфертне ціноутворення в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку/Круковська Л.М.//Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету// [Електронний ресурс]– Режим доступа: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgi-bin/irbis_nbuv/C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Nvmgu_eim_2016_15_12.pdf

РИЗИКИ ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ТРАМПА: АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

На сучасному етапі однією з ключових характеристик світової економіки є лібералізація торгівлі. Принципи вільної торгівлі, вільного переміщення ресурсів, капіталу, готової продукції закладаються багатьма державами у діяльність яку вони провадять, тим не менш з підвищенням ступеня конкуренції світового середовища вони все частіше звертаються до адміністративних, фінансових кредитних, технічних бар'єрів для захисту свого господарства у цілому або ж захисту окремих галузей. Така діяльність викликає занепокоєння світової громади і може розцінюватися як протекціонізм. Особливо пильну увагу приділяють діям лідерів світової економіки. Зокрема останнім часом часто лунають звинувачення у використанні своєї позиції та зверненню до протекціоністської політики у бік США. Уже під час виборів у Сполучених Штатах у світових колах почали говорити про протекціоністську спрямованість Трампа. У контекстів сучасних міжнародних економічних відносин варто розглянути можливі наслідки дій американського президента та небезпеки, які вони у собі криють.

Станом на сьогодні вже було припинено переговори з Транс Тихоокеанського Партнерства, введено мито на пиломатеріали з хвойних порід з Канади, прийнято рішення про призупинення переговорів про співпрацю у рамках НАФТА. Трамп вбачає причиною негативного сальдо у зовнішній торгівлі з Китаєм та Німеччиною у їх нечесним веденням торгівлі. При цьому він також говорить про свою готовність до порушення правил встановлених СОТ за умови якщо це зможе допомогти економіці [1]. Однак варто зважати на те, що Китай є цікавим партнером для США не лише через ємність його ринку, а й через те, що підтримка Китаю необхідна для протистояння загрози ядерної атаки з боку Північної Кореї. Китай є важливим торговельним партнером для Північної Кореї. Незважаючи на це зараз є дуже високий ризик торговельної

³⁸ Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: к.е.н., доц. Відякіна М.М.

війни між США та Китаєм, що може негативно відобразитися на світовій економіці загалом[2,4].

Загрозливим наслідком від протекціоністських дій США може бути також руйнація виробничих ланцюгів. Прагнення повернути виробництво в середину країни може негативно відобразитися власне на самих Штатах. Своє занепокоєння вже висловила Німеччина, яка активно веде торгівлю запчастинами у автомобілебудівній галузі і вже помітила скорочення обсягів. Перенесення всіх ланок виробництва у США забере значну частину прибутків у інших країн, що може призвести до дій у відповідь, до того ж якщо поглянути на частку у загальному прибутку, наприклад, від виробництва iPhone на робочу силу, що збирає техніку на виробництвах в інших країнах припадає менше 10%. Тому перенесення виробництв призведе до створення робочих місць для некваліфікованих ресурсів, чия праця є низькооплачуваною, що не зовсім вписується у сучасний ринок праці США. Фактично створені нові місця навряд чи задовольнять бажання американців щодо рівня заробітної плати, а у разі її підвищення виробництво стане менш ефективним. Це в довгостроковій перспективі є негативним для економіки як світу, так і країни. Цікаво також те, що сучасні дослідження показують значна частина робочих місць втрачаються у зв'язку з впровадженням новітніх технологій і чим далі такі процеси лише будуть набирати обертів, тому створення робочих місць шляхом їх перенесення з уже існуючих виробництв в інших країнах напевно не вирішить проблему[1,3].

Діяльність Сполучених Штатів, як основного гравця, може запустити механізм дій у відповідь. Сьогодні можна говорити, що плани, які були проголошені президентом Америки можуть призвести до кризових явищ, проте вони не є повністю втіленими, тому важко прогнозувати їх вплив. Загалом більшість економістів погоджуються, що ідеї щодо політики можуть мати короткострокові позитивні ефекти на економіку США, однак у довгостроковій перспективі вони можуть внести розбрат у відносини між країнами, можливо навіть спричинити глобальну економічну кризу[5].

Список використаних джерел:

1. Empty threats: Why Trump's protectionist policies would mean disaster for the US [Электронный ресурс] - 2017 – Режим доступа: <http://voxeu.org/article/why-trump-s-protectionist-trade-agenda-will-fail>

2. Rising U.S. Protectionism May Hurt China's Economy And Begin A Trade War [Электронный ресурс]// Forbes. – 2017 – Режим доступа: <https://www.forbes.com/sites/sarahsu/2017/09/12/rising-u-s-protectionism-may-hurt-chinas-economy-and-begin-a-trade-war/#387606ad1a32>

3. Nobel-prize winning economist on Trump's policies [Электронный ресурс] – 2017– Режим доступа: https://www.youtube.com/watch?v=W-ТрВхdc_bc

4. Could Trump's Protectionism Spark a Trade War? [Электронный ресурс] – June 25, 2017 – Режим доступа: <http://nationalinterest.org/feature/could-trumps-protectionism-spark-trade-war-21303?page=2>

5. Siding Trump Means Alienating Majority Of Americans: Joseph Stiglitz [Электронный ресурс] – 2017 – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=vzOsfvXY>

МІГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК ВИХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС

Найважливішою причиною виходу Сполученого Королівства зі складу ЄС була імміграція. За останні два десятиліття відбулося надзвичайно різке зростання кількості іммігрантів. У 2015 році кількість громадян з Європейського Союзу, які проживають у Британії, сягнула відмітки у 3 мільйони, тобто зросла на 1,9 мільйонів з 2004 року [1, 2]. Крім цього, значна частина мігрантів походить з країн, які не є членами ЄС.

Польща виступає найбільшим донором іммігрантів до Британії. Станом на 2015 рік, понад 800000 поляків проживає у Сполученому Королівстві. Іншими важливими еміграційними центрами були Північна Ірландія (390000 мігрантів), Німеччина (280000 мігрантів) та Румунія (223000 мігрантів) [1].

Якщо порівняти з 2011 роком, то ми бачимо, як різко зросла кількість мігрантів з країн, які стали членами Європейського Союзу відносно нещодавно. Наприклад, приплив громадян з Польщі (стала членом ЄС у 2004 р.) до Британії зріс на 203000, а з Румунії (член з 2007 р.) – на 136000. У той же час ця тенденція стосується також і країн, які є «старими» членами ЄС, наприклад, Італії, Іспанії та Португалії [1].

Іммігрантів, які приїждять до Британії, можна розділити на такі групи:

- студенти;
- сім'ї;
- фахівці з високим рівнем заробітної платні;
- робітники з низьким рівнем платні.

Вони походять з країн з різними соціально-економічними та культурними умовами, проте мета в них спільна – працевлаштування. Економіка Британії останніми роками зростала, а разом з нею зростали й показники зайнятості населення. Саме тому держава є такою привабливою для мігрантів.

³⁹ Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Відякіна М.М.

Рівень зайнятості мігрантів з ЄС є надзвичайно високим – 79,8% (в той час, як для британців він складає 75%). Окрім цього, мігрантів приваблює гідний рівень заробітної платні, адже рівень доходу в Британії є значно вищим, ніж в інших європейських країнах. Іншими факторами, які роблять Сполучене Королівство таким бажаним центром імміграції, є розповсюдженість англійської мови, створення міграційних мереж, зростання кількості населення в країнах-донорах тощо [1].

Тож чому зростання кількості мігрантів викликало таке обурення Британії?

По-перше, після кризи 2008 року рівень заробітної платні сягнув найнижчої відмітки через підвищення пропозиції робочої сили;

По-друге, надзвичайно загострилася житлова проблема. Британія посідає одне з найнижчих місць у Європі щодо життєвого простору в розрахунку на одного мешканця. Це не могло не призвести до різкого підвищення цін на житло. На думку багатьох британців, у цьому винні саме мігранти [3];

По-третє, іммігрантів також звинувачують в посиленні тиску на Національну службу охорони здоров'я та освіти. Звичайно, мігранти з ЄС сплачують податки, тому неможна вважати їх причиною недофінансування державного бюджету. Проте для пересічного британця, вимушеного чекати на медичний догляд чи нездатного віддати дитину до школи, це виглядає зовсім інакше;

Нарешті, останньою причиною виступає погіршення соціального статусу робітників розумової сфери.

Через це хвилі емоцій після Брексіту відбувся ряд злочинів проти іммігрантів, що не може не бентежити світову спільноту.

Звичайно, довгострокові наслідки Брексіту важко передбачити, але можна зробити висновки про його вплив у короткостроковій перспективі.

Перші річні показники демонструють збільшення еміграції з Британії громадян таких країн, як Польща, Угорщина, Латвія, Литва, Естонія, Чеська Республіка, Словаччина та Словенія, та зростання кількості іммігрантів з Румунії та Болгарії [4]. Це відбулося через послаблення фунта стерлінгів у 2017 році. До того ж, через це за прогнозами Британія може стати більш привабливою для студентів та зовнішніх інвесторів, а кількість іноземних робітників, особливо тих, які підтримують свої родини за кордоном, зменшиться [5].

Політика британського уряду вже почала приносити результати. Відповідно до даних Бюро національної статистики Британії показник чистої міграції до країни скоротився мало не на 49 тисяч, до 273 тисяч на рік [6].

Незважаючи на всі складнощі, економіка Сполученого Королівства все ще залишається відносно стабільною. Отже, британський уряд зараз намагається адаптувати політику трудової міграції відповідно до політичних цілей та створити прозору та уніфіковану систему регулювання.

Список використаних джерел:

1. Pulling power: why are the EU citizens migrating to the UK? [Електронний ресурс] // The Migration Observatory. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/commentaries/pulling-power-eu-citizens-migrating-uk/>
2. World Population Prospects: The 2017 Revision, Key Findings and Advance Tables [Електронний ресурс] // United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://esa.un.org/unpd/wpp/Publications/Files/WPP2017_KeyFindings.pdf
3. Why Britain's disastrous housing shortage is the economy's top threat [Електронний ресурс] // The Telegraph. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.telegraph.co.uk/business/2017/03/02/britains-disastrous-housing-shortage-economys-top-threat/>
4. Article 50: shadows of grey or black and white? [Електронний ресурс] // The Migration Observatory. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/commentaries/article-50-shades-of-grey-or-black-and-white/>
5. Pounded? Currency devaluation and migration to and from the UK [Електронний ресурс] // The Migration Observatory. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/commentaries/pounded-currency-devaluation-migration-uk/>

6. UK Labour Market[Электронный ресурс] // Office for National Statistics. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/uklabourmarket/october2017>

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Протягом останніх років зростання масштабів міжнародних міграційних процесів досягло таких розмірів, що міжнародна міграція стала важливою ланкою міжнародних економічних відносин, що значною мірою впливає на світову економіку. Однією з важливих форм міжнародної міграції є міжнародна трудова міграція, ціллю якої є віднайти за кордоном гідне високооплачуване місце роботи, щоб покращити свій добробут та задовольнити основні матеріальні потреби. Саме через це мільйони людей залишають свої звичні місця проживання та соціального розвитку та переїжджають до іншої держави в пошуках роботи.

Наслідками міжнародної трудової міграції можуть бути як позитивні, так і негативні процеси, які протікають в країнах, що приймають і віддають мігрантів у ході даного економічного процесу.

Соціально-економічні наслідки переміщення міграційних потоків з країн-донорів до країн-реципієнтів. Основними позитивними наслідками є:

- ліквідація дефіциту робочої сили;
- зростання економічних показників в багатьох галузях економіки;
- збільшується кількість податкових надходжень; [1]
- розселення мігрантів до потрібних регіонів;
- гальмується ріст цін;
- знижується вартість робочої сили та негативні наслідки, пов'язані з цим;
- збільшуються платежі за користування мігрантами житлом та комунальними послугами; [2]
- економія на витратах на освіту для підготовки трудових кадрів;
- підвищується конкурентоспроможність власних товарів;
- покращується демографічна ситуація в країні;
- збільшується конкуренція на національному ринку робочої сили;

⁴⁰ Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка
Науковий керівник: к.е.н., доц. Стаканов Р. Д.

- виграє від реалізації різних соціальних програм для іноземних працівників. [3].

Проте більшість експертів вважаються, що наслідки для деяких країн є більше негативними, ніж позитивними. Як негативні наслідки міжнародного переміщення робочої сили для країн-реципієнтів можна виділити наступні:

- мігранти не завжди мають високий рівень кваліфікації;
- приток мігрантів відбується стихійно;
- значна частина мігрантів зайнята в тіньовому секторі економіки; [1]
- збільшуються витрати на соціальну допомогу безробітним мігрантам; [2]
- збільшення рівня безробіття національного населення; [4]
- мігранти прямують до найбільш заселених міст країн;
- в деяких сферах економічної діяльності високий рівень концентрації мігрантів спричиняє монополізацію цих сфер;
- спричиняє криміногенну ситуацію в місцях скупчення мігрантів. [5]

До основних позитивних соціально-економічних наслідків міграції робочої сили для країн-донорів робочої сили можна віднести наступні:

- вирішення проблеми надлишку пропозиції робочої сили;
- скорочення соціальних витрат;
- скорочується дефіцит платіжного балансу;
- підвищується кваліфікаційний рівень працівників;
- збільшується надходження до бюджету в країні в'їзду мігрантів;
- ввіз мігрантами з-за кордону значних матеріальних цінностей;
- зростає попит на продукцію; [6]
- збільшуються надходження в бюджет за рахунок посередницьких послуг, які надають мігрантам для допомоги в працевлаштуванні за кордоном.

Проте для країн-донорів робочої сили існує велика кількість негативних наслідків, пов'язаних з переміщенні трудових ресурсів до інших держав. Серед них можна виділити наступні:

- підвищується залежність працівників від іноземного попиту робочої сили.;
- зростає пропозиція грошей в економіці. Це спричиняє ріст інфляції;

- зростають ціни на житло, яке є одним із основних засобів вкладу грошових коштів;
- разом з мігрантами вибуває капітал з країни;
- відбувається зміна застосування надлишкового капіталу; [2]
- громадяни, які виїхали з країни збільшують національне багатство іншої країни, де і витрачають більшість свого заробітку;
- мігрує найбільш або найменш конкурентоспроможна частина населення, що послаблює національну економіку даних держав;
- покращується демографічна ситуація в країні, яка приймає мігрантів;
- складно регулювати об'єми грошових переказів; [1]
- «відтік мізків». [3]

Отже, міжнародна міграція робочої сили має як негативні, так і позитивні наслідки, як для країн, що віддають трудових мігрантів, так і для країн, які отримують працівників. Проте завжди були, є і будуть люди, які мігруватимуть до інших держав задля отримання високооплачуваного робочого місця за кордон, де їх знання та навички будуть цінувати більше порівняно з країною, в якій вони проживають. Для отримання більш достовірних даних з приводу того, які наслідки несуть кожна з груп країн, які беруть участь в міжнародному обміні робочою силою, потрібно враховувати і психологічні характеристики та добросовісність населення.

Список використаних джерел:

- 1) Эргешбаев У.Ж. Современная трудовая миграция населения стран Центральной Азии в Россию. / Эргешбаев У.Ж.// Ошский государственный университет. - УДК 325.1.3. – с.74-81.
- 2) Рязанцев С.В. Масштабы и социально-экономическое значение трудовой миграции для стран СНГ/ Рязанцев С.В. // Практика привлечения и использования иностранной рабочей силы в России: тенденции, механизмы, техноло-

гии/ Материалы научно-практической конференции (16–17 октября 2006 г.). – М., 2006.

3) Дмитрук Б. П., Светлова Н. М. Світові міграційні процеси: мотивація, види і наслідки для країн в'їзду та приймаючих країн/ Дмитрук Б. П., Светлова Н. М.// Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – Випуск 1 (20). – 2016. – с. 18- 27.

4) Малиновська О. А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування. / Малиновська О. А.- К. : НІСД, 2011. - 40 с.

5) Аналітичний центр CEDOS/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cedos.org.ua>

6) Рязанцев С. Трудовая миграция из Центральной Азии в РФ в контексте экономического кризиса/ Рязанцев С. / [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: <http://www.globalaffairs.ru/valday/Trudovaya-migratsiya-iz-Tcentralnoi-Azii-v-Rossiyu-v-kontekste-ekonomicheskogo-krizisa-18333>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ

Наявність у міжнародних економічних відносинах глобальних проблем викликає занепокоєння серед учених та вимагає все більше уваги суспільства. Однією з найвагоміших проблем є потенційна нестача продовольства. На сучасному етапі можна стверджувати, що ми знаходимося в точці біфуркації, після переходу через яку ціна подолання проблем, пов'язаних з вирішенням труднощів різних держав у сфері продовольства, стане значно вищою [1, 3-7 с.].

Світова продовольча проблема виникає не лише в контексті нестачі продуктів харчування та голоду, а й у незбалансованості харчування у різних країнах [2, 112 с.]. У суспільстві продовольча проблема частіше всього характеризується таким поняттям як бідність. Набуття статусу людини, що перебуває у голоді чи недоїданні, відбувається за рахунок визначення так званого «порогу бідності», тобто мінімуму доходу, який забезпечує індивідуума харчуванням, достатнім для повноцінної життєдіяльності. У 2015 році Світовий банк підняв цей «пори́г» з показника 1,25 доларів на день до показника 1,9 доларів на день. Беручи до уваги те, що у 1990 році за межею бідності перебувало 40% усього населення Землі, Світовий банк має на меті скоротити цей показник більше, ніж у 10 разів. Уже у 2015 році частка бідних людей складала 15%. Наразі ж існує намір скоротити кількість людей, що мають дохід нижче 1,25 доларів на день, до 3% терміном до 2030 року [3].

Проблема голоду тісно пов'язана з проблемою відсталості «третього світу». Як й інші галузі матеріального виробництва, сільське господарство в більшості країн, що розвиваються, навіть близько не відповідає науково-технічному рівню розвитку суспільства. Певну провину за поточну продовольчу ситуацію в країнах, що розвиваються, мають колишні метрополії і транснаціональні корпорації. У колишніх колоніях найкращі орні землі відведені для плантацій експортних культур, що не дають ніякої користі місцевим жителям. Корпорації, які володіють плантаціями або контролюють

* Студентка 3 курсу відділення «Міжнародні економічні відносини»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: д.е. н., проф. Резнікова Н.В.

продаж продуктів, вирощених на них, також не сприяють подоланню продовольчих труднощів.

Досить поширеною є думка, що продовольча проблема полягає не в тому, чи зможе Земля виробити достатню кількість продуктів харчування для свого населення, а й в тому, чи вдасться найближчим часом задовольнити потребу людства саме в тих продуктах, попит на які буде найвищим, а також чи буде можливим задоволення цих потреб за цінами, доступними для відносно бідних прошарків суспільства різних країн [4, 15-19 с.]. Незважаючи на це, ООН стверджує, що такий план є неможливим, і дає прогноз на те, у найближчі 20 років ціни на основні продовольства подвояться [5].

Ще одним аспектом продовольчої проблеми є нерівномірний розподіл вироблених продуктів харчування по території Землі, яким займається більшість міжнародних організацій, діяльність яких стосується питань, пов'язаних з глобальною продовольчою проблемою [6, 4-5 с.]. Територія, на якій існує проблема голоду, охоплює площу по обидва боки від екватора, в тому числі майже всі країни Чорної Африки (за винятком Південної Африки), Західну Азію, Південну і Південно-Східну Азію, Карибський басейн, більшу частину Південної Америки (за винятком Аргентини, Уругваю і Бразилії).

У контексті нерівномірного розподілу продуктів харчування по території Землі найбільш обговорюваним питанням є продовольча безпека. В інтерпретації Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) під продовольчою безпекою слід розуміти ситуацію, за якої всі люди в будь-який час матимуть належний доступ до достатньої кількості безпечних та поживних продуктів для задоволення власних потреб. При цьому ФАО виділяє чотири аспекти, що характеризують продовольчу безпеку [7]:

- наявність їжі – наявність достатньої кількості продуктів харчування належної якості, що постачаються національними або імпортованими виробниками (до цієї категорії також належить гуманітарна допомога);
- доступність харчування – доступ індивідів до ресурсів, необхідних і достатніх для забезпечення збалансованого раціону;
- раціональність використання продовольства – задоволення всіх фізіоло-

гічних потреб організму за допомогою збалансованого харчування;

- стабільність – відсутність ризиків втрати доступу до продуктів харчування.

Також необхідно приділити увагу міжнародній торгівлі продовольством, адже наразі у ній задіяні держави, на частку яких припадає близько 60% світового експорту та імпорту. Багато експертів вважають, що виробництво продовольства в світі в найближчі 20 років буде здатне задовольнити попит населення на продукти харчування, навіть якщо населення планети продовжуватиме рости нинішніми високими темпами. Цьому сприятиме лібералізація міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією, у тому числі ослаблення протекціонізму і поступове зниження імпортних обмежень.

Міжнародна торгівля продовольством ведеться досить інтенсивно. Обсяг світового експорту продовольчих товарів, а також сировини для їх виробництва становить близько 500 млрд доларів на рік. Основні учасники міжнародної торгівлі продовольством – це у переважній більшості розвинені країни, перш за все США, Франція, Нідерланди та Німеччина. Близько третини міжнародної торгівлі продовольства припадає на країни Азії, Африки та Латинської Америки. Частка постсоціалістичних країн на міжнародному ринку продовольства незначна і складає менше 5% [8, 33-49 с.]. Наразі система міжнародної торгівлі продовольством зазнає докорінних змін під впливом тенденцій до послаблення надмірної державної підтримки і протекціонізму.

Отже, вирішення продовольчої проблеми пов'язане з подоланням економічної і науково-технічної відсталості країн, що розвиваються, і лежить на шляхах радикальних соціально-економічних перетворень, ліквідації відсталих форм землекористування, впровадженні передових наукових методів ведення сільського господарства та веденні успішної міжнародної торгівлі.

Список використаних джерел

1. Григорьев Л.М., Макаров А.А. Прогноз развития энергетики мира и России до 2035 года. М.: ИНЭИ РАН и РЭА, 2012. – 3-7 с.
2. Фомишин С.В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий: Учебное пособие / - Херсон: Олди-плюс, 2002. – 112 с.

3. Poverty Overview [Електронний ресурс] / Статистичні дані Світового банку – 2015. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
4. Babcock B.A. Charting Growth in Food Demand // Iowa Ag Review. 2008. Vol. 14. № 3. – 15-19 с.
5. Vidal J. UN Warns of Looming Worldwide Food Crisis in 2013 // The Observer, October 2012.
6. Hertel T.W. The Global Supply and Demand for Land in 2050: A Perfect Storm? // American Journal of Agricultural Economics. 93(2). 2011. – 4-5 с.
7. An Introduction to the Basic Concepts of Food Security. FAO, 2008.
8. Evans A. The Feeding of the Nine Billion. Global Food Security in the 21st Century. London: Royal Institute of International Affairs, 2009. – 33-49 с.

ТОРГОВЕЛЬНІ ПРЕФЕРЕНЦІЇ ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Пріоритетним напрямом зовнішньоекономічної діяльності України є подальший розвиток торговельно-економічного співробітництва з країнами Європейського Союзу (ЄС).

Так, 13-го вересня 2017-го року Європейський союз погодив надання Україні додаткових преференцій, які вступили в силу 1-го жовтня, для ввезення української продукції на ринки ЄС. Це означає, що тепер обсяги безмитних поставок українських товарів на європейські ринки суттєво збільшуються. Таке підвищення може бути свідченням того, що український виробник є досить конкурентоспроможним та має великий попит на ринках ЄС, адже деякі квоти (особливо товари агропромислового комплексу) Україна вичерпала ще у першій половині 2017-го року. Аналіз переваг і недоліків підвищення торговельних квот дає можливість оцінити вплив цього фактору на українську економіку.

По-перше, до переваг надання Україні торговельних преференцій можна віднести посилення міжнародної співпраці з Європейським союзом. На тлі того, що Україна взяла активний курс на євроінтеграцію, співпраця у економічному аспекті є незамінним фактором у налагодженні як торговельних, так і політичних зв'язків з європейськими країнами.

По-друге, підвищення кількості ввозу українського товару у країни ЄС стимулюватиме наших виробників покращувати якість власної продукції. Часто модернізація обладнання та технологій виробництва відкладається до критичного моменту, поки виробництво зовсім не зупиниться. А зараз український виробник буде зацікавлений у покращенні власного товару для того, щоб бути конкурентоспроможним на ринках ЄС. У протилежному випадку, збільшення чи зменшення квот для товарів з України не мало б сенсу: якщо ми не конкурентоспроможні, вивезення нашого товару

⁴² Студентка 2 курсу відділення “міжнародні економічні відносини” Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: доц. Головня Ю.І.

на ринки ЄС, де його б не вдавалося реалізувати, несло б збитки для української економіки в цілому та для кожного виробника окремо.

Незважаючи на позитивну динаміку, за даними Єврокомісії, обсяг експорту українських в ЄС товарів цього року зріс всього на 5% [2] (варто зазначити, що 37% українського експорту займають європейські ринки, а більшість експортованої продукції – товари агропромислового комплексу). Наприклад, раніше ми могли поставляти 5 000 т меду, 10 000 т яблучного та виноградного соку, 4 000 т вівса, 400 000 т кукурудзи, 6 300 т обробленого зерна та круп, 250 000 т ячменю, 10 000 т оброблених томатів, 950 000 т пшениці і борошна з пшениці; а зараз через надання преференцій додатково ми можемо поставляти ці товари у таких кількостях: +2 500 т меду, +500 т виноградного та яблучного соку, вдвічі збільшено обсяг поставки вівса, +625 000 т кукурудзи, +7 800 т обробленого зерна та круп, +325 000 ячменю, + 3 000 томатів, +65 000 пшениці і борошна з пшениці [3].

Проте, є певні несприятливі наслідки введення додаткових квот. Наприклад, за прогнозами профільних експертів очікувалося, що ліквідація мит на імпорт європейських товарів призведе до виникнення конкуренції на внутрішньому ринку і, відповідно, до покращення якості продукції і зниження її ціни для внутрішнього споживача. За оцінками економістів, суттєвого покращення так і не сталося.

Крім цього, недоліком збільшення преференцій є те, що експорт в основному збільшився для сировинних або напівсировинних товарів, але не для готової продукції, що є не вигідним для економіки з точки зору того, що поставка готових товарів принесла би більший фінансовий ресурс.

Важливу роль також відіграють і фіто-санітарні норми якості товарів (у контексті відповідних продовольчих товарів), які призначені для експорту. Часто буває так, що товар є якісним та придатним для споживання, але не відповідає санітарним вимогам ЄС або не має відповідної сертифікації. Саме через це наразі Україна поставляє більше сировинних товарів типу ячменю чи кукурудзи, а не готові оброблені товари.

Отже, надання Україні преференцій і збільшення квот на деякі товари є позитивним кроком, але це не можна розцінювати як остаточне створення позитивного торговельного іміджу України на зовнішньо-економічній арені. Треба здобувати для

себе нові ринки Європи та пропонувати новий спектр товарів не лише у агропромисловому секторі, а й у будівному, наприклад, машино- чи авіабудуванні, адже Україна має для цього потужний потенціал.

Такі преференції дають стимул нашим виробникам для того, щоб поставляти не тільки сировинну продукцію в ЄС, а й наближатися до того, щоб поставляти повністю оброблені та готові до споживання товари високої якості, адже, згідно офіційній позиції Євросоюзу, можна зрозуміти, що українські товари користуються попитом за кордоном.

Список використаних джерел:

1. Regulation (EU) 2017/1566 of the European Parliament and of the Council of 13 September 2017 on the introduction of temporary autonomous trade measures for Ukraine supplementing the trade concessions available under the Association Agreement. – [Електронне джерело] / Official Journal of the European Union, – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2017:254:FULL&from=EN>
2. Итоги ЗСТ с ЕС: почему украинцы не завоевали европейских рынок и какие ожидания не оправдались. – [Електронне джерело], – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/economics/enews/itogi-zst-s-es-pochemu-ukraincy-ne-zavoevali-evropeyskih-rynok-i-kakie-ozhidaniya-ne-opravdalis--777582.html>
3. Показники торгівлі України з ЄС за I півріччя 2017 року – [Електронне джерело] / Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=295d6f93-bc8a-4e2f-a145-a4a32770e05a&title=PokaznikiTorgivliUkrainiZsZaIPIvrichchia2017-Roku>

СВІТОВИЙ РИНОК БЛОКЧЕЙНУ ТА КРИПТОВАЛЮТ: ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ БІЗНЕСУ

*Бех А.*⁴³

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В2С

Електронна комерція — це форма міжнародного бізнесу, яка охоплює продаж чи купівлю товарів або послуг через комп'ютерні мережі за допомогою методів, спеціально створених для отримання або формування замовлень. Товари та послуги замовляються за допомогою цих методів, але платежі та кінцева доставка товарів або послуг необов'язково здійснюються в режимі онлайн. Транзакції в електронній комерції можуть здійснюватися між підприємствами, домогосподарствами, фізичними особами, урядами та іншими публічними або приватними організаціями [1].

В2С (англ. “Business-to-Consumer”) — це тип електронної комерції, який включає продаж товарів або послуг компаніями кінцевим споживачам. За оцінками 2017 року, глобальний ринок електронної комерції типу В2С оцінюється у 2,12 трлн дол. США, і прогнозується, що до кінця 2020 він зросте на 13,18% і досягне відмітки у 3,94 трлн дол. США [2]. Ці прогнози ґрунтуються на наявності сприятливих умов для розвитку електронної комерції.

З 2015 року ЮНКТАД публікує рейтинг “UNCTAD B2C E-commerce Index”, який дає оцінку готовності різних країн світу до електронної торгівлі. Індекс електронної комерції В2С 2017 року складений на основі 4 основних показників: 1) відсоток людей в країні, які користуються інтернетом; 2) відсоток людей в країні, які мають власний електронний аккаунт; 3) кількість безпечних інтернет-серверів на 1 млн людей; 4) індекс оцінки поштової надійності (Всесвітнього поштового союзу). У десятці лідерів рейтингу: Люксембург, Швейцарія, Норвегія, Нідерланди, Корейська республіка, Велика Британія, Швеція, Японія, Німеччина та Нова Зеландія. США займає 26 місце, Україна — 63 місце [3].

75 країн з 144, представлених у рейтингу, мають індекс на рівні 50 і вище, що

⁴³ Студентка 1 курсу магістратури відділення «Міжнародний бізнес» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: д.е.н., проф. Вергун В.А.

вказує на досить сприятливі умови для електронної торгівлі у половині країн серед представлених у рейтингу. Такі умови створюють можливості для компаній залучати ще більшу кількість споживачів до електронної комерції. Вже зараз ми можемо з легкістю зайти на сайт, обрати потрібний товар, заповнити електронну форму замовлення і за короткий проміжок часу отримати товар, не виходячи з дому. Але компанії на досягнутому не зупиняються і далі продовжують свою інноваційну діяльність для полегшення процесу купівлі товарів та послуг.

Так, 23 серпня 2017 року найбільша в світі мережа магазинів оптової та роздрібною торгівлі “Walmart” і технологічний гігант “Google” оголосили про партнерство у сфері електронної комерції. З початку жовтня 2017 року споживачі отримали можливість замовляти продукцію мережі магазинів “Walmart” за допомогою голосового помічника “Google Assistant” через бездротовий смарт-динамік “Google Home”, а також за допомогою мобільного додатку або сайту “Google Express”. При цьому покупці можуть сформувати спеціальний перелік частих покупок і необхідних товарів, які можна буде замовити, промовивши декілька слів або натиснувши декілька кнопок, що значно спрощує процес купівлі.

Експерти відзначають, що партнерство “Google” і “Walmart” є взаємовигідним, адже “Google” отримає можливість популяризувати свій голосовий помічник “Google Assistant”, а також з часом підвищить продажі смарт-динаміків “Google Home”; “Walmart” же скоротить технічне відставання від свого основного конкурента “Amazon” і збільшить обсяг інтернет-продажів.

З розвитком сектора інтернет-продажів очевидна перспектива більш широкого використання голосових помічників, а тому даний крок компанії “Google” також спрямований на конкурентну боротьбу з продуктом “Amazon” — голосовим помічником “Alexa”. При цьому річна підписка на службу доставки “Google Express” буде коштувати користувачам дешевше — 95 дол. США в рік, а власне доставка стане безкоштовною для покупок, сума яких перевищуватиме 35 дол. США. На сьогодні “Google”, крім заявленого партнерства з “Walmart”, також співпрацює з торговими мережами “Costco Wholesale” і “Target” [4].

21 вересня 2017 року “Walmart” оголосила про початок тестування нової програми доставки у Кремнієвій долині. Тепер клієнти зможуть використовувати техно-

логію розумного будинку, щоб дистанційно відкривати двері кур'єрам і стежити за доставкою в режимі реального часу за допомогою домашніх камер спостереження компанії "August Home".

Як тільки кур'єр під'їде до будинку клієнта, той отримає сповіщення на смартфон. Кур'єр зможе увійти в будинок за одноразовим паролем, але тільки після підтвердження з боку власника. Замовлення співробітник "Walmart" залишить прямо в холодильнику. Відстежувати всі етапи доставки можна буде в додатку компанії "August Home", яка займається випуском розумних замків і пристроїв для розумного будинку. У компанії "Walmart" запевняють, що нова програма зробить повсякденну закупівлю продуктів ще більш зручною для клієнтів, заощаджуючи не тільки їх гроші, але й час. Поки сервіс буде доступний тільки клієнтам з Кремнієвої долини, але з часом торговельна мережа збирається пропонувати його і в інших регіонах. Також "Walmart" буде доставляти покупки не тільки в будинок, але і в гараж та інші приміщення за бажанням власника [5].

Завдяки сприятливим технологічним умовам компанії виступають рушійною силою розвитку електронної комерції. До них можна застосувати термін лауреата Нобелівської премії з економіки 2017 року Річарда Тейлера та його колеги по книзі Санстейна Касса — "архітектори вибору" [6, с. 21], оскільки своєю інноваційною діяльністю вони покращують життя своїх споживачів, ефективно заощаджуючи їх гроші та час. Завдяки архітектурі вибору в електронній комерції ще більше споживачів залучаються до цієї сфери, а це в свою чергу веде до збільшення сектору електронної комерції B2C, зростання зацікавленості компаній до нього, збільшення конкуренції та прискорення інноваційно-технологічного розвитку електронної торгівлі типу B2C.

Список використаних джерел

1. Information Economy Report 2015 [Electronic resource]. — Available from: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ier2015_en.pdf
2. Global B2C E-Commerce Market 2017-2022 - Research and Markets [Electronic resource]. — Available from: <http://www.businesswire.com/news/home/20170925006376/en/Global-B2C-E-Commerce-Market-2017-2022---Research>
3. UNCTAD B2C E-commerce Index 2017 [Electronic resource]. — Available

from: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tn_unctad_ict4d09_en.pdf

4. Walmart will sell on Google Express and target voice-based shoppers [Electronic resource]. — Available from: <https://www.digitalcommerce360.com/2017/08/22/walmart-google-express-voice-based-shoppers/>

5. Why the Future Could Mean Delivery Straight Into Your Fridge [Electronic resource]. — Available from: <https://blog.walmart.com/innovation/20170922/why-the-future-could-mean-delivery-straight-into-your-fridge>

6. Талер Р., Санстейн К. Nudge. Архитектура выбора. Как улучшить наши решения о здоровье, благосостоянии и счастье [Текст] / Ричард Талер, Касс Санстейн; пер. с англ. Е. Петровой; [науч. ред. С.Щербаков]. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2017. - 240 с.

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Шинкаренко В.⁴⁴

ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

В наш час інформація відіграє надзвичайно важливу роль в житті людей, вона стала невід'ємною частиною нашого життя. Інформація стала у XXI столітті регулятором усіх суспільних, політичних, економічних та соціальних відносин. Процес інформатизації розвивається настільки стрімко, що веде до створення єдиного інформаційного простору. Це є позитивним для людства, адже швидкий обмін економічною, політичною, технічною та іншими видами інформації дозволяє людству швидко розвиватися. Однак, створення інформаційного суспільства може привести до виникнення багатьох інформаційних катастроф, руйнування духовності суспільства і приведення до великомасштабних технічних катастроф. Саме негативні прояви інформаційного суспільства породжують таке поняття, як "інформаційна війна", яка сьогодні стала реальною загрозою безпеці людства. Спостерігаючи за ходом і наслідками війн та конфліктів XX та XXI століть, ми бачимо, що роль інформаційного забезпечення різко зростає, і свідчить про новий рівень ведення інформаційного протиборства. Інформаційна війна включає в себе багато аспектів, основними з яких є вплив на свідомість людини різними нейролінгвістичними засобами, які полягають в підриві цілей та світогляду людей.

До головних чинників, що впливають на стан морально-ідеологічної стабільності та безпеки в Україні, належать:

- відсутність цілісної системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та управління;

⁴⁴ Студент 4 курсу відділення "Міжнародна інформація"
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: д.п.н., проф. Андреева О.М.

- руйнування інтелектуального потенціалу, неготовність наявної системи освіти до підтримання процесів випереджувального розвитку держави;
- недостатній професійний, інтелектуальний і творчий рівень вітчизняних виробників інформаційного продукту та послуг, їхня неконкурентноспроможність на світовому інформаційному ринку;
- інформаційна експансія провідних іноземних держав, перш за все РФ, розроблення і використання ними організаціями різних сучасних способів безпосереднього підриву;
- мало контрольована діяльність окремих політичних сил, ЗМІ та окремих осіб, яка спрямована на руйнування моральних цінностей, свідомості, підрив морального й фізичного здоров'я нації; використання засобів масової інформації з позицій, протилежних інтересам громадян, політичних і громадських організацій, держави;
- утрата довіри до влади з боку значної частини населення внаслідок поширення компромату, застосування "брудних" політичних технологій, особливо під час виборчих кампаній;
- конкурентна боротьба за володіння ЗМІ, процес їхньої монополізації та їх концентрація в межах інформаційної та політичної влади.[1]

На думку автора, головною загрозою національній безпеці України в інформаційній сфері є деструктивні інформаційно-психологічні операції, які проводить Росія в умовах гібридної війни. Як слушно зауважив С. Даниленко, Україна повинна винести уроки з українсько-російського протистояння і формувати державну інформаційну політику враховуючи те, що інформація – ресурс силового протистояння в сучасному світі.[2]

Гарним прикладом може слугувати досвід США. 16 травня 2011 року на сайті Білого дому був розміщений документ "The U.S. International Strategy for Cyberspace". [3] У ньому були сформульовані ключові напрями діяльності американської дипломатії у питаннях формування світової інформаційної сфери. На основі цього документу працює весь дипломатичний корпус США.

В умовах російської агресії особливо чітко проявилось, що Україна має потребу в інформаційних механізмах, здатних захистити її інформаційні ресурси, протидіяти ворожому зовнішньому впливу на громадську думку українців.

Багато експертів вважають, що однією з причин подій на Донбасі стала інформаційна відсутність України в інформаційному просторі у східному регіоні.

У політичній і експертній спільноті немає одностайності щодо змісту механізмів, за допомогою якого можливий захист інформаційного простору. Одні вважають, що під час військових дій, які, фактично, мають місце в Україні, повинна бути введена цензура на інформацію, інші вважають, що це буде суперечити демократичним прагненням України, і не буде підтримано демократичною міжнародною громадськістю. Очевидно, що, як завжди, істина десь посередині. В умовах воєнного конфлікту кожне необережне слово може використовуватися супротивником в своїх пропагандистських цілях.

Так, в жовтні 2014 року відбувся демарш Національної гвардії “на захист прав військовослужбовців”, який, як виявилось, був організований російськими спецслужбами через соціальні мережі. Цей інформаційний наступ було проведено за всіма правилами інформаційної війни. А саме, були використані складнощі української ситуації, що виникла у зв'язку з російською агресією. Якщо проаналізувати інформаційний контент того періоду, то ми виявимо, що в ЗМІ переважала інформація негативного характеру, офіційна інформація створювала враження недовомовленості, а отже мала викликати довіру у користувачів.

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що потрібно створити державну систему інформаційного протиборства, яка була б здатна акумулювати, координувати і направляти всі інформаційні дії, тим самим посилюючи процес інформаційного та культурного обміну.

Список використаних джерел

1. Петрик В. М. Щодо визначення інформаційної безпеки та її різновидів // *Форми та методи забезпечення інформаційної безпеки держави: 36. матер, між-нар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13 березня 2008 р.). - К.: Видавець Захаренко В. О., 2008. - С. 160-164.*
2. Даниленко С. Информационная война России против Украины: уроки для Европы [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://delo.ua/opinions/informacionnaja-vojna-rossii-protiv-ukrainy-uroki-dlja-evropy-291526/>

3. The U.S. International Strategy for Cyberspace [Электронный ресурс] – Режим доступа:

https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/international_strategy_for_cyberspace.pdf

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Динаміка розвитку суспільства на сучасному етапі, зокрема стрімке посилення ролі інформації та технологій в суспільних процесах, трансформує сутність глобального комунікаційного середовища. Власне комунікація, однією з функцій якої є розподіл статусних ролей у соціальних системах, зазнає змін: монологічний комунікативний потік «від влади до населення», притаманний традиційним, а пізніше – і індустріальним суспільствам, перетворюється на діалогічний – «між владою та населенням», ознаками чого є поступова глобальна демократизація, руйнування ієрархічних структур на користь мережевих, поширення та все більша доступність засобів комунікації, розвиток міжнародних медіасистем.

Водночас події останніх років засвідчили й негативні тенденції розвитку глобального комунікаційного простору. Передусім, надання рівних можливостей доступу до інформації та комунікації для всіх створює нові можливості для поширення суспільно загрозованих, а подекуди – відверто небезпечних ідей та ідеологій, чим успішно користуються екстремістські та терористичні угруповання. По-друге, значне зростання обсягів інформації ускладнює верифікацію розповсюджуваних даних, внаслідок чого розмивається межа між фактом і так званим «фейком», або неправдивим чи частково правдивим повідомленням. Такі події 2016 року, як референдум у Великій Британії щодо членства в Європейському Союзі, президентські вибори в Сполучених Штатах Америки, а також загальне зростання популярності популізму та євроскептицизму в країнах ЄС, дали підстави упорядникам Оксфордського словника назвати словом 2016 року «постправду» (англ. “post-truth”), яка визначається як «пов’язана з обставинами, в яких об’єктивні факти менше впливають на формування громадської думки, ніж апелювання до емоцій та особистих переконань, а також така, що позначає такі обставини» [1].

⁴⁵ Студент 4 курсу відділення Міжнародна інформація»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: к.політ.н., доц. Мельничук Н.Б.

У контексті таких змін особливої уваги заслуговує саме політична комунікація як засіб забезпечення стабільності в суспільстві через налагодження взаємодії між владою та населенням. Саме політичні рішення, а також їх успішна чи, навпаки, неуспішна комунікація цільовим аудиторіям впливають як на внутрішній розвиток конкретної держави, так і на міжнародні відносини шляхом реалізації цією державою відповідної зовнішньої політики. Питання аналізу комунікаційних стратегій в політичній сфері в умовах пост-правди вже стало предметом численних досліджень. Зокрема, М. Юнгблут з Мюнхенського університету Людвіга-Максиміліана на основі контент-аналізу повідомлень щодо конфліктних ситуацій сучасності цікаво зауважив, що групи, які використовують стратегії комунікації постправди, значно частіше використовують докази для підтвердження власних меседжів, утім достовірність джерел, на які ці групи спираються, часто сумнівна [2].

Одним із найяскравіших втілень нового повороту в політичній комунікації є президентство Д. Трампа-молодшого, який символізує ще одну тенденцію в політичних комунікаціях сучасної доби: кризу довіри до традиційних джерел інформації, зокрема ЗМІ. Ще під час передвиборчої кампанії політик звинувачував останні у свідомій інформаційній кампанії проти нього, називаючи поширювану ними інформацію «фейковими новинами» (англ. “fake news”). Після обрання президентом Трамп неодноразово доволі критично відгукувався щодо журналістів, наприклад, висловлював припущення, що Федеральне бюро розслідувань повинно «розглянути можливість саджати журналістів до в'язниці за оприлюднення засекреченої інформації» у зв'язку з інформацією про розслідування зв'язків колишнього радника з питань національної безпеки Майкла Флінна з Росією [3]. А одна з останніх заяв Трампа стосується про можливість оскарження ліцензії на мовлення телеканалів, новини яких він спростовує (зокрема, NBC та CNN) [4].

Зменшення довіри до засобів масової інформації породжує ще одну тенденцію в політичних комунікаціях, яку активно експлуатує Трамп: використання безпосередніх каналів комунікації, не опосередкованих нічийим впливом. Для американського президента ними постають соціальні мережі Facebook і Twitter. У цьому контексті професор Принстонського університету Ю. Зеліцер ще на початку президентського терміну Д. Трампа влучно зауважив, що його адміністрація, «озброєна новим спосо-

бом комунікації безпосередньо з громадськістю через соціальні медіа, розпочала здійснювати війну на декілька фронтів для систематичного підриву здатності преси виконувати свої зобов'язання як наглядача за діяльністю уряду та як головного джерела політичних новин» [5]. І ця характеристика, стверджує далі Ю. Зеліцер, якісно відрізняє взаємовідносини влади і преси, що мали місце в США в попередній роки. Непосередковане спілкування політика з населенням створює ефект «близькості» та відчуття рівності політичних еліт і народу, хоча насправді він є ілюзорним [6].

Значну увагу як ЗМІ, так і дослідники звертають на Twitter-повідомлення 45-го Президента США. Особливість даної соціальної мережі – обмежена кількість знаків, у які потрібно вкласти повідомлення, – визначає і характер останнього: воно повинно бути коротким, влучним і таким, що запам'ятовується. Цей феномен підлаштування змісту політичної комунікації під форму, який було визначено українською дослідницею О. Зернецькою як «медіатизація», спостерігався і під час так званих Twitter-війн Д. Трампа з Х. Клінтон у ході передвиборчої кампанії 2016 року [7, с. 311].

Хоча Twitter-повідомлення дозволяють Трампу здійснювати безпосередню комунікацію зі світом, такий формат несе в собі й безпосередні ризики. Зокрема, непродуманість меседжу та його неузгодженість із офіційною позицією американського уряду може мати своїм наслідком політичну кризу чи навіть дипломатичний інцидент. Так, старший редактор The Atlantic М. Петерсон стверджує, що неправильно інтерпретоване повідомлення Twitter може призвести до справжніх війн. Серед наведених ним прикладів один – твіт прем'єр-міністра Іраку у відповідь на заяву президента Туреччини – став приводом до телефонної розмови між очільниками обох країн, а інший – щодо фейкової новини про погрози Ізраїлю Палестині – привів до того, що міністр оборони останньої заявив у Twitter: «Ізраїль забуває, що Пакистан теж є ядерною державою» [8]. Неоднозначні меседжі Д. Трампа щодо Північної Кореї також були інтерпретовані останньою як оголошення війни [9]. Приводом до політичних криз в США були також, наприклад, Twitter-повідомлення 45-го Президента США щодо маршу в Шарлотсвіллі.

Як підсумок, не можна не погодитися з редакторами Los Angeles Times, що в матеріалі про Twitter-активність Д. Трампа зауважують: «Його твіти мають здатність

впливати на міжнародні відносини, підвищувати – чи знижувати – ціни акцій, а також збурювати населення Америки» [10].

Цікаву спробу аналізу політичної комунікації Д. Трампа здійснив італійський науковець Дж. Мадалена. Дослідник розглядає три етапи розвитку взаємодії політики і населення на основі домінування певного типу знаку за Ч. Пірсом: символу, індексу чи ікони. Ера Трампа – це ера іконічної комунікації, коли перевага надається емоціям та відчуттям, що передаються різними каналами спілкування. Дж. Мадалена доволі чітко характеризує стиль комунікації Д. Трампа: «[В]ін реагує на будь-яку новину без політичного посередництва і без політичної коректності. Відповідаючи, він жестикулює, а на його обличчі видно його відчуття – часто бачать, як він хмуриться чи засмучується. Він кричить, він пародіює своїх опонентів, і він прямо називає їх. Він настільки ж різкий щодо своїх опонентів, наскільки прихильний до тих, хто його підтримує. Він використовує мову ненависті та любові, переважно спілкується прямо, через соціальні мережі. Добре відомо, що він не виголошує чітких заяв з приводу складних політичних питань, і часто змінює свою думку. І, очевидно, **він знає, що робить це, визнає це і все одно продовжує так чинити** (виділення наше. – О.О.)» [11].

Ставши 45-м Президентом США, Д. Трамп задає нові тенденції розвитку політичної комунікації, що вже мають значний вплив на міжнародні відносини та світову громадську думку. Криза довіри до засобів масової інформації, підміна достовірних джерел так званими фейковими повідомленнями, акцент на емоціях і відчуттях – це все ознаки комунікативного середовища в епоху постправди, які нині успішно експлуатуються як крайніми ідеологічними течіями а розвинених країнах, так і екстремістськими та терористичними угрупованнями для поширення деструктивних меседжів і дестабілізації суспільного ладу.

Список використаних джерел

1. post-truth | Definition of post-truth in English by Oxford Dictionaries [Electronic resource] / Mode of access : <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth>. – Title from the tab.

2. Jungblut M. Political communication in the age of post-truth [Electronic resource] / Marc Jungblut // NewEurope. – Mode of access : <https://www.neweurope.eu/article/political-communication-age-post-truth/>. – Title from the screen.

3. Walters J. 'Trump has declared war': journalists denounce any attack on press freedom [Electronic resource] / Joanna Walters // The Guardian. – Mode of access : <https://www.theguardian.com/us-news/2017/may/21/trump-threat-reporters-press-freedom>. – Title from the screen.

4. Трамп пропонує забирати ліцензії у телеканалів, новини яких він спростовує [Електронний ресурс] / Детектор медіа. – Режим доступу до ресурсу : <http://detector.media/infospace/article/130850/2017-10-11-tramp-proponue-zabirati-litsenzii-u-telekanaliv-novini-yakikh-vin-sprostovue/>. – Назва з екрану.

5. Zelizer J. President Trump's dangerous war on the media [Electronic resource] / Julian Zelizer // CNN. – Mode of access : <http://edition.cnn.com/2017/01/25/opinions/trumps-war-on-media-zelizer-opinion/index.html>. – Title from the screen.

6. Почепцов Г. Интернет и социальные медиа создали принципиально однородную коммуникативную среду [Электронный ресурс] / Георгий Почепцов // Media-Sapiens. – Режим доступа к ресурсу : http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/internet_i_sotsialnye_media_sozdali_printsipialno_odnorodnuyu_kommunikativnuyu_sredu/. – Название с экрана.

7. Павлюк О. Феномени медіалізму та медіатизації та їх вплив на міжнародні відносини / Олег Павлюк // Гілея. – Вип. 124. – 2017. – С. 308-313.

8. Peterson M. Ranked: Twitter Wars That Came a Little Too Close to Real Wars [Electronic resource] / Matt Peterson // The Atlantic. – Mode of access : <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/01/twitter-wars-ranked/512330/>. – Title from the screen.

9. Donald Trump's tweet that North Korea claims was 'declaration of war' won't be deleted, Twitter says [Electronic resource] / The Independent. – Mode of access : <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/trump-north-korea-us-declare-war-tweet-twitter-not-delete-president-realdonaldtrump-a7967466.html>. – Title from the screen.

10. Everything President Trump has tweeted (and what it was about) [Electronic resource] / Los Angeles Times. – Mode of access : <http://www.latimes.com/politics/la-pol-updates-trump-tweets-charlottesville-violence-htmlstory.html>. – Title from the screen.

11. Maddalena G. Political communication in the (iconic) Trump epoch [Electronic resource] / Giovanni Maddalena. – 2016. – Mode of access : <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12290-016-0403-9.pdf>. – Title from the screen.

КУЛЬТУРНИЙ ВПЛИВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ФРАНЦІЇ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Імідж держави можна розглядати як один з елементів «м'якої сили» - відносно нового інструменту ведення міжнародних відносин. Імідж держави визначає її конкурентоспроможність, впливає на здійснення внутрішньої та зовнішньої політики. Важливість формування іміджу визначається також тим, що в епоху інформаційного суспільства, коли опрацьовувати великі потоки інформації стало важче, свідомість людини частіше звертається до певних сформованих образів. Імідж держави – це сукупність характеристик державного механізму, поєднаного в єдину взаємозалежну систему, що сформувалася внаслідок історичного процесу розвитку суспільства, державних інститутів, ефективність взаємодій яких визначає тенденції політичних, економічних, соціальних, суспільних та інших процесів усередині самої держави [1]. Імідж держави виступає її конкурентною перевагою, переконливим аргументом для впливу на прийняття багатьох міждержавних рішень, а також дієвим інструментом захисту своїх національних інтересів.

Французька Республіка позиціонує себе як індустріально і технологічно розвинута держава з прогресивною внутрішньою та зовнішньою політикою, як мультикультурне суспільство, де забезпечуються самобутність та різноманіття різних етнічних спільнот. За даними дослідження «Best Countries» 2016 року, що проводилось компанією «U.S. News & World Report» серед 60 країн, Франція займає п'яте місце [2]. Розташована у Західній Європі, вона є однією з найстаріших держав, чий вплив помітний у таких галузях як політика, економіка, наука та культура.

Ще з середини XIX ст. Франція використовує культурний вплив, як головний інструмент створення свого позитивного образу. За культурну політику відповідають Міністерство культури та Міністерство закордонних справ Франції (МЗС). У 2010 р. створено Французький інститут, чіє завдання - сприяти міжнародним творчим обмі-

⁴⁶ Студентка 4 курсу відділення «Міжнародна інформація»
Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка.
Науковий керівник: доц. Фролова О. М.

нам та поширенню французької мови. Французька влада швидко реагує на нові виклики та проводить необхідні реформи, що дозволяє країні зберігати передові позиції.

Уряд Французької Республіки постійно вдосконалює канали поширення інформації: радіозв'язок, телебачення, друковані видання та Інтернет мережа. У 2008 р. указом президента був створений об'єднаний медіа холдинг «Зовнішнє аудіовізуальне агентство Франції» [3], що контролює діяльність державних каналів, які транслюються закордон. Наразі перед французькою телевізійною індустрією постає низка проблем. По-перше, кількість людей, що говорять французькою мовою менша, ніж тих, хто говорить англійською чи китайською, тому важко охопити широку аудиторію. По-друге, у зв'язку з проблемами економічного зростання уряд Франції оптимізує витрати, тому фінансування культури зменшується, відбувається укрупнення культурних установ, розширюються їх повноваження для збереження впливу на належному рівні. Також Франція використовує радіоканали для поширення впливу у країнах Африки, де радіо виступає основним джерелом отримання інформації. За допомогою радіозв'язку Франція розвиває освіту у цьому регіоні.

Найбільше французьке агентство France-Press (AFP) займається поширенням інформації закордоном у друкованому та електронному вигляді. За значимістю та потужністю AFP можна порівняти з американським Associated Press та британським Reuters. AFP видає матеріали шістьма мовами у 150 країнах світу [4]. Потужним інструментом культурного впливу виступає кінематограф. Виробництвом фільмів займається Національний центр кінематографії (CNC), що заснований 1946 року. CNC перебуває під прямою опікою міністра культури, що забезпечує йому значну автономію у фінансовій та практичній діяльності [5]. В Україні щорічно проходить тиждень французького кіно «Французька весна», а Канський фестиваль виступає важливою подією для світового кінематографу.

Просуванням французької літератури займаються Центр експорту французької книги та організація Unipresse, що функціонує ще з 1960 року. Допомога здійснюється у вигляді субсидій, оплати послуг перевізників та звільнення від певних податків. Франція на законодавчому рівні захищає свою національну мову, що закріплено у Конституції від 1992 р. [4]. Ретельний захист французької мови пояснюється втратою позицій міжнародної. Тепер англійська вважається мовою дипломатичного спілкуван-

ня, виступає робочою мовою міжнародних конференцій, а французька лише в найбільших міжнародних організаціях залишилась офіційною. Франція давно почала перейматися мовною політикою. У 1883 р. була заснована громадська організація Альянс Франсез з метою поширення французької мови. Представництва Альянс Франсез діють у 146 країнах; більше 1000 відділень виконують функції культурних центрів, що пропонують курси вивчення французької мови [6]. Франкофонія – міжнародна організація, створена 1986 р. Зараз вона об'єднує 80 держав на основі спільності мови та цінностей, а також ті, що підтримують тісні зв'язки з Французькою Республікою [5]. У рамках Франкофонії реалізуються освітні програми та заохочується міждержавне економічне співробітництво з метою створити сильне інтегроване суспільство. Організація виступає за культурну та мовну різноманітність.

Отже, діяльність організацій, посольств та консульських установ забезпечує комплексне представлення Франції та її культури у світі. Вони фінансують і надають підтримку культурній та освітній галузі інших країн, знайомлять їх зі своєю спадщиною. Формування іміджу Франції проходить під контролем уряду, що зумовлено особливістю форми правління Французької Республіки. Для створення свого позитивного образу основним інструментом Франція використовує «дипломатію впливу» - зовнішню культурну політику. Наразі Франція створила густу мережу дипломатичних представництв закордоном, які розповсюджують французьку культуру, сприяють розвитку освіти та культури на місцях. Налагоджені різні канали, що гарантують присутність Франції в інформаційному просторі інших країн.

Список використаних джерел:

1. Сашук Г. М. Імідж держави в глобальному інформаційному просторі // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2008. – №78. – С. 152–154
2. J. Gerzema, D. Reibstein // U.S. News & World Report. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.usnews.com/static/documents/best-countries/Best-Countries.pdf>
3. De quoi la diplomatie d'influence est-elle le nom ? [Електронний ресурс] // La diplomatie d'influence. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://ladiplomatiedinfluence.wordpress.com/2012/03/02/>.

4. Косенко С. И. Культура Франции на службе внешней политики [Электронный ресурс] / С. И. Косенко // Обозреватель. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: http://www.observer.materik.ru/observer/N10_2013/038_050.pdf.

5. Смирнова О. А. Международная организация Франкофония - вектор влияния и инструмент солидарности [Электронный ресурс] / О. А. Смирнова, Д. М. Золина // Вестник Волгоградского университета. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: http://www.volsu.ru/struct/generalservices/publish/vestniki/lastmagazine/ser-4-history-regional-studies-1-21-2012/2_%D0%A1%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0,%20%D0%97%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf.

6. Альянс Франсез Україна [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://afdniro.com.ua/>.

МАЙБУТНЄ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ

У 1991 році Чехословаччина, Польща та Угорщина об'єдналися й створили «Вишеградську групу» задля тіснішої співпраці між своїми країнами. Незважаючи на задекларовані стремління до зближення у культурному та економічному плані, квінтесенцією співпраці були політичні зусилля. Після розпаду Чехословаччини група набула назви «Вишеградської четвірки», головною метою якої стала спільна інтеграція в ЄС та НАТО. У 2004 році всі 4 країни доєдналися до Європейського союзу, однак історія цієї організації на цьому не закінчилася.

Сьогодні Вишеградська досі існує, однак має зовсім інакше значення, як для Європейського союзу, так і для самих країн учасниць. Попри територіальну близькість, спільне бачення переваг використання енергії атому, створення спільного фонду, країни мають більше відмінного, ніж спільного. Через різні погляди на питання агропромисловості, оборони та демократії, зв'язок між країнами стає усе слабкішим.

Із початком міграційної кризи про Вишеград заговорили з новими смисловими відтінками. Зокрема спільна відмова Вишеградської четвірки після 2015 приймати обов'язкову частку мігрантів, затверджену ЄС, й подальше протистояння між Брюсселем та Польщею й Угорщиною створили несхвальне й негативне бачення в цілому Вишеградської групи Європейським союзом.

Хоча й за економічними показниками в середині Вишеграду лідирують Словаччина й Чехія, домінантну політичну вагу мають Угорщина й Польща. Завдяки Орбану в Угорщині та Качинському в Польщі, увесь Вишеградський регіон сприймається як дестабілізуюча сила в ЄС. Їх різка критика та прагнення більшої свободи всередині Європейського союзу, тенденції до антидемократичного режиму у сфері свободи слова, опозиція до ініціатив Макрона та Єврокомісії щодо вирішення питання «оплати праці робочої сили» й «Європи різних швидкостей» та антиінтеграційні настрої усе більше занепокоюють Чехію та Словаччину, що не поділяють їх точку зору. За словами чеських та словацьких експертів, Чехія та Словаччина прагнуть відокрем-

⁴⁷ Студентка 2 курсу відділення «Міжнародної комунікації» Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка

люватися від ярлику «Вишеградської четвірки» у діалозі з Європою й надалі інтегруватися в ЄС. Співпраця у межах Вишеграду на їх думку не має вагомих перспектив, й не виключається її подальше припинення. Польські експерти дещо позитивніші у своєму баченні Вишеграду, але не вважають Польщу найбільш зацікавленою стороною у цій четвірці і зазначають Угорщину, як найбільшого гравця за життя Вишеградської групи. Сам Орбан стверджує, що з часів вступу до ЄС темп співпраці між Вишеградськими країнами не сповільнився і він бачить великі перспективи у платформі «Вишеградської групи» як для каталізатора змін у ЄС.

Попри такі сподівання угорського керівництва, між чотирма країнами наразі не існує інакшої точки дотику, аніж ситуативний консенсус щодо мігрантів. І наступні пункти є значними перешкодами на шляху до поновленн активної фази співпраці:

- «Польща думає про злоті, Чехія про крони, Угорщина про фронтини, Словаччина про євро»
- Орбаном і Качинським керують ідеологія, а новообраним чеським лідером Бабішем – бізнесові інтереси
- Качинський рухається від Росії, Орбан у напрямку до неї, у той час, як Словаччина дуже вразлива до російської пропаганди, а Чехія має помітну російську присутність у країні

Але попри це у середині жовтня відбулися зустрічі лідерів Вишеградської четвірки, де говорили про діджітал розвиток у регіоні, план дій щодо ліквідації наслідків Брекзиту, відбулися обговорення з представниками ЄС щодо поліпшення відносин. Розглядалося питання й щодо можливого розширення «Вишеградської четвірки». Переможець парламентських виборів Андрей Бабіш уже встиг зазначити про те, що Хорватії, Словенії та Австрії слід було б долучитися до організації. Іншими претендентами на вступ раніше вважалися й Україна(заява Петра Порошенка у 2015 році про можливе створення V5), однак освітній закон України поклав край цьому проекту через конфлікт з Угорщиною; та Румунія, що отримала схожу реакцію від Угорщини за закриття угорських шкіл у Трансильванії, і наразі Румунська держава сама не бажає членства, через різні погляди з членами «Вишеградської четвірки».

Як підсумок, проект «Вишеградської групи» на сьогоднішній день втрачає свою актуальність і більше не є цікавим її членам, окрім Угорщини та Польщі. Адже вони

розглядають «Вишеград» як плацдарм для тиску та впливу на Європейський союз, і у разі провалу цього проекту, усі зусилля підуть на реалізації інших ініціатив, наприклад польської - «Трьох морів» з метою протистоянню ЄС та Меркель і Макрону зокрема.

Список використаних джерел

1.Офіційний сайт Visegrad Group

2.Особисті зустрічі в Чехії з журналістами Яною Мідліловою, Радкою Пуділовою, Катериною Сафаріковою, у Словаччині з головою комунікаційної стратегії ЄС Мирославом Вlachовським, Самюелем Годю з МЗС Словаччини, у Польщі з Броніславом Коморовським, представниками Вишеградського фонду, з Павлом Ковалем – колишнім головою МЗС Польщі, в Угорщині з речником Орбана Золтаном Коваксом, журналісткою Едіт Інотаї.

МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Фартушина О.⁴⁸

МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОСІЙСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ЩОДО УКРАЇНИ

На сьогодні уже близько трьох років Україна потерпає від інформаційної війни свого східного сусіда. У цій війні ключову роль відіграють саме засоби масової комунікації. Не секрет, що за допомогою медіа можна сформувати бажані настрої в суспільстві, маніпулювати свідомістю громадян і змусити їх стати на той чи інший бік. Російська влада це добре знає і вміло використовує.

Масова комунікація – це процес поширення інформації (а також знань, духовних цінностей тощо) за допомогою технічних засобів на численно велику, розпорошену в часі і просторі, аудиторію.

Від часу проголошення незалежності нашої країни, тобто з 1991 року, Російська Федерація веде постійну інформаційну війну проти України (висвітлення конфлікту навколо о.Тузла 2003 року; скандал, що отримав назву «плівки Мельниченка»). Усе це свідчило про неабияку зацікавленість Росії в даних процесах. Особливо інфовійна Росії була посилена в роки правління проросійського режиму Януковича. На думку деяких оглядачів, від початку агресії Російської Федерації (лютий 2014) російська пропаганда набула форм геббельсівської пропаганди часів Другої світової війни [1]. І тому, звичайно, ця проблема хвилює як українських, так і зарубіжних спеціалістів.

Незалежний експерт із питань інформаційних війн і конкурентної розвідки, позаштатний радник міністра інформаційної політики України Дмитро Золотухін зазначив, що створене Міністерство інформаційної політики поки не може бути повноцінним інструментом боротьби із пропагандою. «Офіційний орган, який здійснює інфор-

⁴⁸ Студентка 3 курсу відділення “Міжнародна інформація” Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т. Шевченка
Науковий керівник: д.п.н., доц. Даниленко С.І.

маційну політику держави, не може застосовувати маніпуляції - він перебуває у жорсткому правовому полі» [2].

Доктор політичних наук, доцент Київського Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, модератор аналітичної групи Geostrategy Сергій Даниленко заперечив поширену думку про те, що Україна була зовсім неготовою до гібридної війни (принаймні українське інтелектуальне середовище). Він зазначив, що питання інформаційної протидії має наукову основу, а значить, є і потенційно підготовлені кадри, які могли б щонайменше розпочати роботу з інформаційно-психологічної протидії [3].

Але ось, наприклад, деякі з російських науковців стверджують, що їх країна лише захищається від ворогів, бо інформаційну війну, начебто, розпочав Захід. Цю версію в багатьох своїх працях озвучив російський політолог Ігор Панарін [4; С. 12-15].

Західний (американський) політичний аналітик Фарід Закарія стверджує, що зрозумів «секрет» успішності російської пропаганди. «Я зрозумів: чим коротше ідея, чим вона простіше, тим простіше вона розкручується. Вони зрозуміли інтернет, зрозуміли, як він працює». І тому, треба відповісти російським пропагандистам їхнім же каналом [5].

Отож, які сьогодні Росія застосовує канали інформаційного впливу на масову аудиторію в Україні?

Кремлем було задіяно ряд каналів інформаційного впливу на масову аудиторію в Україні. До них можна віднести: соціальні мережі, українські національні ЗМІ, локальні ЗМІ, сепаратистські ЗМІ, місцеві органи влади й високопосадовців, політичні партії, терористичні угруповання, чутки.

За словами американського політичного аналітика Фаріда Закарія, соціальні мережі відіграють ключову роль у розпаленні ненависті та ескалації насильства у відносинах Україна-Росія [6].

Немалий відсоток ефірного часу українських телеканалів займає медіапродукт російського виробництва, який також часто несе заряд пропаганди.

Проте не можна прямо звинувачувати ті чи інші українські засоби масової комунікації у свідомій допомозі російському агресорові. Треба пам'ятати, що у кризо-

вих ситуаціях, ЗМІ можуть поширювати пропагандистські ідеї просто намагаючись зайняти нейтральну позицію, подати альтернативне бачення тощо.

Поточна інформаційна пропаганда Росії не є абсолютно новим явищем. Ще за часів Радянського Союзу, фахівцям медіасфери були відомі прийоми, які сьогодні використовує російська пропагандистська машина: жорстка селективність, кому давати слово; пошук «комунікативних союзників»; створення навколишнього світу хаосу, аби аудиторія шукала відповіді й порятунок у медіа; і фейкизація – висвітлення подій, що ніколи не мали місце бути.

Проте, російська пропаганда сьогодні має і свої унікальні ознаки: по-перше, це концептуалізація – підбір нових понять, аби пояснити справді ненормальні дії влади (наприклад, активація поняття «російського Криму»), або постійне звернення до таких подій минулого, що є найболючішими для аудиторії («фашисти», «бандерівці»); по-друге, центральна роль телебачення, що виступає візуальною пропагандою, якій набагато важче протистояти, аніж вербальній часів СРСР; і по-третє, перевага форми над змістом: більше уваги приділяється тому, «як подати повідомлення», аніж «яке повідомлення».

Масова комунікація стала рушійною силою пропаганди та маніпуляції, та, зрештою, найважливішою зброєю ведення інформаційної війни.

Список використаних джерел

1. МИД РФ превзошел Геббельса: «российские войска в Крыму ничего не нарушают» [Електронний ресурс]: Український новинний портал. - 2014. - Режим доступу:
<http://censor.net.ua/news/273961/>
2. Інформаційна політика в Україні [Електронний ресурс]: Apostrophe.ua Новини України. – 2016. - Режим доступу: <http://apostrophe.ua/ua/article/politics/2016-09-16/7284>
3. Російський народ — це перший народ, що впав під натиском власного телебачення [Електронний ресурс] / К.Федоришина // Общество: Деловой новостной сайт. Дело, Украина. - 2014. - Режим доступу: <http://delo.ua/ukraine/rosijskij-narod-ce-pershij-narod-scho-vpav-pid-natiskom-vlasnog-282825>

4. Панарин И. Н. Информационная война и коммуникации. – Москва: Горячая линия – Телеком, 2014 г. – 124 с.
5. Як російська пропаганда створює фейкові групи в “ВКонтакте” (ВІДЕО) [Електронний ресурс]: Стіна - 2015.

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Жага Ю.

Транскордонна взаємодія – «дипломатія міст» - та залучення міст на міжнародний рівень.....5

Краєв О.

Еволюція конфліктів на пострадянському просторі.....9

Рубаняк Н.

Збройні конфлікти у постбіполярну добу міжнародних відносин: теоретичні засади дослідження.....13

Борисенко О.

Роль КНР у північнокорейській кризі.....17

Герасименко Д.

Роль КНР у процесі врегулювання ядерної кризи на Корейському півострові.....19

Пуля Т.

Україно-норвезькі відносини на сучасному етапі.....23

Пархоменко Ю.

Спорудження Російською Федерацією Керченського мосту як загроза національній безпеці України.....27

Борзенко Д.

Внесок України в космічну дипломатію та міжнародне співробітництво з дослідження космосу.....30

Молнар В.

Роль публічної дипломатії у загостренні україно-угорських відносин.....34

Мороз Г.

Міжнародна співпраця України в рамках Програми транскордонного співробітництва
Україна - Польща – Білорусь.....38

Пічкарьова Ю.

Відносини України з державами Африки.....40

Бондарчук Ю.

Національна стратегія кібербезпеки України в контексті регіонального та міжнародно-
го співробітництва.....44

Стасюкевич І.

Загроза замороження конфлікту на сході України.....48

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДИПЛОМАТИЧНА СЛУЖБА

Лук'янова І.

Brexit та його наслідки для зовнішньої політики Великобританії52

Саргсян Д.

Дипломатія Росії в Близькому Востокі.....55

Бродяк А.П.

Проблема наркотрафіку в країнах Латинської Америки58

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

Шаркова В.

Сутність ООН та її реформування на сучасному етапі.....62

Колодій Р.

Роль форуму китайсько-африканської співпраці в розвитку відносин між Китаєм та Африкою66

Стельмухова Є.

Співробітництво КНР та країн Латинської Америки в організаціях.....70

Шимон К.

Тероризм як актуальна проблема діяльності міжнародних організацій.....74

Вартовник І.

Транстихоокеанське партнерство та стратегія КНР щодо економічного лідерства в АТР.....76

КРАЇНОЗНАВСТВО

Мар'єнко К.

Причини і наслідки кризи «нафтової дипломатії» Венесуели.....80

Ісаєва В.

Зміна зовнішньополітичного курсу Французької Республіки після приходу до влади Еммануеля Макрона.....84

Карлаш А.

Політика Канади з врегулювання кризи біженців у Центральній Америці.....88

Безлюдний Б.

Українсько-німецька співпраця в умовах агресії Росії проти України (2014-2017 рр)
.....92

Зам'ятін А.

Практика ведення «гібридних воєн» на прикладі Нагірно-Карабаського конфлікту.....97

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Боженко О..

Поняття злочинів проти жінок у міжнародному праві.....99

Журавель А.

Обмеження права на свободу слова в інтернеті як спосіб забезпечення національної безпеки та територіальної цілісності держави.....103

Павлюк Я.

Nature and scope of nuclear disarmament obligations under international law.....107

Данильченко О.

До питання загальної характеристики міжнародно-правової доктрини Китаю.....111

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Міліцина К.

Деякі проблемні питання визначення деліктоздатності об'єктів зі штучним інтелектом.....115

Власенко В.

Семпл як об'єкт авторського права.....119

Рубаник Р.

Гарантії іноземних інвестицій.....123

Захарія У.

Колізійні питання транскордонного обігу цінних паперів.....127

Таргулова В.

Патентне рейдерство у міжнародному праві інтелектуальної власності (на прикладі США та України).....131

Дейнеко Д.

Порівняння проекту Закону України «Про ринки капіталу та регульовані ринки» із законодавством ЄС.....	135
---	-----

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Жолос Т.

Майбутнє Європейського Союзу: поглиблення інтеграції чи дезінтеграція?	139
---	-----

Халавка О.А.

Перспективи розвитку торгівлі в рамках ОЧЕС.....	143
--	-----

Рубан Ю.

Специфіка діяльності агропромислових ТНК в Україні.....	147
---	-----

Муравей О.

Ризики протекціоністської політики Трампа: аналіз ефективності протекціонізму в сучасній економіці.....	154
---	-----

Задирака А.

Міграція як чинник виходу Великобританії з ЄС.....	158
--	-----

Сурсаєва А.

Перспективи вирішення глобальної продовольчої проблеми.....	162
---	-----

Заботкіна К.

Торговельні преференції ЄС для України: переваги та недоліки.....	166
---	-----

СВІТОВИЙ РИНОК БЛОКЧЕЙНУ ТА КРИПТОВАЛЮТ: ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ БІЗНЕСУ

Бех К.

Сучасний розвиток електронної комерції B2C.....	169
---	-----

МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Шинкаренко В.

Загрози національній безпеці України в інформаційній сфері.....173

Павлюк О.

Нові тенденції політичних комунікацій за президентства Дональда Трампа.....177

Бортовська Н.

Культурний вплив як елемент формування іміджу франції на міжнародній арені.....183

Крутова А.

Майбутнє Вишеградської Четвірки.....187

МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Фартушна О.

Масова комунікація як засіб російського інформаційного впливу щодо України.....192